WIA WU-ZƆMƆ-LA
JƆƆŊ
SI ŊMUŊSA

Wii-la si pi niaa miisiŋ

1 Ka di Wia nɛ ŋaa dunia, wii-la fa hɛ dimɛ nɛ,
u fa hɛ Wia teeŋ nɛ. Ba di Wia kala fa ŋaa kubala
nɛ. 2 Buŋbuŋ kala nɛ u fa hɛ Wia teeŋ. 3 U lɛ nɛ
Wia to a ta kuŋ-kala. Kuŋ-kala si hɛ dunia lɛ, u
nɛ ta. 4 Wii-la fa weye nɛ a kɛŋ pulumuŋ kaa ku
pi niaa. 5 Puluŋ-la chaanɛ birimiŋ tuɔŋ, biriŋ-la
bi puluŋ-la wuo tɔ.

6 Ŋii nɛ Wia tiŋ u tiŋdaara kubala baa yirɛ
Jɔɔŋ. 7 U nɛ kɔ duu bul puluŋ-la wiaa pi niaa. U
ŋaa ŋii di nuu-kala wuo nii a tou lɛ a laa puluŋ-
la wiaa dii. 8 Jɔɔŋ fa dee bi puluŋ-la ŋaa, ama u
ta kɔ duu bul puluŋ-la wiaa nɛ a pi niaa.

9 Ŋii nɛ puluŋ-la titia ku tuu dunia duu chaana
hɛ nuu-kala lɛ. 10 U fa hɛ dunia-la lɛ Wia si tou lɛ
ta nɛ, ama dunia niaa buu jiŋ. 11 U kɔ u titia jáŋ,
ama u jáŋ niaa buu laa. 12 Aŋ ka niaa dɔŋsuŋ-na
laau a laa u wiaa dii. Ŋii nɛ u piba woŋbiiŋ di
ba wuo ŋaa Wia biiriŋ. 13 Niaa deeŋba bi naga
baala si jiŋ u haala ba lul biiriŋ ŋii nɛ. Wia titia
nɛ ŋaa ba Nyimma.

14 Ŋii nɛ wii-la birimɛ nuhuobiine a ku hɛ la
tuɔŋ. U fa hɛ la teeŋ a fifála nennige woruŋ, a
kɛŋ wutitii. La na u si kɛŋ yiriŋ. Yiriŋ deeŋ u
Nyimma Wia nɛ joŋo pu, ari u nɛ ŋaa u Bie kala.
15 Jɔɔŋ bul u wiaa pila. Wialiŋ u si heele bul nɛ

ŋla: “Nii-la si jaŋ to mi hariŋ kɔ, u nɛ kiimi, bɛɛ
wiaa u hɛ dimɛ nɛ, ka ba-na lulmi.” [16] Ku-la kala
u si kɛnɛ, la ma na kpaaliŋ u tuɔŋ nɛ. U yie fála
nennige a pɛla lɛ bua-na kala lɛ. [17] Wia to Moosis
lɛ nɛ a bil u niiŋ pila. Ama Yesu Kirisito lɛ nɛ
Wia to a fála nennige a pɛla lɛ woruŋ, a dagɛla
wutitii. [18] Nuu-kala ha bi Wia naa. U Bii-bala-la
si hɔŋ u sɛmɛ nɛ dagɛla u wiaa.

Jɔɔŋ bula ari u dee bi Kirisito ŋaa
Mat. 3.1-12; Maak 1.1-8; Luuk 3.1-18

[19] Ju̱u tiŋŋaa fa si hɛ Jerusalɛm lɛ tiŋ nialiŋ si
kpu pusuŋ pipi Wia ari nialiŋ ba síi yirɛ Liivai
timma, ba kɔ Jɔɔŋ teeŋ a piɛsu a bul, “Kubɛɛ nɛ
ŋ ŋaa?” [20] Ŋii nɛ Jɔɔŋ bi wiaa nyia aŋ chaasa bul
ari u dee Kirisito, nii-la Wia si liisa. [21] Ŋii nɛ ba
bira piɛsu a bul, “Kubɛɛ nɛ saa ŋ ŋaa? Ŋ nɛ ŋaa
Ilaaja?” U bul duu dee. Ŋii nɛ ba bira piɛsu, “Ŋ
nɛ ŋaa nii-la síi bul wiaa, Wia Diŋ-zɔŋ-la doluŋ
lɛ la síi gbɛru?” U bira si duu dee. [22] Ŋii nɛ ba
bira piɛsu, “Kubɛɛ nɛ saa ŋ ŋaa? U maga di ŋ
dagɛla, di la mu bula pi nialiŋ si tiŋla. Wu-bɛɛ
nɛ ŋ bul a tigɛ ŋ titia lɛ?” [23] Ŋii nɛ Jɔɔŋ bul, “Mi
nɛ ŋaa yiikori-la si hɛ giri-bine tuɔŋ aa bul, ‘Má
wasɛ woŋbiiŋ bil di la Tiina kɔ.’ Ŋla nɛ Azaaya
fa bul di ma ŋaa.” Azaaya fa ŋaa nii-la síi bul
wiaa, Wia Diŋ-zɔŋ-la doluŋ lɛ nɛ.

[24] Nialiŋ fa si ku piɛsɛ Jɔɔŋ wiaa deeŋba,
Farisii tiŋŋaa nɛ fa tiŋba. [25] Ŋii nɛ ba bira piɛsɛ
Jɔɔŋ a bul, “Ŋ dee bi Kirisito ŋaa, nii-la Wia si
liisa, ŋ dee bi Ilaaja ma ŋaa, ŋ bira bi nii-la síi
bul wiaa, Wia Diŋ-zɔŋ-la doluŋ lɛ ma ŋaa. Bɛɛ
nɛ saa tii ŋ fufo niaa Wii-chuɔlɛ liiŋ?” [26] Ŋii

nɛ Jɔɔŋ bul, “Mi síi fo niaa Wii-chuɔlɛ liiŋ, liiŋ
duŋduŋa nɛ mi kaa fufoba, ama nuu dɔŋ nɛ hɛ
ma tuɔŋ ŋii, ka ma buu jiŋ. 27 U nɛ to mi hariŋ kɔ.
Mi paala bi maga di mi kɛŋ u nɛŋtɛŋŋɛɛ ŋmɛniŋ
ma kaa puri.” 28 Ba síi bul wiaa deeŋba kala ŋii,
Bɛtani lɛ nɛ ba hɛ, Jɔɔdaŋ fuo-la sɛmɛ dɔŋɔ. Lee-
la nɛ Jɔɔŋ faa fo niaa Wii-chuɔlɛ liiŋ.

Jɔɔŋ bul Wia piesi-la wiaa

29 U taŋ si pula, Jɔɔŋ na Yesu duu kɔ. U si nau,
u bul, “Bee na, Wia Pie-bie-la nɛ ŋii. U nɛ laa
dunia haachɛ ta. 30 Baala deeŋ wiaa nɛ mi faa
bul ŋii, mi si bula ari nuu nɛ jaŋ kɔ mi hariŋ.
U nɛ kiimi, u hɛ dimɛ nɛ, ka ba-na lulmi. 31 Mi
fa bi jiŋ nii-la kala u si ŋaa. Ama mi ta ku fufo
niaa Wii-chuɔlɛ liiŋ nɛ, di Iziral tiŋŋaa ku jimu.”
32 Wialiŋ Jɔɔŋ si bula pi niaa a tigɛu lɛ nɛ ŋla:
U si, “Mi na Wia Diŋ-zɔŋ-la duu lii wia nyuŋ a
nagɛ kokomo, a ku tuu togiliu lɛ. 33 Mi ma titia
fa buu jiŋ. Ama Wia si tiŋmi di mi fo niaa Wii-
chuɔlɛ liiŋ, u nɛ bula pimi a bul, ‘Ŋ jaŋ na Wia
Diŋ-zɔŋ-la duu ku tuu a hɛ nuu lɛ, tiina nɛ jaŋ
joŋ Wia Diŋ-zɔŋ-la a hɛ niaa lɛ!’ ” 34 Ŋii nɛ Jɔɔŋ
bira bul, “Mi sɛnɛ nau a bulaa pima ari u nɛ ŋaa
Wia Bie.”

Nialiŋ si laa sipaaŋ ku to Yesu hariŋ

35 U taŋ si pula, Jɔɔŋ ari u haritooroo balia bira
chiŋ lee-la a na Yesu. 36 Jɔɔŋ si nau duu bal, ŋii
nɛ u bul, “Bee na, Wia Pie-bie-la nɛ ŋla.” 37 U
haritooro-la balia nii u si bul wiiŋ deeŋ a to Yesu
hariŋ. 38 Yesu miira daasɛ, di baa to u hariŋ. U
piɛsɛba a bul, “Bɛɛ kuŋ nɛ maa chɛ?” Ŋii nɛ ba
ma piɛsu a bul, “La kuhiaŋ, nii lɛ nɛ ŋ jujuu?”

39 Ŋii nɛ Yesu bula piba a bul, "Má kɔ na mi síi
juu lee-la." Ŋii nɛ ba to u hariŋ mu a na lee-la
u síi juu. Bua-la lɛ ŋaa didaaniŋ nɛ. Ŋii nɛ ba
hɛ u teeŋ wii-kaaniŋ tiire juu. 40 Nialiŋ balia fa
si nii wii-la Jɔɔŋ si bula a to Yesu hariŋ, dɔŋɔ
yiriŋ nɛ Aŋduru. U fa ŋaa Saamɔŋ Piita ŋaana
nɛ. 41 Ŋii nɛ Aŋduru ma chɛ u malima Saamɔŋ
leriŋ, a bula pu a bul, "La na Kirisito, nii-la Wia
si liisa." 42 U kɛŋ Saamɔŋ kaa kɔ Yesu teeŋ. Ŋii
nɛ Yesu benu aŋ bula pu a bul, "Ŋ nɛ Jɔɔŋ bie
Saamɔŋ. Ba jaŋ kɛniŋ kaa yirɛ Kiifas." Kiifas ari
Piita fa ŋaa yiri-bala nɛ. U bubuɔŋ nɛ buŋ.

Yesu yirɛ Filip ari Natanial

43 U taŋ si pula Yesu sii duu mu Galilii tiŋteeŋ.
Ŋii nɛ u na Filip a bula pu a bul, "To mi hariŋ."
Ŋii nɛ Filip to u hariŋ. 44 Filip fa lii Bɛtisaada nɛ,
taŋ-la Aŋduru ari Piita ma si lia. 45 Ŋii nɛ Filip
na Natanial a bula pu, "La na nii-la, u wiaa nɛ
Moosis fa ŋmuŋsa bil di niaa tuto ŋii. Nialiŋ síi
bul wiaa, Wia Diŋ-zɔŋ-la doluŋ lɛ ma fa bul u
wiaa nɛ, ba ŋmuŋsa bil. Ba fa ŋmuŋsa ari u nɛ
Josɛf bie Yesu a lii Nazarɛt." 46 Ŋii nɛ Natanial
piɛsu a bul, "Ŋ ha na ku-zɔŋ duu lii taŋ-la ba síi
yirɛ Nazarɛt?" Ŋii nɛ Filip bula pu a bul, "Ku
nau." 47 Yesu si na Natanial duu kɔ u teeŋ, u
bubul u wiaa a bul, "Nia deeŋ ŋaa Iziral tiina titii
nɛ. U kɛŋ wutitii." 48 Ŋii nɛ Natanial piɛsu a bul,
"Ɛɛ nɛ ŋ ŋaa jiŋmi?" Ŋii nɛ Yesu bula pu a bul,
"Mi naŋ nɛ ŋ si hɔŋ tutogo bubuɔŋ, ka Filip-na
yiriŋ." 49 Ŋii nɛ Natanial bula pu a bul, "Kuhiaŋ,
ŋ nɛ ŋaa Wia Bie. Ŋ nɛ ŋaa Iziral tiŋŋaa kuoro
maa." 50 Ŋii nɛ Yesu piɛsu, "Mi si bula bul di

mi naŋ di ŋ hɔŋ tutogo bubuɔŋ nɛ tii, ŋ laa mi
wiaa dii koo? Ŋ jaŋ na wu-kpuŋkperisiŋ a kii
ŋla." [51] Ŋii nɛ Yesu bula pu a bul, "Wutitii nɛ mi
bulaa piŋ, ma jaŋ na wia nyuŋ duu suro, di Wia
tiŋdaaraa lii dimɛ a ku tuu mi-na Nuhuobiine
Bie teeŋ, aŋ miira jijil."

2

Ba gbieli ha-jaari gbiele

[1] Tapulaa balia si bala, baa chɛ di ba gbieli ha-
jaari gbiele taŋ kubala lɛ baa yirɛ Keena. Keena
hɛ Galilii tiŋteeŋ lɛ nɛ. Yesu naaŋ ma fa hɛ dimɛ.
[2] Ba fa yirɛ Yesu ari u haritooroo maa ha-jaari
gbiele-la leriŋ. [3] Ba síi gbieli gbiele-la ŋii, ba
nyunyua siniŋ. Ba si nyua siniŋ kala dɛrɛ, Yesu
naaŋ bula pu di siŋ-la dɛrɛ nɛ. [4] Ŋii nɛ Yesu bula
pu a bul, "U bi maga di ŋ dagɛmi ŋii mi si jaŋ
ŋaa. Bua-la lɛ mi si jaŋ tiŋ tiŋtiŋŋaa ha bi yie."
[5] Yesu naaŋ saa bula pi dia-la tiŋtinnaa a bul,
"Má ŋaa wii-la kala u si bula pima." [6] J̱ṵu tiŋŋaa
fa kɛŋ ba Wii-chuɔlɛ woŋbiiŋ nɛ aa sɔŋ liiŋ. Ŋii
wiaa pupoi-balaa balidu ma fa hɛ dimɛ ari liiŋ.
Kuŋ-kala tuɔŋ liiŋ yi galaŋ mara a kaa mu galaŋ
mara ari fii. [7] Ŋii nɛ Yesu bula pi dia-la tiŋtinnaa
a bul, "Má ŋaa liiŋ a sṵ pupoye-la." Ba ŋaa liiŋ
sṵ pupoye-la pilim pilim. [8] Ŋii nɛ Yesu bira bula
piba di ba ŋaa lii-la pupoi-la tuɔŋ a kaa mu pi
nii-la síi beŋ gbiele-la. Ba ŋaa mu pu. [9] U laa
lii-la nyua a na lii-la, duu birimɛ siniŋ. U bi jiŋ
lee-la ba si na siŋ-la. Ama dia-la tiŋtinnaa-na
jiŋ. Ŋii nɛ u yirɛ haal-la tiina [10] a bula pu a bul,
"Gbiele-na kala, lee-na kala ba yie laa sipaaŋ nɛ

a kɛŋ si-zɔmuŋ a lii ba nyua. Nuu-kala si nyua
vɔgɛ, ŋ saa-na kɛŋ siŋ-la si bi siŋ a kaa to hariŋ
kɔ. Ka ŋ-na jɔŋ si-zɔmuŋ bil hariŋ u ku yi bua
deeŋ kala lɛ."
11 Yesu si ŋaa liiŋ birimɛ siniŋ Keena lɛ Galilii
tiŋteeŋ nɛ ŋaa u wu-magil-buŋbuŋ u si ŋaa.
Dimɛ nɛ u dagɛ ŋii Wia doluŋ si hɛu lɛ. U
haritooroo si na ŋii, ba laa u wiaa dii.
12 A lii gbiele-la hariŋ Yesu ari u naaŋ ari u
ŋaanaa ari u haritooroo sii mu Kapɛnam tiŋteeŋ
a hɛ dimɛ tapulaa baŋmɛnɛ.

Yesu juu Wia-dia
Mat. 21.12-13; Maak 11.15-17; Luuk 19.45-46

13 U ka mua, ka di J̱uu tiŋŋaa diisiŋ kieliŋ
gbiele-la yi. Ŋii nɛ Yesu sii mu Jerusalɛm a juu
Wia-dia. 14 U si juu dimɛ, u na niaa di baa
yallɛ nɛsiŋ, piesee ari kokosuŋ. Nialiŋ síi yɛrɛ
moribiee ma hɔŋ ba teebulba nyuŋ. 15 Ŋii nɛ
Yesu kɛŋ ŋmɛniŋ a birimɛ chiba a kiri nialiŋ
ari ba piesee ari ba nɛsiŋ kala ta ba lii Wia-dia-
la lɛ, aŋ kɛŋ moribii-yiyɛrilɛ-la ma teebulba-la
kaa birima chu, aŋ kɛŋ ba moribii-biiŋ ma jaasɛ
tiŋteeŋ. 16 Ŋii nɛ ka u bula pi nialiŋ ma síi yallɛ
kokosuŋ a bul, "Má kaa lii dia-la tuɔŋ. Ma sí mi
Nyimma dia kaa birimɛ yɔbɔ." 17 U haritooroo
liisi wii-la ba si ŋmuŋsɛ Wia teniŋ tuɔŋ a bul,
"Wia-dia wiaa ka diimi nɛ woruŋ a nagɛ nyiniŋ."
18 Ŋii nɛ J̱uu tiŋŋaa miira kɔ u teeŋ a piɛsu, "Bɛɛ
kuŋ wu-magil nɛ ŋ jaŋ wuo joŋo dagɛla ari ŋ kɛŋ
doluŋ di ŋ wuo ŋaa wiiŋ deeŋ?" 19 Ŋii nɛ Yesu
bula piba a bul, "Má ŋmoo Wia-dia deeŋ lo, mi
jaŋ wuo jɔŋ tapulaa batori a bira saau." 20 Ŋii nɛ

ba bula pu a bul, “Jisiŋ mahiŋ balia ari balidu nɛ
ba joŋo saa Wia-dia deeŋ, ka ŋ-na bul di ŋ jaŋ
kɛŋ tapulaa batori saau koo?” 21 Ama Yesu si bul
Wia-dia-la wiaa ŋii, u titia yaraa wiaa nɛ u bubul
ŋii. 22 Bua-la lɛ u si sii suuŋ lɛ nɛ u haritooroo
liisi a yi wii-la u fa si bula lɛ. Ŋii nɛ ba laa wialiŋ
ba fa si ŋmuŋsa Wia teniŋ tuɔŋ dii, a laa wialiŋ
ma Yesu si bula dii.

23 Yesu fa si hɛ Jerusalɛm lɛ, diisiŋ kieliŋ gbiele-
la lɛ, niaa yuga a laa u wiaa dii a tiŋ ba si na
wu-magila-la u síi ŋaa lɛ. 24 Ama Yesu bi u titia
kaa pullɛ ba teeŋ, bɛɛ wiaa u jiŋ nuhuobiinee
kala nɛ woruŋ. 25 U fa bi maga di nuu-kala
bira bul nuhuobiinee wiaa pu, bɛɛ wiaa u fa jiŋ
nuhuobiinee tuɔŋ wu-kɛniŋ kala nɛ.

3

Nikodiimas cheŋ Yesu

1 Baal kubala nɛ fa hɛ dimɛ. Baa yirɛ Nikodi-
imas. U fa ŋaa Ju̱u tiŋŋaa kuhiaŋ nɛ a hɛ Farisii
tiŋŋaa paati tuɔŋ. 2 Titaŋ kubala u sii kɔ Yesu
teeŋ a bul, “Kuhiaŋ, la jima ari ŋ nɛ ŋaa nii-la
Wia si ta di ŋ dagɛ niaa. Nuu-kala bi jaŋ wuo ŋaa
wu-magila-la ŋ síi ŋaa, see di Wia pɛ tiina lɛ.”
3 Ŋii nɛ Yesu bula pu a bul, “Wutitii nɛ mi bulaa
piŋ, nuu-kala bi jaŋ wuo juu Wia kuorii-la tuɔŋ,
see di ba wasa lul tiina.” 4 Ŋii nɛ Nikodiimas
piɛsu a bul, “Ɛɛ nɛ ba-nihiaŋ jaŋ wuo ŋaa di ba
bira wasa lulu? U jaŋ bira wuo juu u naaŋ luoruŋ
di u bira wasa luluu koo?” 5 Ŋii nɛ Yesu bul,
“Wutitii nɛ mi bulaa piŋ, nuu-kala bi jaŋ wuo

juu Wia kuorii-la tuɔŋ, see di Wia joŋ u Diŋ-zɔŋ-
la hɛ tiina lɛ, di tiina ma pɛ fo Wii-chuɔlɛ liiŋ.
6 Nuhuobiine yie lul nuhuobiine u kɛŋ miisiŋ nɛ
tiŋteeŋ deeŋ lɛ. Aŋ ka Wia ma yie joŋ u Diŋ-zɔŋ-
la a hɛu lɛ duu kɛŋ miisiŋ Wia teeŋ. Nuhuobiine
bi Wia Diŋ-zɔŋ-la jaŋ wuo joŋo hɛ nuu lɛ. 7 Sí
leŋe duu ŋaa wu-kpuŋkpere ŋ lɛ mi si bula piŋ
ari u maga di ba wasa luluŋ. 8 Peliŋ yie lu lee-na
kala u si cho nɛ. Ŋ ninii u dɔmɔ, ama ŋ bi jiŋ lee-
la u si lii kɔ, koo ŋ bira bi jiŋ lee-la u síi mu. U
saa nagɛ ŋii nɛ nuu-kala lɛ Wia si joŋ u Diŋ-zɔŋ-
la hɛu lɛ." 9 Ŋii nɛ Nikodiimas piɛsɛ, "Ɛɛ nɛ wiiŋ
deeŋ jaŋ wuo ŋaa?" 10 Ŋii nɛ Yesu bula pu a bul,
"Ŋ ŋaa kerichi-bal nɛ Iziral tiŋteeŋ lɛ, aŋ ka bɛɛ
nɛ tii ŋ bi wiiŋ deeŋ bubuɔŋ jiŋ? 11 Wutitii nɛ
mi bulaa piŋ, la yie bul wii-la la si jima nɛ, a ŋaa
siada ari wii-la la si na. Ama ma kuŋ-kala bi chɛ
di ma sɛi wii-la la si bula. 12 Mi bul dunia wiaa nɛ
pipiŋ, ka ŋ bi laa dii. Ɛɛ nɛ saa ŋ jaŋ wuo laa dii
di mi nɛ bul Wia-jaŋ wiaa piŋ? 13 Nuu-kala ha bi
Wia-jaŋ jila, see mi-na Nuhuobiine Bie si lii dimɛ
ku tuu. 14 Moosis fa si hɛ giri-bine tuɔŋ, u fa kɛŋ
hɔɔŋ a libi dimiŋ, a joŋo mɛrɛ daaŋ lɛ a kaa jee.
Ŋii titia nɛ ba jaŋ kpaasɛ mi-na Nuhuobiine Bie
ma daaŋ lɛ a kaa jee, 15 di nuu-kala si laa mi wiaa
dii, u jaŋ wuo kɛŋ miisi-la si bi dɛrɛ.

16 Wia cho dunia niaa a mu kieli, ŋii nɛ tii u
joŋ u Bii-bala a pila, di nii-la kala si laa u wiaa
dii, u bi jaŋ lɛl, ama u jaŋ kɛŋ miisi-la si bi dɛrɛ.
17 Wia bi u Bie ta duu ku tuu laa dunia niaa wiaa
jiŋ, ama duu laa dunia niaa ta. 18 Nuu-na kala si
laa Yesu wiaa dii, u bi jaŋ dii u tiina sariya a joŋ
cheeriŋ pu, ama nii-la kala si bi u wiaa laa dii,

u paala dii u tiina sariya a joŋ cheeriŋ pu, bɛɛ
wiaa u bi Wia Bii-bala-la wiaa laa dii. 19 Wii-la si
tii Wia dii dunia niaa sariya a joŋ cheeriŋ piba
nɛ ŋla: Pulumuŋ ku tuu dunia nɛ, ama niaa cho
birimiŋ nɛ a kii puluŋ-la, bɛɛ wiaa baa ŋaa wu-
bɔŋŋɔɔ nɛ. 20 Nuu-na kala síi ŋaa wu-bɔŋŋɔɔ bi
pulumuŋ cho, u bi pulumuŋ tuɔŋ lii, bɛɛ wiaa u
bi chɛ di u wu-bɔmɔ-la lii pulumuŋ. 21 Ama nuu-
na kala síi ŋaa wu-zɔŋŋɔɔ cho pulumuŋ a yie
lilii pulumuŋ tuɔŋ, di niaa wuo na ari uu ŋaa
wu-zɔmɔ-la Wia doluŋ lɛ nɛ."

Jɔɔŋ cheŋ Yesu

22 Ŋii hariŋ nɛ Yesu ari u haritooroo lii
Jerusalɛm a mu Judiya tiŋteeŋ, a dieni mua dimɛ
aa fo niaa Wii-chuɔlɛ liiŋ. 23 Jɔɔŋ ma fa hɛ lee
kubala baa yirɛ Aanɔŋ lɛ a kpagɛ Seelim aa fo
niaa Wii-chuɔlɛ liiŋ, bɛɛ wiaa liiŋ fa yuga kiŋkɛŋ
dimɛ. Niaa faa mu u teeŋ u fufoba Wii-chuɔlɛ
liiŋ. 24 (Bua-la lɛ di ba ha bi Jɔɔŋ kaa tɔ dia.)

25 Ŋii nɛ Jɔɔŋ haritooroo dɔŋsuŋ ari Ju̱u tiina
kubala kɛŋ liiŋ sɔmuŋ wiaa a kaa lilɛrɛ. 26 Ba mu
Jɔɔŋ teeŋ a piɛsu a bul, "La kuhiaŋ, ŋ liisi baal-la
fa si hɛ Jɔɔdaŋ fuo-la sɛmɛ dɔŋɔ wiaa nɛ, nii-la ŋ
si bul u wiaa? Lɛɛlɛ u maa fo niaa Wii-chuɔlɛ liiŋ
nɛ, niaa kala mumu u teeŋ." 27 Ŋii nɛ Jɔɔŋ bul,
"Nuu-kala bi jaŋ wuo kɛŋ kuŋ-kala, see di Wia
joŋo pu. 28 Ma titia ŋaa mi daŋsia, ka mi bul ari
mi dee bi Kirisito-la ŋaa, nii-la Wia si liisa, ama
Wia ta tiŋmi nɛ di mi laa u sipaaŋ. 29 Ha-faliŋ
tiina nɛ tii haala, ama di ha-faliŋ tiina naŋdɔŋɔ
nɛ chiŋ dimɛ a jijegili wialiŋ ba síi bul, u tuɔŋ
yie tɔrɛ nɛ duu nɛ nii ha-faliŋ tiina-la yiikoro.

Ŋii titia nɛ mi tuɔŋ ma tɔrɛ woruŋ Yesu nyuŋ.
30 U maga duu nɛ miira ku ŋaa ni-baliŋ mi teeŋ,
ka di mi miira ŋaa ni-bie.”

Nii-la si lii Wia-jaŋ

31 Nii-la si lii Wia-jaŋ nɛ kii kuŋ-kala. Nii-la
si lii tiŋteeŋ ŋaa tiŋteeŋ kuŋ nɛ aa bul tiŋteeŋ
wiaa. Ama nii-la si lii Wia-jaŋ nɛ kii kuŋ-kala.
32 Uu bul wialiŋ u si na aŋ nii ma nɛ, ama nuu-
kala bi u niiŋ wiaa sɛyɛ. 33 Nii-la kala si sɛi u
niiŋ wialiŋ jima ari Wia hɛ dimɛ nɛ a kɛŋ wutitii.
34 Mi-na nii-la Wia si tima, mii bul Wia niiŋ wiaa
nɛ, bɛɛ wiaa Wia joŋ u Diŋ-zɔŋ-la doluŋ kala a
pimi nɛ. 35 Mi Nyimma Wia cho mi-na u Bie, a
joŋ u doluŋ kala a hɛ mi nisiŋ lɛ. 36 Nii-la kala si
laa mi-na Wia Bie wiaa dii, u jaŋ kɛŋ miisi-la si bi
dɛrɛ; ama nii-la kala si bi mi-na Wia Bie wialiŋ
ka to, u bi jaŋ kɔ duu kɛŋ miisi-la si bi dɛrɛ, ama
Wia jaŋ na baaniŋ u tiina nyuŋ a kaa mu wuu.

4

Yesu bul wiaa a pi Samaria tiŋŋaa haala

1 Ŋii nɛ Farisii tiŋŋaa nii ari Yesu na niaa
yugɛ a kii Jɔɔŋ, baa tou u foba Wii-chuɔlɛ liiŋ.
2 (Ama Yesu titia bi nuu-kala Wii-chuɔlɛ liiŋ fo,
u haritooroo duŋduŋa nɛ.) 3 Yesu si nia di baa
bul ŋii, u sii lii Judiya tiŋteeŋ lɛ a miiraa mu
Galilii tiŋteeŋ. 4 U síi mu Galilii ŋii, u to Samaria
tiŋteeŋ 5 a ku yi taŋ kubala Samaria tiŋteeŋ lɛ
baa yirɛ Sika. Tiŋtee-la Jekɔb fa si joŋo pi u bie
Josɛf fa kpagɛ dimɛ nɛ. 6 Jekɔb fa si lu vil-la hɛ
dimɛ. Yesu fa si vɛŋ woŋbiiŋ ŋii a lɔl, u mu hɔŋ
vil-la sɛmɛ.

7 Di wia jil nyu-gbaŋa, ŋii nɛ Samaria tiŋŋaa
haal kubala kɔ vil-la duu ŋaa liiŋ. Ŋii nɛ Yesu
bula pu a bul, "Ŋaa liiŋ pimi di mi nyua." 8 Bua-
la lɛ di u haritooroo-na mu taŋ-la tuɔŋ di ba yɔɔ
kudiilee. 9 Ŋii nɛ Samaria tiŋŋaa haal-la piɛsɛ
Yesu a bul, "Bɛɛ nɛ tii ŋ-na Ju̱u tiina chichɛ di
mi-na Samaria tiina ŋaa liiŋ piŋ di ŋ nyua?" Ju̱u
tiŋŋaa ari Samaria tiŋŋaa bi wii pɛ. Ŋii nɛ tii
haal-la bul ŋii. 10 Ŋii nɛ Yesu bula pu a bul, "Di
ŋ nɛ fa jiŋ ku-la Wia si joŋo pi niaa, a fa jiŋ nii-
la si suluŋ di ŋ ŋaa liiŋ pu duu nyua, ŋ fa jaŋ
sulu duu piŋ lii-la si kɛŋ miisiŋ." 11 Ŋii nɛ haal-
la piɛsu a bul, "Kuhiaŋ, ŋ bi guga kɛnɛ di ŋ kaa
ŋaa liiŋ, ka vil-la ma luŋ. Nii lɛ nɛ saa ŋ jaŋ
na lii-la si kɛŋ miisiŋ? 12 La naabalima Jekɔb nɛ
joŋ viliŋ deeŋ pila. Ba di u biiriŋ ari u pusuŋ
kala nyua viliŋ deeŋ liiŋ nɛ. Ŋ jaŋ bul di ŋ kii
Jekɔb nɛɛ?" 13 Ŋii nɛ Yesu bula pu a bul, "Nuu-
kala si nyua liiŋ deeŋ, lii-nyuasuŋ jaŋ bira kɛŋ
tiina. 14 Ama nii-la kala si jaŋ nyua lii-la mi si
jaŋ pu, lii-nyuasuŋ bira bi jaŋ kɛnu da. Lii-la mi
si jaŋ pu jaŋ birimɛ lii-bulo u tuɔŋ lɛ a bubu̱l, a
pu miisiŋ si bi dɛrɛ." 15 Ŋii nɛ haal-la bula pu a
bul, "Mi Tiina, pimi liiŋ deeŋ, di lii-nyuasuŋ bira
sími kɛŋ, di mi bira sí kɔ di mi ŋaa liiŋ daha."

16 Ŋii nɛ Yesu bula pu a bul, "Mu yirɛ ŋ bala
aŋ miira kɔ daha." 17 Haal-la si duu bi bala kɛnɛ.
Ŋii nɛ Yesu bira bul, "Ŋ kiaa sima ŋ si jaŋ bul di
ŋ bi bala kɛnɛ, 18 bɛɛ wiaa ŋ fa jaa baalaa banɔŋ
nɛ, ama ma di baal-la si hɛ dimɛ lɛɛlɛ sɛnɛ bi ŋ
bal-titii ŋaa. Ŋ bul wutitii nɛ pimi." 19 Ŋii nɛ
haal-la bula pi Yesu a bul, "Mi Tiina, u naga ŋ

ŋaa nii-la síi bul wiaa, Wia Diŋ-zɔŋ-la doluŋ lɛ
nɛ.” 20 Haal-la bira bula pu a bul, “La-na Samaria
tiŋŋaa naabalimaba, baa chuɔlɛ Wia peeliŋ deeŋ
nyuŋ nɛ, aŋ ka ma Ju̠u tiŋŋaa si, di Jerusalɛm nɛ
lee-la la si maga di laa chuɔlɛ Wia.” 21 Ŋii nɛ
Yesu bula pu a bul, “Bua kubala jaŋ yi, niaa si
bi jaŋ chuɔlɛ la Nyimma Wia peeliŋ deeŋ nyuŋ
koo Jerusalɛm lɛ. Laa wiiŋ deeŋ dii. 22 Ma-na
Samaria tiŋŋaa sɛnɛ bi jiŋ nii-la ma síi chuɔlu.
La-na Ju̠u tiŋŋaa jiŋ Nii-la la síi chuɔlu nɛ. Nii-
la lɛ Wia si jaŋ to a laa dunia niaa ta, u lii Ju̠u
tiŋŋaa tuɔŋ nɛ. 23 Bua kubala jaŋ yi, u paala yi
nɛ, nialiŋ si jaŋ sɛnɛ chuɔlɛ Wia, ba jaŋ chuɔlɛ
la Nyimma Wia ari wutitii, Wia Diŋ-zɔŋ-la doluŋ
lɛ. Ŋii nɛ Wia chɛ di niaa chuchuɔlu. 24 Wia ŋaa
ni-dima nɛ, nialiŋ síi chɛ di ba chuɔlu, u maga
di ba chuɔlu ari wutitii, u Diŋ-zɔŋ-la doluŋ lɛ.”
25 Ŋii nɛ haal-la bula pu di u jima ari nii-la ba síi
yirɛ Kirisito, nii-la Wia si liisa, u jaŋ kɔ. Di u nɛ
kɔ, u jaŋ dagɛba wii-na kala. 26 Yesu miira bula
pu a bul, “Mi nɛ ŋii, mi níi bul wiaa ŋ teeŋ ŋii.”

27 Bua-la di Yesu haritooroo miira kɔ. U
kperiba ba si ku nau, duu bul wiaa haal-la teeŋ.
Ama ba kuŋ-kala bi niiŋ suro a piɛsu a bul, “Bɛɛ
nɛ ŋŋ chɛ u teeŋ?” Koo ba bira bi piɛsa bul, “Bɛɛ
nɛ tii ŋ bubul wiaa haal-la teeŋ?”

28 Ŋii nɛ haal-la leŋ u pupoiŋ dimɛ, aŋ miira
mu jaŋ tuɔŋ, a yirɛ niaa a bula piba, 29 “Má kɔ
na baal kubala si wuo dagɛ wialiŋ kala mi si ŋaa.
Nia deeŋ nɛ saa ŋaa Kirisito, nii-la Wia si liisaa,
koo?” 30 Niaa si nii wiiŋ deeŋ, ba lii mu Yesu
teeŋ. 31 Bua-la lɛ di Yesu haritooroo ka sulu a

bul, “La kuhiaŋ, laa kiaa dii.” 32 Ŋii nɛ Yesu bula
piba a bul, “Mi kɛŋ kudiilee nɛ mi dii, ama ma bi
kialiŋ wiaa jiŋ.” 33 Ŋii nɛ Yesu haritooro-la miira
chinaa piɛsɛ dɔŋɔ a bul, “Nuu nɛ saa kɛŋ kudiilee
ku pu koo?” 34 Yesu bula piba a bul, “Mi kudiilee
nɛ di mi sɛi nii-la si tiŋmi niiŋ, a tiŋ tiŋtimii-la u
si pimi dɛrɛ. 35 Ma si u ha ka chɛŋsiŋ banɛsɛ nɛ,
ka di ma wasɛ baga kiaa hɛ dɔŋɔ lɛ. Mi jaŋ bula
pima, má bee na, kiaa nɛ bia a gollima ŋii di ma
wasa hɛ dɔŋɔ lɛ. Ba nɛ nialiŋ si ŋaa siri di ba
laa mi wiaa dii. 36 Nialiŋ kala si wasɛ kialiŋ hɛ
dɔŋɔ lɛ, ba jaŋ laa ba time. Kialiŋ ma ma si wasa
hɛ dɔŋɔ lɛ, ba ma nɛ ŋaa nialiŋ si laa mi wiaa
dii. Ba nɛ jaŋ kɛŋ miisi-la si bi dɛrɛ. Ŋii wiaa
nialiŋ si kɛsɛ nialiŋ si laa mi wiaa dii ari nialiŋ
síi bul Wia wiaa pipi niaa, ba kala tuɔŋ jaŋ tɔrɛ.
37 Wii-la sɛnɛ ŋaa wutitii nɛ. Nuu dɔŋ nɛ bul Wia
wiaa, nuu dɔŋ ma kɛsɛ nialiŋ si laa mi wiaa dii
hɛ dɔŋɔ lɛ. 38 Mi tiŋma nɛ di ma mu kɛsɛ nialiŋ
si laa mi wiaa dii. Ma si ŋaa ŋii, ma nagɛ nialiŋ
si mu wasɛ baga kiaa nɛ hɛ dɔŋɔ lɛ, baga-la lɛ ba
si bi tima. Niaa dɔŋsuŋ nɛ tiŋ baga-la lɛ, ka ba
pɛ nii baga-la sima ŋii.”

39 Ŋii nɛ niaa yuga Samaria tiŋteeŋ lɛ a laa
Yesu wiaa dii. Haal-la si bul wialiŋ Yesu si bula a
tigɛu lɛ nɛ tii ba laa Yesu wiaa dii ŋii. 40 Samaria
nialiŋ si kɔ Yesu teeŋ, ba sulu duu chua ba teeŋ.
Yesu sɛi a chua dimɛ tapulaa balia. 41 Niaa bira
yuga a laa u wiaa dii a tiŋ wialiŋ u si dagɛba
wiaa. 42 Ŋii nɛ nialiŋ bula pi haal-la a bul, “Lɛɛlɛ
la laa u wiaa dii a tiŋ la titia si nii u niiŋ wiaa ŋii
nɛ, u bi naga wii-la ŋ si bula pila nɛ tii. La titia

wuo jiŋ ari u nɛ sɛnɛ ŋaa dunia Laataara.”

Yesu vaarɛ kerichi-bal kubala bie

43 Yesu si chua dimɛ tapulaa balia-la, u sii a bira
mu Galilii tiŋteeŋ. 44 Yesu titia fa bula pi niaa ari
nii-la síi bul wiaa, Wia Diŋ-zɔŋ-la doluŋ lɛ, ba
buu jirima ka pa u titia jaŋ lɛ. 45 U si mu Galilii
tiŋteeŋ ŋii, ba kɛnu woruŋ a tiŋ wialiŋ kala u
si ŋaa ba-na Ju̠u tiŋŋaa gbiele-la lɛ Jerusalɛm lɛ.
Ba ma fa hɛ dimɛ.
46 Yesu bira miira mu lee-la ba síi yirɛ Keena a
hɛ Galilii tiŋteeŋ lɛ, lee-la u fa si kɛŋ liiŋ birimɛ
siniŋ. Di kerichi-bal kubala fa hɛ taŋ kubala lɛ
baa yirɛ Kapɛnam lɛ. U bie fa wiwiilɛ. 47 U si nia
di Yesu lii Judiya tiŋteeŋ a kɔ Galilii tiŋteeŋ, u
mu Yesu teeŋ a sulu duu ku vaarɛ u bie pu, di
u kpagɛ suuŋ nɛ. 48 Ŋii nɛ Yesu bula pu, “See
di ma na wu-magilaa ari wu-kpuŋkperisiŋ, ma
bi jaŋ ŋaa yarida.” 49 Ŋii nɛ kerichi-la bula pu,
“Mi kuhiaŋ, kɔ lagi di mi bie sí suu.” 50 Ŋii nɛ
Yesu bula pu, “Mu dia, ŋ bie duoro nɛ.” Baal-la
laa wii-la Yesu si bula pu dii a joŋ u woŋbiiŋ aa
vɛŋ. 51 Uu mu ŋii, u tiŋtinna ku chemu a bula
pu ari bile duoro nɛ. 52 U piɛsɛ duu na bua-la
lɛ u si duoro. Ba bula pu ari diamiŋ wiihɛyɛ,
kerifi kubala lɛ nɛ waari-la leŋu. 53 Ŋii nɛ bile
nyimma jiŋ ari bua-la lɛ nɛ Yesu bula pu ari u
bie kɛŋ miisiŋ nɛ. Ŋii nɛ ba di u dia niaa kala
laa u wiaa dii. 54 Wu-liamiŋ nɛ ŋii Yesu si ŋaa, u
si bira lii Judiya kɔ Galilii tiŋteeŋ.

5

Yesu vaarɛ baal kubala fuoŋ lɛ

1 Ŋii hariŋ lɛ nɛ Ju̠u tiŋŋaa gbiele kubala bira
yi Jerusalɛm lɛ. Ŋii nɛ Yesu sii mu lee-la.

2 Jerusalɛm lɛ, fuo kubala nɛ fa hɛ dimɛ. U fa
kpagɛ boiŋniiri-la dɔŋɔ ba fa si to jujuu taŋ-la
tuɔŋ nɛ. U yiriŋ nɛ fa piese boiŋniiŋ. Hiiburu
yiikoro lɛ ba kɛŋ fuo-la kaa yirɛ Bɛtizata. Ba
hɛ palaa banɔŋ nɛ a kɛrɛ fuo-la. 3 Nyanyal
tiŋŋaa fa yuga a hɛ pala-la tuɔŋ. Dɔŋsuŋ
nyulimɛ, dɔŋsuŋ fa ŋaa naa-suunuŋ ari na-
suunuŋ tiŋŋaa. Dɔŋsuŋ ma gbɛrikɛ. [Ba fa
hɔnɔ gbɛrɛ fuo-la di lii-la fa vuugi.] 4 Bua dɔŋɔ
Wia tiŋdaaru nɛ fa yie ku tuu fuo-la a kɛŋ lii-
la kaa vuugi. Di Wia tiŋdaari-la nɛ kɛŋ lii-la
vuugi, nyanyal tiina-la si laa sipaaŋ tuu lii-la, u
nyanyaliŋ cho duu nagɛ ŋii ma kala, u yie duori
nɛ. 5 Baal kubala ma nɛ fa hɛ nyanyal timma-la
tuɔŋ. U fa wiila nɛ a yi jisiŋ mara ari fii ari chori.
6 Yesu si na baal-la duu piŋ dimɛ, u jiŋ ari baal-la
wiila dieni nɛ. Ŋii nɛ u piɛsu a bul, “Ŋŋ chɛ di ŋ
duori nɛɛ?” 7 Ŋii nɛ baal-la bul, “Mi kuhiaŋ, mi
bi nuu kɛnɛ daha u si jaŋ wuo joŋmi kaa tuu hɛ
fuo-la lɛ di ba nɛ kɛŋ lii-la vuugi. Ba yie kɛŋ lii-
la vuugi, mii nɛrikɛ di mi tuu, di nuu laa sipaaŋ
tuumi lɛ.” 8 Ŋii nɛ Yesu bula pi baal-la a bul, “Sii
a chuoli ŋ bɔsɔ a viiri.” 9 Baal-la guu duori a sii
chuoli u bɔsɔ a chuŋaa viiri. Tapuluŋ deeŋ ŋaa
chɛ-wiesii-la chɛɛŋ nɛ.

10 Ŋii nɛ Ju̠u tiŋŋaa bula pi baal-la Yesu si vaara
a bul, “Jiniŋ ŋaa chɛ-wiesii-la chɛɛŋ nɛ. Uu kisɛ
nɛ di ŋ chuŋ bɔsɔ tapuluŋ deeŋ chɛɛŋ.” 11 Ŋii nɛ
baal-la ma bul, “Nii-la si vaarɛmi nɛ bula pimi
di mi chuoli mi bɔsɔ a viiri.” 12 Ŋii nɛ ba piɛsu,

“Kubɛɛ nɛ baal-la si bula piŋ di ŋ chuoli ŋ bɔsɔ a
viiri?” [13] Ama baal-la bi nii-la si vaaru jiŋ. Bua-
la lɛ di niaa si yuga ŋii, Yesu lɛl. [14] U ŋii hariŋ nɛ
Yesu na baal-la Wia-dia lɛ a bula pu, “Na, lɛɛlɛ
ŋ duoro nɛ, bira sí haachɛ ŋaa. Di ŋii dee, wiiŋ
jaŋ wasa juuŋ lɛ a kii ŋii.” [15] Ŋii nɛ baal-la sii
a mu bula pi Ju̱u timma-la ari Yesu nɛ fa vaaru
ŋii. [16] Yesu si ŋaa ŋii chɛ-wiesii-la chɛɛŋ, ŋii nɛ
tii Ju̱u tiŋŋaa suomo to Yesu naasiŋ di ba dɔgisu.
[17] Ŋii nɛ Yesu bula piba a bul, “Mi Nyimma ka tiŋ
nɛ, ŋii nɛ tii mi maa tiŋ.” [18] Yesu si bul ŋii ŋaa
Ju̱u timma-la wasa chichɛ woŋbii-la ba si jaŋ to
kpuu. Wiaa balia nɛ ba si duu cheye, u chei ba
kisiŋ lɛ chɛ-wiesii-la chɛɛŋ, aŋ pɛ bul di Wia nɛ
ŋaa u Nyimma, a bul ŋii di ba di Wia magɛ dɔŋɔ
nɛ.

Wia Bie si kɛŋ doluŋ ŋii

[19] Ŋii nɛ Yesu bula pi niaa a bul, “Mi bul wutitii
nɛ aa pima, mi-na Wia Bie bi wii-kala wuo ŋaa
mi titia doluŋ lɛ. Mi yie ŋiŋaa wialiŋ mi si na di
mi Nyimma ŋaa nɛ. Wii-na kala u síi ŋaa nɛ, mi
ma u Bie ŋiŋaa, [20] bɛɛ wiaa mi Nyimma chomi,
mi si ŋaa u Bie, aa dagɛmi wialiŋ kala u titia síi
ŋaa. U jaŋ dagɛmi wiaa a kii ŋla di mi ŋaa, di
ba ŋaama wu-kpuŋkpere. [21] Mi Nyimma si chisɛ
nialiŋ si suba ba bira kɛŋ miisiŋ ŋii, ŋii titia nɛ
mi ma u Bie joŋ miisiŋ a pipi nialiŋ mi síi chɛ.
[22] Mi Nyimma-na bi nuu-kala sariya ka dii, ama
u joŋba kala hɛ mi-na u Bie nisiŋ lɛ nɛ. [23] U ŋaa
ŋii di nuu-kala to ŋii lɛ a zizil mi-na u Bie nɛ, ari
ba síi zil mi Nyimma ŋii. Nii-la-na kala si bi mi-
na Wia Bie ka zil, u tiina ma bi mi Nyimma Wia

si tiŋmi ka zil. 24 Wutitii nɛ mi bula pipima, nii-
la kala si jegile nii mi niiŋ wiaa a laa nii-la ma si tiŋmi wiaa dii, u jaŋ kɛŋ miisi-la si bi dɛrɛ. U tiina, ba bi u-na sariya ka dii, u saa lii suuŋ bua lɛ nɛ a kɛŋ miisiŋ.

25 Wutitii nɛ mi bula pipima, bua-la jaŋ yi, u saa yie ma nɛ, di nialiŋ si suba jaŋ nii mi-na Wia Bie yiikoro. Nialiŋ saa si nii mi yiikoro, ba jaŋ
kɛŋ miisiŋ. 26 Mi Nyimma si kɛŋ doluŋ duu pi niaa miisiŋ ŋii, ŋii nɛ u ŋaa mi ma u Bie kɛŋ
doluŋ di mi pi niaa miisiŋ. 27 U saa pi mi-na u Bie doluŋ nɛ di mi dii niaa sariya, bɛɛ wiaa mi nɛ
ŋaa Nuhuobiine Bie. 28 Ma sí leŋe di wiiŋ deeŋ ŋaama wu-kpuŋkpere. Bua-la jaŋ kɔ di nialiŋ kala si suba a hɛ buasuŋ lɛ jaŋ nii mi yiikoro.
29 Ba saa jaŋ sii ba buasuŋ lɛ. Nialiŋ si ŋaa wu-zɔŋŋɔɔ jaŋ sii a kɛŋ miisiŋ, nialiŋ ma si ŋaa wu-bɔŋŋɔɔ, di ba ma sii di Wia dii ba sariya a joŋ cheeriŋ piba.”

30 Ŋii nɛ Yesu bira bul, “Mi-na bi wii-kala wuo ŋaa mi titia doluŋ lɛ. Mi yie dii sariya ari Wia si si mi dii ŋii nɛ. Ŋii wiaa mi si yie dii sariya-la ŋii, u ŋaa wutitii nɛ, bɛɛ wiaa mi bi chɛ di mi ŋaa wii-la mi síi chɛ, ama wii-la nii-la si tiŋmi síi chɛ.
31 Di mi duŋduŋa nɛ bul mi wiaa, u bi yuŋuŋ jaŋ
kɛŋ. 32 Ama nuu ma nɛ hɛ dimɛ a bubul mi wiaa. Mi saa jima wialiŋ u síi bul a tigɛmi lɛ, ba ŋaa
wutitiiba nɛ. 33 Ma tiŋ ma tiŋdaaraa ba mu Jɔɔŋ teeŋ a piɛsɛ mi wiaa. Jɔɔŋ bul wutitii nɛ piba a
tigɛmi lɛ. 34 U saa bi naga wialiŋ nuhuobiinee si bula a tigɛmi lɛ wiaa nɛ mi chil, ama mii bul wiiŋ deeŋ di ma ŋaa siri di Wia wuo laama ta nɛ.

35 Jɔɔŋ fa nagɛ chaaniŋ nɛ a chaanɛ, ma fa cho
di ma nii u chaaŋ-la sima muapilii. 36 Ama wiiŋ
dɔŋɔ hɛ dimɛ a laa mi nyuŋ a bubul wiaa. U nɛ
kii Jɔɔŋ. Tiŋtimii-la mi síi tiŋ nɛ ŋii, tiŋtimii-la
mi Nyimma si joŋo pimi di mi tiŋ. Ŋii daga ari
mi Nyimma nɛ tiŋmi. 37 Mi Nyimma-la si tiŋmi,
u maa bul mi wiaa nɛ. Ma ha bi u yiikoro nia,
ma ha buu na ari ma siaa maa. 38 U niiŋ wiaa
bima lɛ hɛ, bɛɛ wiaa ma bi mi-na nii-la u si tima
wiaa laa dii. 39 Ma yie fiɛsɛ siiŋ a kikarimɛ Wia
teniŋ. Ma biina ari ma níi ŋaa ŋii, ma jaŋ wuo
kɛŋ miisi-la si bi dɛrɛ. Wia teŋ-la ma síi karimu
ma paala bul mi wiaa nɛ. 40 Ka ma via di ma
kɔ mi teeŋ a wuo kɛŋ miisiŋ. 41 Mi bí chɛ di
nuhuobiinee bɛsɛmi lɛ. 42 Mi jima ari ma tuɔŋ
lɛ ma bi Wia cho. 43 Mi kɔ mi Nyimma doluŋ lɛ
nɛ, ka ma bimi kɛnɛ woruŋ. Di nuu dɔŋ nɛ fa
kɔ u titia doluŋ lɛ, u nɛ ma fa jaŋ kɛŋ woruŋ.
44 Ma cho di niaa bɛsɛma lɛ nɛ, ama ma bi cho
di Wia nɛ bɛsɛma lɛ. Ɛɛ nɛ saa ma jaŋ wuo laa
mi wiaa dii? 45 Ma sí biina bul ari mi jaŋ joŋ
cheeriŋ pima mi Nyimma sipaaŋ. Moosis nɛ jaŋ
joŋ cheeriŋ pima. Ma yiɛlaa kala hɛu lɛ nɛ. 46 Di
ma nɛ sɛnɛ fa laa Moosis wiaa dii, ma fa jaŋ laa
mi ma wiaa dii. Mi wiaa nɛ Moosis fa ŋmuŋsɛ
ŋii. 47 Ama di ma bi wialiŋ u si ŋmuŋsa laa dii,
ɛɛ nɛ ma jaŋ wuo laa wialiŋ mi síi bul dii?”

6

Yesu pi niaa bui banɔŋ kudiilee
Mat. 14.13-21; Maak 6.30-44; Luuk 9.10-17

[1] U ŋii hariŋ nɛ Yesu miira chol mugi-baliŋ
kubala baa yirɛ Galilii mugi-baliŋ. U yiriŋ dɔŋɔ
ma nɛ Tabiiras. [2] Niaa yuga a tuto u hariŋ, bɛɛ
wiaa ba fa na u si ŋaa wu-magila-la a vaarɛ
nyanyal tiŋŋaa nɛ. [3] Ŋii nɛ Yesu ari u haritooroo
mu jil peeliŋ nyuŋ a hɔŋ dimɛ. [4] Di Ju̱u tiŋŋaa
diisiŋ kieliŋ gbiele-la ma kpaga. [5] Ba si hɔŋ dimɛ,
Yesu bee na di ni-daŋ níi kɔ u teeŋ ŋii. U piɛsɛ
Filip a bul, "Nii nɛ la jaŋ na kudiilee a yɔɔ a pi
niaa deeŋba kala di ba dii vɔgɛ?" [6] Yesu titia fa
jiŋ wii-la u si jaŋ ŋaa nɛ, ama u ta bul ŋii duu
magisɛ Filip nɛ. [7] Ŋii nɛ Filip bula pu a bul, "Di
la nɛ yɔɔ boroboro a yi siidi bui balia maa, u bi
niaa deeŋba wii-kala wuo ŋaa, ba dɔŋsuŋ paala
bi mua mua maa na." [8] Ŋii nɛ di u haritooro dɔŋɔ
hɛ dimɛ, baa yirɛ Aŋduru. U fa ŋaa Saamɔŋ
Piita naaŋbie nɛ. U bula pi Yesu a bul, [9] "Bii-bie
kubala nɛ hɛ la tuɔŋ a kɛŋ boroboroba banɔŋ ari
cheŋfilee balia. Ɛɛ nɛ saa kiaa deeŋba jaŋ wuo
ŋaa niaa deeŋba?" [10] Ŋii nɛ Yesu bul di ba leŋ
di nialiŋ hɔŋ. Di yaŋ bumo tɔsɛ lee-la. Ŋii nɛ
nialiŋ hɔŋ. Ba tuɔŋ baalaa fa ŋaa bui banɔŋ nɛ.
[11] Ŋii nɛ Yesu laa boroboroba-la a chuɔlɛ Wia, aŋ
kaa kpaa nialiŋ si hɔnɔ. Ŋii nɛ u kɛŋ cheŋfilie-
la ma kpaaba. Ba kuŋ-kala dii a vɔgɛ. [12] Ba si
dii a vɔgɛ ŋii, u bula pi u haritooroo di ba mu
paa boroboroba-la si ka, di kuŋ-kala sí lɛl. [13] Ŋii
nɛ ba paa ku-kaana-la nialiŋ si die aŋ ka, a su̱
siŋsiŋ fii ari balia. [14] Nialiŋ si hɛ dimɛ a na Yesu
si ŋaa wu-magiliŋ deeŋ, ba bul di wutitii, baala
deeŋ sɛnɛ ŋaa nii-la síi bul wiaa, Wia Diŋ-zɔŋ-la
doluŋ lɛ ba si si u jaŋ kɔ dunia nɛ.

15 Ŋii nɛ Yesu jiŋ ari ba ŋaa siri nɛ di ba ku
fugu duu dii ba kuoruŋ. Ŋii nɛ u mu faa peeliŋ
nyuŋ.

Yesu vɛŋ liiŋ nyuŋ
Mat. 14.22-33; Maak 6.45-52

16 Didaaniŋ, Yesu haritooroo tuu muga 17 a
juu liiŋ daboro, a bira duoroo chol muga aa mu
Kapɛnam. Taŋ bire di Yesu ha bi ba teeŋ kɔ.
18 Bua-la lɛ di pel-duo kubala maa lu a kɛŋ liiŋ
kala ŋaa u viviisi. 19 Di u haritooro-la ma duoro a
mu yi meel-daasiŋ batori koo banɛsɛ, aŋ na Yesu
duu vɛŋ liiŋ nyuŋ a kukɔ daboro-la teeŋ. Ba si
na ŋii, fawulluŋ kɛŋba. 20 Ŋii nɛ Yesu bula piba
a bul, "Ma sí leŋe di fawulluŋ kɛŋma, mi-na nɛ."
21 Ŋii nɛ ba tuɔŋ tɔrɛ, ba joŋu hɛ liiŋ daboro-la
tuɔŋ. Di liiŋ daboro-la guu yi lee-la ba fa síi mu.

Niaa yuga aa chɛ Yesu

22 Taŋ si pula, ni-daŋ-la bira chiŋ muga-la
cholo sɛmɛ dɔŋɔ, lee-la ba si mua. Didaaŋ-la
ba fa na liiŋ daboro kubala nɛ duu chiŋ dimɛ.
Ba jima ari Yesu haritooroo duŋduŋa nɛ juu liiŋ
daboro-la. Yesu tuo ba tuɔŋ. 23 Ba si chiŋ dimɛ
ŋii, liiŋ daborusuŋ dɔŋsuŋ lii Tabiiras kɔ lee-
la, a kpagɛ lee-la Yesu fa si chuɔlɛ Wia aŋ joŋ
boroboro piba di ba dii. 24 Nialiŋ si na di Yesu
tuo, u haritooroo ma tuo, ba sii juu liiŋ daborusu-
la a mu Kapɛnam aa chɛu.

Yesu si duu nɛ ŋaa boroboro-la si kɛŋ miisiŋ

25 Nialiŋ si na Yesu muga-la cholo dɔŋɔ, ba
piɛsu a bul, "La kuhiaŋ, bua bɛɛ lɛ nɛ ŋ kɔ
daha?" 26 Ŋii nɛ Yesu bula piba a bul, "Wutitii nɛ

mi bulaa pima, maa chɛmi a tiŋ boroboro-la ma
si dii vɔgɛ wiaa nɛ, ama wu-magila-la ma si na di
mi ŋaa wiaa dee. 27 Ma sí ma doluŋ kala hɛ a chɛ
kudiilee. Kudiile-la jaŋ chei, ama má tima chichɛ
kudiile-la si jaŋ pima miisi-la si bi dɛrɛ. Kudiilee
deeŋba mi-na Nuhuobiine Bie nɛ jaŋ pima, bɛɛ
wiaa mi Nyimma Wia joŋ doluŋ hɛmi lɛ nɛ di mii
ŋaa ŋii." 28 Ŋii nɛ ba piɛsu, "Ɛɛ nɛ la jaŋ wuo ŋaa
a tiŋ Wia tiŋtiŋŋaa?" 29 Ŋii nɛ u bul, "Tiŋtimii-
la Wia si cho di maa tiŋ nɛ ŋla: Má laa mi wiaa
dii, mi nɛ nii-la Wia si tima." 30 Ŋii nɛ ba piɛsu,
"Wu-magili bɛɛ nɛ ŋ jaŋ ŋaa di la na a laa ŋ wiaa
dii? Bɛɛ nɛ ŋ jaŋ ŋaa? 31 Na la naabalimaba dii
kudiilee nɛ giriŋ tuɔŋ baa yirɛ Mana. Wialiŋ ba
si ŋmuŋsɛ Wia teniŋ tuɔŋ nɛ ŋla: Ba si,
'U joŋ boroboro-la si lii wia nyuŋ nɛ a piba di ba
dii.' "
32 Ŋii nɛ Yesu bul, "Mi bul wutitii nɛ aa pima.
Kialiŋ Moosis si pima, u dee bima pa, Wia nɛ
pima. Kudiile-la bima miisi-la si bi dɛrɛ ka pa.
Mi Nyimma níi pi niaa boroboro titii-la si lii Wia-
jaŋ. Kudiile-la joŋ miisi-la si bi dɛrɛ a pi dunia
niaa. 33 Boroboro-la Wia si ta, u lii Wia-jaŋ nɛ
a ku tuu. U nɛ pi dunia niaa miisiŋ." 34 Ŋii nɛ
ba bul, "La Tiina, ŋii-na vɛnɛ joŋ boroboro deeŋ
pipila." 35 Ŋii nɛ Yesu bula piba a bul, "Mi nɛ ŋaa
kudiile-la síi pi niaa miisiŋ. Nii-la kala si kɔ mi
teeŋ, losuŋ bira bi jaŋ kɛŋ u tiina. Nii-la ma si
laa mi wiaa dii, lii-nyuasuŋ ma bira bi jaŋ kɛnu.
36 Mi bula pipima ari ma nami nɛ, ama ma bi mi
wiaa laa dii. 37 Nuu-na kala mi Nyimma si joŋo
pimi, u jaŋ kɔ mi teeŋ. Niaa deeŋba kala si kɔ mi
teeŋ, mi bi jaŋ kɔ di mi kiriba ta, 38 bɛɛ wiaa mi lii

Wia-jaŋ ku tuu di mi ŋaa wialiŋ nii-la si tiŋmi síi
chɛ nɛ, mi titia tuɔtɔrɛ wiaa dee. [39] Ŋla nɛ nii-la
si tiŋmi chichɛ di mii ŋaa: di mi sí leŋe di nialiŋ
u si joŋo pimi kuŋ-kala lɛl, ama di mi chuulɛba
kala dunia didɛriŋ di ba kɛŋ miisiŋ. [40] Wialiŋ mi
Nyimma síi chɛ nɛ ŋla: Di nuu-na kala si na mi-
na u Bie a laa mi wiaa dii, duu jaŋ kɛŋ miisi-la
si bi dɛrɛ. Dunia didɛriŋ maa, ba ma jaŋ chisu
suuŋ lɛ duu kɛŋ miisiŋ."

[41] Ŋii nɛ J̱uu timma-la suomo gugurimɛ wiaa.
U si si u nɛ ŋaa kudiile-la si lii Wia-jaŋ ku tuu,
ŋii nɛ tii ba gugurimɛ u wiaa ŋii. [42] Ŋii nɛ ba
bul, "Baala deeŋ dee Josɛf bie Yesuu? La jiŋ u
nyimma ari u naaŋ kala nɛ. Ɛɛ nɛ saa lɛɛlɛ u si
duu lii Wia-jaŋ nɛ a ku tuu?" [43] Ŋii nɛ Yesu bira
bula piba, "Má leŋ ma wialiŋ gurimuŋ. [44] Nuu-
kala bi jaŋ wuo kɔ mi teeŋ, see di mi Nyimma-la
si tiŋmi nɛ kɛŋ u tiina kaa kɔ mi teeŋ, di mi chisu
suuŋ lɛ dunia didɛriŋ. [45] Nialiŋ síi bul wiaa, Wia
Diŋ-zɔŋ-la doluŋ lɛ, ba ŋmuŋsɛ ŋla nɛ Wia teniŋ
tuɔŋ. Ba si,

'Wia jaŋ dagɛ niaa kala.'

Nuu-kala si ŋaa siri duu jegile nii wialiŋ Wia síi
dagu, a gunnɛ u teeŋ, u nɛ jaŋ kɔ mi teeŋ. [46] U ŋii
ma saa bi nagɛ ari nuu-kala na mi Nyimma Wia
nɛ, see nii-la si lii Wia teeŋ. U duŋduŋa nɛ nau.
[47] Wutitii nɛ mi bulaa pima, nii-la kala si laa mi
wiaa dii, u jaŋ kɛŋ miisi-la si bi dɛrɛ. [48] Mi nɛ ŋaa
kudiile-la síi pi niaa miisiŋ. [49] Ma naabalimaba
dii kudiile-la ba síi yirɛ 'Mana' nɛ giriŋ tuɔŋ. Ari
ŋii kala ba-na ha suba nɛ. [50] Ama kudiile-la si
lii Wia-jaŋ ku tuu, di nuu nɛ diiba, u bi jaŋ suu.

51 Mi-na nɛ ŋaa kudiile-la si kɛŋ miisiŋ a lii Wia-
jaŋ ku tuu. Di nuu nɛ dii kudiilee deeŋba, u jaŋ
kɛŋ miisi-la si bi dɛrɛ. Mi yaraa namia nɛ ŋaa
kudiile-la mi si jaŋ joŋo pi dunia niaa di ba kɛŋ
miisi-la si bi dɛrɛ.”
52 Yesu si bul ŋii, J̱u̱u tiŋŋaa suomo kɛŋ wii-
la lilɛrɛ a bul, “Ɛɛ nɛ baala deeŋ jaŋ wuo ŋaa
a joŋ u yaraa namia pila di la chaŋ?” 53 Ŋii
nɛ Yesu bula piba a bul, “Wutitii nɛ mi bulaa
pima, di ma nɛ bi mi-na Nuhuobiine Bie yaraa
namia chaŋa, a nyua mi chaliŋ maa, ma bi jaŋ
kɛŋ miisi-la si bi dɛrɛ. 54 Nii-la kala si chaŋ mi
yaraa namia, a nyua mi chaliŋ maa, u jaŋ kɛŋ
miisi-la si bi dɛrɛ. Di dunia ma nɛ dɛrɛ, mi jaŋ
chisɛ u tiina suuŋ lɛ duu kɛŋ miisiŋ, 55 bɛɛ wiaa
mi yaraa namia sɛnɛ ŋaa kudiilee nɛ. Mi chaliŋ
ma sɛnɛ ŋaa lii-nyualuŋ nɛ. 56 Nii-la kala si chaŋ
mi yaraa namia-la a nyua mi chal-la, u jaŋ hɛ mi
teeŋ a kaa mu wuu, mi ma jaŋ hɛ u teeŋ a kaa
mu wuu. 57 Mi Nyimma-la si kɛŋ miisiŋ a tiŋmi
ŋii, ŋii nɛ mi ma kɛŋ miisiŋ. Ŋii titia nɛ nii-la
ma si chaŋ mi yaraa namia ma jaŋ kɛŋ miisiŋ a
tiŋ mi wiaa. 58 Kudiile-la si lii Wia-jaŋ ku tuu nɛ
ŋii. U bi naga kudiile-la ma naabalimaba si die
aŋ ha suu nɛ. Nii-la kala si dii kudiilee deeŋba,
u jaŋ kɛŋ miisi-la si bi dɛrɛ.” 59 Yesu bul wiaa
deeŋba duu hɛ Kapɛnam tiŋteeŋ lɛ nɛ aa dagɛ
niaa Wii-chuɔlɛ dia lɛ.

Wialiŋ si jaŋ pi niaa miisi-la si bi dɛrɛ

60 Niaa yuga a faa to Yesu hariŋ, a nii wialiŋ u
si bula a bul, “Wiaa deeŋba u síi dagɛ, ba hɛyɛ
kiŋkɛŋ. Kubɛɛ nɛ jaŋ wuo jegili wiaa deeŋba?”

61 Ba bi wii-kala bula, ka Yesu jiŋ ari u haritooro-
la ka gurimɛ wiaa nɛ a tiŋ wialiŋ u si bula lɛ.
Ŋii nɛ u piɛsɛba a bul, "Wiiŋ deeŋ leŋe ma na
baaniŋ nɛɛ? 62 Ka di ma nɛ saa fa na mi-na
Nuhuobiine Bie di mi miiraa mu lee-la mi si liaa?
63 Wia Diŋ-zɔŋ-la nɛ ku-la si pila miisi-la si bi
dɛrɛ. Nuhuobiine yaraa doluŋ-na ŋaa pɛi nɛ. U
bi miisi-la si bi dɛrɛ wuo pa. Wia Diŋ-zɔŋ-la wiaa
nɛ mi bula pima. Ba jaŋ pima miisi-la si bi dɛrɛ.
64 Ama ma dɔŋsuŋ bi mi wiaa laa dii." Buŋbuŋ
kala Yesu fa jiŋ nialiŋ si bi u wiaa laa dii nɛ ari
nii-la si jaŋ joŋu yallɛ. 65 Ŋii nɛ Yesu bira bul,
"Wiiŋ deeŋ wiaa nɛ tii mi bula pima ari nuu-
kala bi jaŋ wuo kɔ mi teeŋ, see di mi Nyimma pi
u tiina woŋbiiŋ duu wuo kɔ."

66 A tiŋ wiiŋ deeŋ wiaa ni-daŋ-la fa si to u
hariŋ, ba miirɛ hariŋ. 67 Ŋii nɛ Yesu piɛsɛ u
haritooroo fii ari balia-la a bul, "Ma ma cho di
ma miirɛ mi hariŋ nɛɛ?" 68 Ŋii nɛ Saamɔŋ Piita
piɛsu a bul, "La Tiina, kubɛɛ teeŋ nɛ saa la ma
jaŋ mu? Wialiŋ ŋ síi bul níi pi niaa miisi-la si bi
dɛrɛ. 69 Lɛɛlɛ la laa dii a jiŋ ari ŋ nɛ ŋaa Wia
Tuɔ-pul Tiina." 70 Ŋii nɛ Yesu piɛsɛba a bul, "Ma
niaa fii ari balia dee mi liisɛɛ? Ama ma dɔŋɔ ŋaa
diŋdɔŋ nɛ a ŋaa Sitaani tiina." 71 Judas, Saamɔŋ
Isikarɔt bie wiaa nɛ u faa bul ŋii. U fa hɛ u
haritooro-la fii ari baliamiŋ tuɔŋ nɛ, ama u nɛ
fa jaŋ joŋ Yesu yallɛ.

7

Yesu mu gbieli-baliŋ Jerusalɛm lɛ

1 Ŋii hariŋ Yesu gugɔllɛ Galilii tiŋteeŋ. U bi
cho duu mu gɔllɛ Judiya tiŋteeŋ lɛ, bɛɛ wiaa Ju̱u
tiŋŋaa fa si hɛ Judiya tiŋteeŋ lɛ ka chɛ di ba kpuu
nɛ. 2 Di Ju̱u tiŋŋaa gbieli-bal kubala yie. Gbiele-
la lɛ ba yie leŋ ba diisiŋ aŋ hɛ lɛŋŋɛɛ nɛ a jujuu.
Di gbiele-la nɛ dɛrɛ, ba bira miira mu a jujuu ba
diisiŋ. 3 Ŋii nɛ Yesu ŋaanaa bula pi Yesu a bul,
“Sii daha a mu Judiya tiŋteeŋ, di ŋ haritooroo
ma wuo na wialiŋ ŋ síi ŋaa. 4 Nii-la síi chɛ di ba
jimu, u bi faa ŋiŋaa wiaa. Ŋ síi ŋaa wiaa deeŋba,
leŋ di dunia niaa kala na.” 5 Ba titia paala bi u
wiaa laa dii, ŋii nɛ tii ba bul ŋii. 6 Ŋii nɛ Yesu
bula piba a bul, “Bua-la si jaŋ yi di mi mu gbiele-
la, u ha bi yie. Ma-na teeŋ bua-na kala maga
nɛ. 7 Dunia niaa bima bɛrɛ, ama ba bɛrɛ mi-na
nɛ. Mi vɛnɛɛ bula piba ari baa ŋaa wu-bɔŋŋɔɔ
nɛ. 8 Má-na lii mu gbiele-la, mi-na ha bi mu, bɛɛ
wiaa bua-la si jaŋ yi di mi mu ha bi yie.” 9 U bul
ŋii aŋ hɔŋ Galilii tiŋteeŋ lɛ nɛ.

10 Yesu ŋaana-la si mu gbiele-la dɛrɛ, Yesu ma
sii mu. Ama u bi niaa hariŋ to. U luɔra mu nɛ.
11 Ju̱u tiŋŋaa si hɛ gbiele-la lɛ, ba bee chichɛ Yesu
gbiele-la lɛ, a pipiɛsɛ di nii lɛ nɛ u hɛ? 12 Ŋii
nɛ nialiŋ si hɛ gbiele-la leriŋ, ba jesiŋ suomo a
muŋsi a bubul Yesu wiaa. Dɔŋsuŋ si duu ŋaa
ni-zɔŋ nɛ. Dɔŋsuŋ ma bi sɛyɛ aŋ bul duu nyisɛ
niaa nɛ. 13 Ama ba kala faa fá Ju̱u timma-la nɛ,
ŋii nɛ tii nuu-kala bi wuo faasa bul u wiaa.

14 Gbiele-la si ku kpaa maga dɔŋɔ, Yesu juu
Wia-dia a didagɛ niaa. 15 U si dagɛ niaa ŋii ŋaa
Ju̱u timma-la si jegile nii wialiŋ wu-kpuŋkpere.
Ba si, “Ɛɛ nɛ baala deeŋ jiŋ wiaa ŋla kiŋkɛŋ aŋ bi

lee yie?” 16 Ŋii nɛ Yesu bula piba a bul, “Wialiŋ
mi síi dagu, mi titia doluŋ lɛ dee mii dagɛ. Nii-la
si tiŋmi nɛ dagɛmi wialiŋ. 17 Nii-la kala síi chɛ
duu ŋaa wii-la mi si cho, u jaŋ wuo jiŋ ari wialiŋ
mi síi dagu lii Wia teeŋ nɛ, koo mi titia doluŋ
lɛ nɛ. 18 Nii-la si yie bubul wiaa u titia doluŋ lɛ
yie bula chichɛ u titia yiriŋ nɛ. Ama nii-la síi
chɛ di nii-la si timu laa yiriŋ, u ŋaa ni-titii nɛ.
U bi wiaa ka nyia. 19 Moosis bil niiŋ pima nɛ
di maa to. Ama ma kuŋ-kala bi nii-la to. Bɛɛ
nɛ tii maa chɛ di ma kpumi?” 20 Ŋii nɛ nialiŋ
bula pu a bul, “Ŋŋ nyaasɛ nɛ. Kubɛɛ níi chɛ di
u kpuŋ?” 21 Ŋii nɛ Yesu bula piba a bul, “Mi
ŋaa wu-bala nɛ ma chɛ-wiesii-la chɛɛŋ, u ŋaa
ma wu-kpuŋkpere. 22-23 Moosis fa bula pima di
ma kikeri ma biiriŋ penee. U dee bi ŋii suomo.
U naabalimaba nɛ suomo ŋaa ŋii. U si ŋaa ma
kisiŋ ŋii, ma paala yie keri ma biiriŋ penee chɛ-
wiesii-la chɛɛŋ, di ba lulluŋ nɛ tel ŋii lɛ. Di ma
nɛ saa jaŋ wuo to Moosis niiŋ aa keri ma biiriŋ
penee chɛ-wiesii-la chɛɛŋ, di ba lulluŋ nɛ tel chɛ-
wiesii-la chɛɛŋ, bɛɛ nɛ saa tii maa na baaniŋ a tiŋ
mi si ŋaa puwuoloo duori chɛ-wiesii-la chɛɛŋ?
24 Di nuu nɛ ŋaa wii, ma sí guu joŋ taali pu a tiŋ
ma si biina ari u bi woruŋ ŋaa wiaa. Má biinɛ
wii-la tuɔŋ a jiŋ u wutitii, aŋ-na joŋ taali pu.”

25 Ŋii nɛ niaa dɔŋsuŋ si lii Jerusalɛm piɛsɛ a
bul, “Baala deeŋ dee ba chichɛ di ba kpu ŋii?
26 Na, u nɛ chiŋ niaa tuɔŋ ŋii aa bul wiaa, ka
nuu-kala bi wii wuo bul, koo nihiasi-la jima ari u
nɛ ŋaa Kirisito, nii-la Wia si liisaa? 27 Nii-la Wia
si jaŋ tiŋ, duu nɛ kɔ, nuu-kala bi jaŋ jiŋ u si lii

lee-la, ama la kala nɛ jiŋ lee-la baala deeŋ si lia.”
28 Yesu síi dagɛ niaa Wia-dia-la tuɔŋ ŋii, ŋii nɛ u
faasa piɛsɛ, “Ma sɛnɛ jiŋmi nɛɛ, a jiŋ lee-la mi si
liaa? Ama mi saa bi mi titia doluŋ lɛ nɛ kɔ. Nuu
nɛ tiŋmi. Nii-la ma saa si tiŋmi ŋaa Wutitii Tiina
nɛ. Ma buu jiŋ. 29 Mi-na jimu nɛ, bɛɛ wiaa mi fa
hɛ u teeŋ nɛ. Ŋii nɛ u tiŋmi.” 30 Ŋii nɛ ba chichɛ
di ba kɛnu, ama bua-la lɛ u si jaŋ suu ha bi yie.
Ŋii nɛ tii nuu-kala nisiŋ buu dige. 31 Ama niaa
yuga nialiŋ tuɔŋ a laa u wiaa dii a piɛsɛ a bul,
“Ma biina di Kirisito, nii-la Wia si jaŋ liisɛ nɛ kɔ,
u jaŋ ŋaa wu-magilaa kii nia deeŋ?”

Ba tiŋ niaa di ba mu kɛŋ Yesu

32 Farisii tiŋŋaa si nia di nialiŋ muŋso bubul
Yesu wiaa ŋii, ŋii nɛ ba di nialiŋ si kpu pusuŋ
pipi Wia kuhiasiŋ tiŋ ba tiŋtinni-biisiŋ di ba mu
kɛŋ Yesu. Ba si mu lee-la Yesu fa si hɛ di ba kɛnu,
ba nii wialiŋ u si bula pipi niaa. 33 U si, “Mi jaŋ
hɛ ma teeŋ tapulaa baŋmɛnɛ, aŋ miira mu nii-la
si tiŋmi teeŋ. 34 Ma jaŋ chɛmi ka. Lee-la mi si
jaŋ hɛ, ma bi jaŋ wuo mu dimɛ.” 35 Ŋii nɛ J̱u̱u
timma-la piɛsɛ di nii nɛ uu chɛ duu mu ba bi jaŋ
nau? Duu chɛ duu mu Giriik tiŋteeŋ, lee-la J̱u̱u
tiŋŋaa si guoli ba tuɔŋ nɛ, a didagɛbaa? Ba bira
si, 36 “U si di la jaŋ chɛu ka, a bira bul di la bira
bi jaŋ wuo mu lee-la u si jaŋ hɛ. U si bul ŋii, u
bubuɔŋ nɛ bɛɛ?”

Yesu bul wiaa a tigɛ lii-la síi pi niaa miisiŋ lɛ

37 Gbiele-la chɛ-dɛriŋ, tapulii-la nɛ fa ŋaa
gbiele-la siifiaŋ chɛɛŋ. Ŋii nɛ Yesu sii chiŋ a faasa
bul, “Nii-la kala lii-nyuasuŋ si kɛnɛ, má leŋ duu

kɔ mi teeŋ a nyua liiŋ. 38 Nii-la kala si laa mi
wiaa dii, u jaŋ nagɛ lii-bulo u tuɔŋ lɛ a bubu̱l.
Ba bul ŋla nɛ Wia teniŋ tuɔŋ.” 39 Yesu bul wiaa
deeŋba a tigɛ Wia Diŋ-zɔŋ-la lɛ nɛ u si jaŋ joŋo
hɛ nialiŋ si laa u wiaa dii lɛ. Bua-la lɛ di u ha
bi Wia Diŋ-zɔŋ-la joŋo hɛba lɛ, bɛɛ wiaa u ha bi
suuŋ lɛ sie duu laa yiriŋ.

Nialiŋ pɔrɛ dɔŋɔ lɛ a tiŋ Yesu wiaa

40 Ni-daŋ-la fa si hɛ dimɛ a nii wialiŋ Yesu si
bula, ŋii nɛ ba dɔŋsuŋ bul di nia deeŋ sɛnɛ ŋaa
nii-la síi bul wiaa, Wia Diŋ-zɔŋ-la doluŋ lɛ nɛ.
41 Dɔŋsuŋ ma si, duu nɛ ŋaa Kirisito, nii-la Wia
si liisa. Ama dɔŋsuŋ ma si di nii-la Wia si liisa bi
jaŋ lii Galilii tiŋteeŋ. 42 Wia teniŋ tuɔŋ ba bula
ari Kirisito, nii-la Wia si liisa, ŋaa Devit doho
nuu nɛ a lii Bɛtilɛhɛm. Devit jaŋ nɛ fa Bɛtilɛhɛm.
43 Ŋii nɛ nialiŋ kɛŋ wiiŋ deeŋ lilɛrɛ a pɔrɛ dɔŋɔ
lɛ. 44 Ba dɔŋsuŋ chichɛ di ba kɛŋ Yesu, ama nuu-
kala bi nisiŋ joŋo digu.

45 Ŋii nɛ tiŋtinni-biisi-la ba si tima di ba mu
kɛŋ Yesu, ba miira mu Farisii tiŋŋaa ari nialiŋ
si kpu pusuŋ pipi Wia kuhiasiŋ teeŋ, ari na-
hilliŋ. Ŋii nɛ ba piɛsɛba a bul, “Bɛɛ nɛ tii ma
buu kaa kɔ?” 46 Ŋii nɛ ba bul, “Nuu-kala ha bi
wiaa bula ari baala deeŋ síi bul ŋii.” 47 Ŋii nɛ
Farisii kuhiasi-la piɛsɛba a bul, “U nyisɛma ma
nɛɛ? 48 Ma nia ari ma kuhiasiŋ tuɔŋ koo la Farisii
tiŋŋaa tuɔŋ kubala ma ha laa u wiaa dii? 49 Ama
ni-daŋ deeŋ kala si hilime, ba bi wialiŋ Moosis
si ŋmuŋsa bil jiŋ. Wia jaŋ kpusɛ ba nyusuŋ.”
50 Baal kubala baa yirɛ Nikodiimas, u ma fa ŋaa
Farisii tiŋŋaa dɔŋɔ nɛ a hɛ ba tuɔŋ. U-na fa laa

sipaaŋ mu Yesu teeŋ nɛ aŋ ka. 51 Ŋii nɛ u bula
piba a bul, “La kisiŋ nɛ di la joŋ cheeriŋ a pi nuu
duu nɛ ŋaa wii, see di la laa sipaaŋ nii tiina niiŋ,
a jiŋ wii-la u si ŋaa.” 52 Ŋii nɛ Farisii timma-la
piɛsu a bul, “Ŋ ma ŋaa Galilii tiina nɛɛ? Karimɛ
Wia teniŋ. Di ŋ ŋaa ŋii, ŋ jaŋ na ari nialiŋ síi bul
wiaa, Wia Diŋ-zɔŋ-la doluŋ lɛ, ba kuŋ bi Galilii
tiŋteeŋ lia.” [53 Ŋii nɛ ba kala sii pisɛ a mu ba
diisiŋ.

8

Ba kɛŋ haal-la si piŋ nuu bala

1 Ŋii nɛ ka Yesu ma lii dimɛ a jil peel kubala
baa yirɛ Oliv nyuŋ. 2 Taŋ si pula chichuɔ-fiɛla, u
bira miira mu a juu Wia-dia. Niaa ku gbaaru, u
hɔŋ a bira suomo didagɛba. 3 Ŋii nɛ Wia teniŋ
kerichiba ari Farisii tiŋŋaa kɛŋ haal kubala ku
juu. Ba kɛŋ haal-la duu piŋ nuu bala. Ba leŋ u
chiŋ ba tutuɔbaaniŋ. 4 Ŋii nɛ ka ba bula pi Yesu a
bul, “La kuhiaŋ, la kɛŋ haala deeŋ duu hiilɛ nuu
bala nɛ. 5 Wialiŋ Moosis fa si bile di niaa tuto
daga ari nuu-kala nɛ ŋaa ŋii, di la yaga kpuu nɛ
ari tabiaa. Bɛɛ nɛ ŋ ma bul?” 6 Ba bul ŋii di ba
ŋmoo Yesu fehe lɛ nɛ, a wuo na woŋbiiŋ a bul u
teeŋ. Ŋii nɛ Yesu kɛŋ u nyuŋ chugili tiŋteeŋ aŋ
kɛŋ u neniiŋ tutuuri tiŋteeŋ. 7 Ka ba ha chiŋ aa
piɛsɛ wiaa. Ŋii nɛ Yesu kɛŋ u nyuŋ wul wia nyuŋ
a bula piba a bul, “Ma ku-la kala ha si bi haachɛ
wii ŋaa, má leŋ duu laa sipaaŋ joŋ tabiiŋ a yagɛ
haal-la, di ku-kaanaa ma pɛ.” 8 Ŋii nɛ u bira
kɛŋ u nyuŋ chugili a bira kɛŋ u neniiŋ a tutuuri
tiŋteeŋ. 9 Ba si nii wialiŋ u si bula, ba kala lii

kuŋ kuŋ. Ba tuɔŋ nihiasi-la nɛ laa sipaaŋ lii, ka
ku-kaanaa tuto, aŋ ka Yesu ari haal-la duŋduŋa
lee-la. 10 Ŋii nɛ Yesu kɛŋ u nyuŋ jee a piɛsɛ haal-
la a bul, “Nii nɛ nialiŋ hɛ? Nuu-kala tuo duu
yagiŋ kpuu?” 11 Haal-la si di nuu-kala tuo. Ŋii
nɛ Yesu bula pu a bul, “Tɔɔ, mi ma bi jaŋ ŋaaŋ
wii-kala. Viiri aŋ bira sí haachɛ ŋaa.”]

Yesu si duu nɛ ŋaa dunia niaa pulumuŋ

12 Ŋii nɛ Yesu bira suomi a didagɛ niaa. U bula
piba a bul, “Mi nɛ ŋaa dunia niaa pulumuŋ. Nii-
la kala si tomi bi jaŋ vɛŋ birimiŋ tuɔŋ. U jaŋ vɛŋ
pulumuŋ tuɔŋ. Miisi-la mi si jaŋ pu jaŋ chaanɛ.”
13 Ŋii nɛ Farisii timma-la bula pu a bul, “Ŋ titia
wiaa nɛ ŋ bubul ŋii, wialiŋ saa ŋ si bula bi wutitii
kɛnɛ.” 14 Ŋii nɛ Yesu bula piba a bul, “Di mi
nɛ bul mi titia wiaa maa, wii-la mi si bula ŋaa
wutitii nɛ, bɛɛ wiaa mi jiŋ lee-la mi si lia nɛ, a
jiŋ lee-la mi si jaŋ mu. Ama ma-na bi lee-la mi si
lia jiŋ, a bira bi lee-la mi si jaŋ mu ma jiŋ. 15 Ma
yie joŋ cheeriŋ pi nuu a tiŋ ma si biina ari u si bi
woruŋ ŋaa wiaa. Mi-na bi nuu-kala cheeriŋ pa.
16 Di mi nɛ faa joŋ cheeriŋ pi niaa maa, u fa jaŋ
ŋaa wutitii, bɛɛ wiaa mi duŋduŋa dee bi cheeriŋ
joŋo pi tiina, mi Nyimma-la si tiŋmi nɛ pɛmi lɛ la
joŋ cheeriŋ a pi tiina. 17 Wialiŋ Moosis fa si bile
di niaa tuto daga ari niaa balia nɛ na wiiŋ, a bul
duu ŋaa wutitii nɛ, di wii-la sɛnɛ ŋaa wutitii nɛ.
18 Mii bul mi titia wiaa nɛ, mi Nyimma-la ma si
tiŋmi, u ma bubul mi wiaa.” 19 Ŋii nɛ ba piɛsu,
“Nii nɛ ŋ Nyimma hɛ?” Ŋii nɛ Yesu bul, “Ma bimi
jiŋ, ŋii wiaa ma bi mi Nyimma ma jiŋ. Di ma nɛ
fa jiŋmi, ma fa jaŋ jiŋ mi Nyimma maa.” 20 Yesu

bul wiaa deeŋba kala bua-la lɛ u síi dagɛ niaa
Wia-dia lɛ nɛ, lee-la ba si yie joŋ kialiŋ bile pipi
Wia. Ka nuu-kala buu kɛnɛ, bɛɛ wiaa bua-la lɛ
ba si jaŋ kɛnu ha bi yie.

Yesu si di niaa bi jaŋ wuo mu lee-la u si jaŋ mu

21 Ŋii nɛ Yesu bira bula pi nialiŋ a bul, “Mi jaŋ
viiri, ma jaŋ chɛmi ka, ma saa jaŋ suu ari ma
haachɛba. Lee-la mi síi mu, ma bi jaŋ wuo mu
dimɛ.” 22 Ŋii nɛ Ju̱u timma-la piɛsɛ dɔŋɔ a bul,
“U si, la bi jaŋ wuo mu lee-la u síi mu. U saa bula
magisɛ ari u jaŋ kpu u titia nɛ koo ɛɛ nɛ u bul
ŋla?” 23 Ŋii nɛ Yesu bira bula piba a bul, “Ma lii
dunia deeŋ nɛ, ka mi ma lii Wia-jaŋ. Ma lii dunia
nɛ, aŋ ka mi ma bi dunia lia. 24 Mi laa sipaaŋ bula
pima ari ma jaŋ suu ari ma haachɛba. Ma sɛnɛ
jaŋ suu ari ma haachɛba, see di ma laa mi wiaa
dii ari mi si si mi ŋaa nii-la.” 25 Ŋii nɛ ba piɛsu
a bul, “Kubɛɛ nɛ ŋ ŋaa?” Ŋii nɛ Yesu bula piba
a bul, “Mi si suomo dagɛ niaa, mi dagɛ nii-la mi
si ŋaa nɛ a pima. 26 Mi kɛŋ wiaa yugɛ nɛ di mi
bul a tigɛma lɛ, a wuo to wialiŋ lɛ a joŋ cheeriŋ
pima. Nii-la si tiŋmi, u sɛnɛ ŋaa Wutitii Tiina
nɛ. Wialiŋ mi síi nii, u niiŋ lɛ nɛ mi saa bula pi
dunia niaa.” 27 U síi bul ŋii, nialiŋ fa bi jiŋ ari u
Nyimma Wia wiaa nɛ u bulaa piba ŋii. 28 Ŋii nɛ
Yesu bula piba, “Di ma nɛ kɛŋ mi-na Nuhuobiine
Bie kpaasɛ daa-gɛsɛɛ nyuŋ, ma jaŋ jiŋ ari mi nɛ
ŋaa nii-la mi si si mi ŋaa. Ŋii ma lɛ nɛ ma jaŋ to
jiŋ ari mi bi wii-kala ŋaa mi titia doluŋ lɛ, ama
mi yie bul wialiŋ mi Nyimma si dagɛmi nɛ. 29 Nii-
la ma saa si tiŋmi bimi duŋduŋa leŋe, u ma hɛ
mi teeŋ nɛ, bɛɛ wiaa mi yie ŋaa wialiŋ síi tɔrɛ u

tuɔŋ nɛ.” 30 U si bul wiiŋ deeŋ, niaa yuga a laa
u wiaa dii.

Nialiŋ si sɛnɛ ŋaa Abiraham doho niaa

31 Ŋii nɛ Yesu bula pi Ju̠u timma-la si laa u wiaa
dii a bul, “Di ma nɛ nii mi niiŋ wialiŋ, ma jaŋ
sɛnɛ ŋaa mi haritooroo. 32 Ma jaŋ jiŋ wutitii.
Wutitii-la saa jaŋ leŋ di Wia laama ta di ma tii
ma titia.” 33 Ju̠u timma-la si laa Yesu wiaa dii ma
bul, “La paala ŋaa Abiraham doho niaa nɛ. La
ha bi nuu-kala yosu ŋaa. Bɛɛ nɛ saa tii ŋ bul di
Wia jaŋ laala ta di la tii la titia?”

34 Ŋii nɛ Yesu bula piba a bul, “Wutitii nɛ mi
bulaa pima, nuu-na kala si ŋaa haachɛ, u tiina
ŋaa haachɛ yoŋ nɛ. 35 Di yomo nɛ hɛ nuu dia
lɛ, u bi dia-la lɛ jaŋ hɛ deeŋ deeŋ. Ama di dia-la
tiina nɛ kɛŋ bii, u-na jaŋ hɛ dia-la lɛ a kaa mu
wuu. 36 Di mi-na Wia Bie nɛ saa laama ta, mi
sɛnɛ laama ta nɛ di ma tii ma titia. 37 Mi jima ari
ma ŋaa Abiraham doho niaa nɛ, aŋ ka ma chichɛ
di ma kpumi, bɛɛ wiaa wialiŋ mi si dagɛma bi ma
digilaa jua. 38 Mi-na yie bul wialiŋ mi Nyimma
si dagɛmi nɛ, ma ma ŋiŋaa wialiŋ ma nyimma si
dagɛma di ma ŋiŋaa.”

39 Ŋii nɛ ba bula pu a bul, “Abiraham nɛ ŋaa
la nyimma.” Ŋii nɛ Yesu ma bul, “Di ma nɛ sɛnɛ
fa ŋaa Abiraham biiri, ma fa jaŋ ŋiŋaa wialiŋ
Abiraham fa síi ŋaa. 40 Mi bul wutitii nɛ pima,
wialiŋ Wia si dagɛmi. A tiŋ wiiŋ deeŋ wiaa nɛ
maa chɛ di ma kpumi. Abiraham fa bi ŋii ŋaa.
41 Maa ŋaa wialiŋ ma nyimma síi ŋaa nɛ.” Ŋii nɛ
ba bul, “La bi maŋgaa-biiri ŋaa. La kala nyimma
nɛ kubala. Wia nɛ ŋaa la Nyimma.” 42 Ŋii nɛ

Yesu bula piba a bul, “Di Wia nɛ sɛnɛ fa ŋaa ma
Nyimma, ma fa jaŋ chomi, bɛɛ wiaa, Wia teeŋ nɛ
mi lii a kɔ daha. Mi titia doluŋ lɛ dee mi kɔ. U
nɛ tiŋmi. 43 Bɛɛ nɛ saa tii ma bi wialiŋ mi si bula
bubuɔŋ jiŋ? Ma bi chɛ di ma jegile nii wialiŋ
mi síi bul. Ŋii nɛ tii ma bi ba bubuɔŋ jiŋ. 44 Ma
nyimma nɛ ŋaa Sitaani. Ma ma saa cho di maa
ŋaa u tuɔtɔrɛ wiaa nɛ. Dunia di-suomuŋ kala lɛ
nɛ u ŋaa ni-kpuuru. U titia bi wutitii kɛnɛ. Ŋii
nɛ tii u bi wutitii ka to. Di u nɛ nyia wiaa maa, u
nagisiŋ nɛ paala ŋii. U ŋaa wu-nyiaru nɛ, a paala
ŋaa wu-nyiaraa kala nyimma maa. 45 Ama a tiŋ
mi síi bul wutitii wiaa nɛ ma bi mi wiaa laa dii.
46 Ma kubɛɛ nɛ jaŋ wuo dagɛ ari mi kɛŋ haachɛ?
Di mi níi bul wutitii, bɛɛ nɛ saa tii ma bi mi wiaa
laa dii? 47 Nii-la kala si lii Wia teeŋ yie jegile nii
wialiŋ Wia síi bul nɛ. Ma bi Wia teeŋ lia, ŋii nɛ
tii ma bi wialiŋ u síi bul jegile nii.”

48 Ŋii nɛ Ju̱u timma-la bula pi Yesu a bul, “La
bi wutitii bulaa, la si si ŋ ŋaa Samaria tiina nɛɛ,
jiŋ-bɔmuŋ ma kɛniŋŋ?” 49 Ŋii nɛ Yesu bula piba
a bul, “Jiŋ-bɔŋ bimi kɛnɛ, ama mii pi mi Nyimma
jirima nɛ, aŋ ka ma-na bimi jirima ka pa ŋii.
50 Mi bi yiriŋ chɛ pipi mi titia. Ama nuu nɛ hɛ
dimɛ a chɛ yiri-la pipimi. U nɛ saa jaŋ dii nialiŋ si
via mi wiaa sariya. 51 Wutitii nɛ mi bulaa pima,
nii-la kala síi to mi niiŋ wiaa, u bi jaŋ suu.” 52 Ŋii
nɛ Ju̱u timma-la bula pu a bul, “Lɛɛlɛ la jima ari
ŋ kɛŋ jiŋ-bɔŋ nɛ. Abiraham suba nɛ. Nialiŋ ma
síi bul wiaa, Wia Diŋ-zɔŋ-la doluŋ lɛ, ba ma suu.
Aŋ ka ŋ bul di nii-la kala síi to ŋ niiŋ wiaa bi jaŋ
kɔ duu suba. 53 La nyimma Abiraham suba nɛ.
Ŋ saa biina di ŋ kiiu nɛɛ? Nialiŋ síi bul wiaa,

Wia Diŋ-zɔŋ-la doluŋ lɛ ma suu. Ŋ saa biina ŋ
ŋaa kubɛɛ nɛ?” 54 Ŋii nɛ Yesu bira bula piba a
bul, “Di mi níi pi mi titia yiriŋ, yiri-la ŋaa yiri-
pɛi nɛ. Mi Nyimma nɛ nii-la síi pimi yiriŋ, nii-
la ma si si u ŋaa ma Wia nɛ. 55 Ma buu jiŋ,
ama mi-na jimu nɛ. Di mi nɛ jaŋ bul ari mi
buu jiŋ, mi jaŋ ŋaa wu-nyiaru, ari ma si ŋaa wu-
nyiaraa ŋii. Mi saa jimu nɛ a tuto u niiŋ. 56 Ma
naabalima Abiraham nia ari mi jaŋ kɔ dunia duu
nami. U si nii ŋii, u tuɔŋ fa tɔrɛ. U paala nami
nɛ.” 57 Ŋii nɛ Ju̱u timma-la bula pu a bul, “Ŋ ha
paala bi jisiŋ mahiŋ balia ari fii yie. Ɛɛ nɛ saa
ŋ ŋaa a na Abiraham?” 58 Ŋii nɛ Yesu bula piba
a bul, “Wutitii nɛ mi bulaa pima, ka di ba-na lul
Abiraham, mi fa hɛ dimɛ nɛ.” 59 Ŋii nɛ ba paa
tabiaa di ba yagu. U kɛŋ u titia faa a luɔra lii
Wia-dia-la tuɔŋ.

9

Yesu vaarɛ baal-la ba si lulu duu nyulima

1 Yesu si joŋ woŋbiiŋ vivɛŋ, u na baal kubala,
ba lulu duu nyulima nɛ. 2 Ŋii nɛ Yesu haritooroo
piɛsu a bul, “Kuhiaŋ, kubɛɛ haachɛ nɛ ŋaa baala
deeŋ nyulimɛ? Baal-la haachɛ nɛ koo u nyimma
ari u naaŋ haachɛ nɛ?” 3 Ŋii nɛ Yesu bula piba
a bul, “Baal-la nyulimuŋ bi u haachɛba lɛ lia,
u nyimma ari u naaŋ haachɛ ma dee bi tii u
nyulimɛ. U nyulima di niaa wuo na ŋii Wia dol-la
si wuo tiŋ tiŋtiŋŋaa u lɛ nɛ. 4 La si na woŋbiiŋ,
má leŋ di la tiŋ tiŋtimii-la nii-la si tiŋmi di mi
tiŋ. Bua kubala jaŋ yi nuu-kala bira bi jaŋ wuo
tiŋ tiŋtimii-la. 5 Mi ha si hɛ dunia lɛ ŋii, mi nɛ

ŋaa dunia niaa pulumuŋ.” [6] Yesu si bul ŋii nɛ,
u tu naŋtuɔruŋ bil tiŋteeŋ a kaa buu tiariŋ, a
paa a taa baal-la siaa, aŋ bula pi baal-la a bul,
[7] “Sii tuu fuo kubala baa yirɛ Siloom (yiriŋ deeŋ
bubuɔŋ nɛ ŋaa ‘mi timu nɛ’) a sɔŋ ŋ siaa.” Ŋii
nɛ baal-la sii tuu sɔŋ u siaa fuo-la lɛ. U siaa suri,
u miira kɔ. [8] Ŋii nɛ nialiŋ si kpagu, ari nialiŋ
kala fa si na baal-la duu faa sul kiaa, ba pipiɛsɛ
dɔŋɔ, “Baala deeŋ dee fa bi hɔnɔ susul kiaa ŋii?”
[9] Dɔŋsuŋ si u nɛ, dɔŋsuŋ ma si duu dee, ama u ta
nagu nɛ. Ŋii nɛ baal-la titia bul duu nɛ ŋii. [10] Ŋii
nɛ ba piɛsu, “Ɛɛ nɛ ŋ ŋaa ŋ siaa suri?” [11] Ŋii nɛ
baal-la bul di nii-la ba síi yirɛ Yesu nɛ buu tiariŋ,
a paa taa u siaa lɛ, aŋ bula pu duu tuu Siloom
fuo-la a sɔŋ. U tuu sɔŋ, u siaa suri. [12] Ŋii nɛ ba
piɛsu, “Nia lɛ nɛ u hɛ?” Baal-la bul di u bi jiŋ.

Farisii tiŋŋaa piɛsɛ nyuluŋ-la vaariŋ wiaa

[13] Ŋii nɛ ba kɛŋ baal-la fa si nyulima a kaa
mu Farisii tiŋŋaa teeŋ. [14] Tapulii-la Yesu si buu
tiariŋ a taa baal-la siaa ba suri, u ŋaa chɛ-wiesii-
la chɛɛŋ nɛ. [15] Ŋii nɛ Farisii timma-la piɛsɛ baal-
la ŋii u si ŋaa u siaa suri. Baal-la bula piba a
bul di Yesu ŋaa tiariŋ nɛ taa u siaa, u sɔŋ, u
siaa suri. [16] Ŋii nɛ ba kɛŋ wii-la lilɛrɛ. Farisii
tiŋŋaa dɔŋsuŋ bula ari Wia dee bi baala deeŋ
tima, bɛɛ wiaa u bi ba chɛ-wiesii-la kisiŋ lɛ ka to.
Ŋii nɛ dɔŋsuŋ ma si di “Ɛɛ nɛ nuu si ŋaa haachɛ
tiina jaŋ wuo ŋaa wu-magilaa deeŋba?” [17] Ŋii
nɛ Farisii timma-la bira piɛsɛ baal-la a bul, “U
si suri ŋ siaa ŋii, ni-bɛɛ nɛ ŋ biina ari u ŋaa?”
Ŋii nɛ baal-la si u-na biina ari nialiŋ síi bul wiaa,
Wia Diŋ-zɔŋ-la doluŋ lɛ dɔŋɔ nɛ.

18 Ama Ju̱u tiŋŋaa kuhiasi-la si, ba-na bi laa dii
ari baal-la fa nyulima nɛ aŋ lɛɛlɛ nina ŋii, see di
ba yirɛ u nyimma ari u naaŋ. 19 Ŋii nɛ ba yirɛ
baal-la nyimma ari u naaŋ a piɛsɛba, "Ma bie nɛ
ŋlaa? Ma si, ma lulu duu nyulima nɛɛ? Ɛɛ nɛ u
ŋaa a nina lɛɛlɛ?" 20 Ŋii nɛ baal-la nyimma ari u
naaŋ bul, "La jima ari la bie nɛ ŋla. La jima la
lulu maa duu nyulima nɛ. 21 Ama la bi jiŋ u si ŋaa
ŋii u siaa suri, la bira bi jiŋ nii-la ma si ŋaa u siaa
suri. Má piɛsu, u waa nɛ. U titia jaŋ wuo bula
pima." 22 Baal-la nyimma ari u naaŋ faa fá Ju̱u
timma-la nɛ. Ŋii nɛ tii ba bul ŋii. Ju̱u timma-la
fa si di nii-la kala si bula ari Yesu nɛ ŋaa Kirisito,
nii-la Wia si liisa, ba jaŋ kiru ba Wii-chuɔlɛ dia
lɛ. 23 U naaŋ ari u nyimma jiŋ ŋii nɛ a bul duu
waa nɛ, di ba piɛsu.

24 Ŋii nɛ Farisii timma-la bira yirɛ baal-la ba si
lulu duu nyulima a bul, "La jima ari baala deeŋ
ŋaa haachɛ tiina nɛ. Wia sipaaŋ bul wutitii pila."
25 Baal-la si, "Mi-na bi jiŋ di baal-la ŋaa haachɛ
tiina koo u bi haachɛ tiina ŋaa. Ama wii-la mi-
na si jima nɛ ŋla: Mi fa nyulima nɛ, ama lɛɛlɛ mi
siaa suro nɛ." 26 Ŋii nɛ ba piɛsu a bul, "Ɛɛ nɛ u
ŋaa a suri ŋ siaa?" 27 Ŋii nɛ baal-la bula piba a
bul, "Mi laa sipaaŋ bula pima nɛ, ka ma bi jegile.
Bɛɛ nɛ tii ma bira chichɛ di ma nii? Ma ma saa
chɛ di ma mu ŋaa u haritooroo nɛɛ?" 28 Ŋii nɛ ba
tuusu woruŋ aŋ bul, "Ŋ nɛ ŋaa u haritooro, ama
la-na ŋaa Moosis haritooroo nɛ. 29 La jima ari
Wia fa bul wiaa pi Moosis nɛ, ama baal-la deeŋ-
na, la bi jiŋ u si lii lee-la kala." 30 Ŋii nɛ baal-la
bul, "Wu-kpuŋkpere nɛ ŋla. Ma bi jiŋ lee-la u si
lia, ama u nɛ suri mi siaa. 31 La jima ari Wia bi

haachɛ tiŋŋaa wu-buluŋ ka jegili. Uu jegili nialiŋ
síi zilu nɛ aŋ pɛ ŋiŋaa wialiŋ u si cho. 32 Dunia si
suomo, ma ha nia ari nuu ba si lula duu nyulima,
di nuu suri u siaa? 33 Di nii-la nɛ bi Wia teeŋ lia,
u bi wiiŋ deeŋ wuo ŋaa." 34 Ŋii nɛ ba bula pi
baal-la a bul, "Ba paala luluŋ di ŋ ŋaa haachɛ
tiina nɛ, ka ŋ ma saa chɛ di ŋ dagɛla koo?" Ŋii
nɛ ba kiru ta u lii Wii-chuɔlɛ dia-la lɛ.

Nii-la si bi Wia Diŋ-zɔŋ-la kɛnɛ, u nyulima nɛ.

35 Yesu si nia di ba kiri baal-la ta u lii Wii-
chuɔlɛ dia-la tuɔŋ, u mu chɛu, a nau a piɛsu,
"Ŋ laa Nuhuobiine Bie wiaa dii koo?" 36 Ŋii nɛ
baal-la piɛsu, "Kubɛɛ nɛ ŋii? Dagɛmi tiina di mi
laa u wiaa dii." 37 Ŋii nɛ Yesu bula pu a bul, "Ŋ
paala nau nɛ. U nɛ nii-la síi bul wiaa ŋ teeŋ ŋii."
38 Ŋii nɛ baal-la tuu kpirimi Yesu sipaaŋ a chuɔlu
aŋ bul, "Mi Tiina, mi laa ŋ wiaa dii nɛ." 39 Ŋii
nɛ Yesu bul, "Mi kɔ dunia di mi ŋaa di nialiŋ si
nyulima, di ba siaa suri nɛ, ka di mi ŋaa di nialiŋ
si si di ba siaa suro nɛ, di ba nyulimɛ." 40 Farisii
timma-la si chiŋ dimɛ a nii Yesu si bul ŋii, ba
piɛsu a bul, "Ŋ biina la ma nyulima nɛɛ?" 41 Ŋii
nɛ Yesu bula piba a bul, "Di ma nɛ fa nyulima a
bi wutitii jiŋ, ma fa bi wii-kala cheye. Ama lɛɛlɛ
ma si folo bul di maa na nɛ a jiŋ wutitii ŋla, ŋii-
na ma cheeriŋ ha hɛma lɛ nɛ."

10

Yesu si u nɛ ŋaa pie-daari-zɔmuŋ

1 Ŋii nɛ Yesu magɛ namaga a bul, "Wutitii nɛ
mi bulaa pima, nii-la kala si bi boiŋniiŋ to juu
pie-dia, aŋ wule to kɛrɛ juu, u tiina ŋaa gaaru nɛ.

2 Ama nii-la si to pie-dia boiŋniiŋ juu, u nɛ ŋaa
piese-la pie-daara. 3 Pie-dia bibenne yie suri pie-
dia boiŋniiŋ nɛ a pu. Piese-la ma jiŋ u yiikoro.
U yie yiyirɛba kubala kubala, a laa ba sipaaŋ a
kɛŋba lii. 4 Di u nɛ kɛŋ u kiaa kala lii, u yie laa
ba sipaaŋ nɛ, ka piesee tuto u hariŋ, bɛɛ wiaa ba
jiŋ u yiikoro nɛ. 5 Ba bi nuhuɔru hariŋ ka to, ba
jaŋ miira fá u hariŋ, bɛɛ wiaa ba bi nuhuɔru-la
yiikoro jiŋ.” 6 Yesu magɛ namaga deeŋ piba, ka
ba bi wii-la u si bula piba bubuɔŋ jiŋ.

7 Ŋii nɛ Yesu bira bula piba a bul, “Wutitii nɛ
mi bulaa pima, mi nɛ ŋaa pie-dia-la boiŋniiŋ.
8 Nialiŋ kala si laa sipaaŋ kɔ mi lɛ a nyia wiaa bul
di Wia nɛ tiŋba, ba kala ŋaa gaaraa nɛ, piese-la
ma bi ba yiikoro lɛ ka to. 9 Mi nɛ ŋaa boi-la, nii-la
kala si tomi lɛ juu, mi jaŋ laau ta. Nialiŋ kala si
jua, mi jaŋ beŋba ari niaa síi beŋ piesee ŋii, a leŋ
ba lii didii yaŋ aŋ miira kuu juu. 10 Gaara-na yie
kɔ duu gaa a kpu nɛ koo duu chei kiaa, ama mi-
na kɔ di niaa wuo kɛŋ miisiŋ, di ba tuɔŋ tutɔrɛ
woruŋ bua-na kala lɛ.” 11 Yesu bira bula, “Mi nɛ
ŋaa pie-daari-zɔmuŋ. Pie-daari-zɔmuŋ yie jɔŋ u
miisiŋ yɔɔ suuŋ nɛ u piesee wiaa. 12 Ama nii-la
si bi piesee tii aŋ didaa, ka ba titi̱mu, u nɛ yie na
guŋguro duu kɔ, u leŋ piese-la aŋ fá. Guŋguro-
la ku kɛsɛ ba dɔŋsuŋ aŋ ŋaa dɔŋsuŋ pisɛ. 13 U
yie fá, bɛɛ wiaa u daa piese-la, ka ba titi̱mu nɛ.
U sipaa kala tuo piese-la lɛ. 14 Mi nɛ ŋaa pie-
daari-zɔmuŋ. Mi jiŋ mi piesee, mi piesee ma
jiŋmi. 15 Ŋii titia nɛ mi Nyimma jiŋmi, mi ma
jimu. Mi jɔŋ mi miisiŋ yɔɔ suuŋ, mi piesee wiaa.
16 Mi kɛŋ piesee dɔŋsuŋ maa, aŋ ka ba tuo piesee

deeŋba tuɔŋ. Mi jaŋ kɛŋba kaa kɔ. Ba ma jaŋ
jiŋ mi yiikoro a kala ŋaa ni-bala piesee, ba pie-
daara ma ŋaa kubala. 17 Mi joŋ mi miisiŋ nɛ yɔɔ
suuŋ mi piesee wiaa, ka di mi bira laa. Ŋii nɛ tii
mi Nyimma cho mi wiaa ŋii. 18 Nuu-kala dee bi
jaŋ wuo leŋ mi joŋ mi miisiŋ yɔɔ suuŋ, mi titia
tuɔtɔruŋ lɛ nɛ. Mi kɛŋ doluŋ di mi joŋ mi miisiŋ
a yɔɔ suuŋ, a bira kɛŋ doluŋ di mi laa mi miisiŋ
maa. Mi Nyimma nɛ pimi doluŋ deeŋ."

19 Yesu si bul wiaa deeŋba, J̱u̱u timma-la bira
kɛŋ wiaa lilɛrɛ. 20 Ba jesiŋ si di bɛɛ nɛ tii ba
jijegili u wiaa, di jiŋsiŋ nɛ kɛnu u nyinyaasɛ.
21 Ba dɔŋsuŋ ma bul di nii-la jisiŋ si kɛnɛ bi wiaa
deeŋba wuo bul. U bira bi nyulimaa ma siaa wuo
suri.

Yesu bula ari u nɛ ŋaa Wia Bie

22 Ŋii nɛ J̱u̱u tiŋŋaa gbiele kubala yi di ba gbieli
Jerusalɛm lɛ. Bua deeŋ lɛ nɛ ba liliisi ba si saa
ba Wia dia dɛrɛ a joŋo pi Wia. 23 U fa ŋaa
waariŋ chɛnɛ tuɔŋ nɛ. Bua deeŋ lɛ nɛ Yesu vivɛŋ
zawura-la tuɔŋ ba síi yirɛ Solomɔŋ zawura a hɛ
Wia dia-la lɛ. 24 Ŋii nɛ J̱u̱u tiŋŋaa gbaaru a piɛsu
a bul, "Ɛɛ nɛ ŋ jaŋ kɛŋla dieni magɛ ŋla aŋ-na
bula pila nii-la ŋ si ŋaa? Di ŋ nɛ ŋaa Kirisito, nii-
la Wia si liisa, chaasa bula pila." 25 Ŋii nɛ Yesu
bula piba a bul, "Mi laa sipaaŋ bula pima nɛ, ka
ma bi laa dii. Tiŋtimii-la mi síi tiŋ mi Nyimma
doluŋ lɛ dagɛ nii-la mi si ŋaa nɛ. 26 Ama ma bi mi
piesee ŋaa, ŋii nɛ tii ma bi mi wiaa laa dii. 27 Mi
piesee jiŋ mi yiikoro nɛ, mi ma jiŋba, ba tuto mi
hariŋ. 28 Ŋii nɛ mi piba miisi-la si bi dɛrɛ, ba bi
jaŋ kɔ di ba suba. Nuu ma saa bi jaŋ wuo kɛŋba

kaa laa mi nisiŋ lɛ da. 29 Mi Nyimma-la si joŋba
pimi, u nɛ kii kuŋ-kala. Nuu ma kala saa bi jaŋ
wuo kɛŋba kaa laa u nisiŋ lɛ. 30 La di mi Nyimma
kala ŋaa kubala nɛ."

31 Yesu si bul ŋii, Ju̱u timma-la bira paa tabiaa
di ba yagu. 32 Ŋii nɛ Yesu bula piba a bul, "Mi
ŋaa wu-zɔŋŋɔɔ yugɛ nɛ ma sipaaŋ di ma na. Mi
Nyimma nɛ pimi doluŋ mii ŋaa. Ba kubɛɛ wiaa
nɛ tii maa chɛ di ma yagɛmi?" 33 Ju̱u timma-la
ma miira bul, "La bi chɛ di la yagiŋ a tiŋ ŋ si
ŋaa wu-zɔmɔ-la wiaa, ama ŋ ŋaa nuhuobiiŋ nɛ
aŋ kɛŋ ŋ titia a kaa birimɛ Wia, a tutuusɛ Wia
joŋŋoo. Ŋii nɛ tii." 34 Ŋii nɛ Yesu bula piba a
bul, "Wia teniŋ tuɔŋ sɛmɛ dɔŋɔ ba ŋmuŋsa a bul
di la nagɛ Wia nɛ. Wia bul wiiŋ deeŋ pi nialiŋ
ba si ŋmuŋsɛ Wia teniŋ pa nɛ. 35 U ŋaa wutitii
nɛ, la bi jaŋ wuo via Wia teniŋ." 36 Ŋii nɛ Yesu
bul, "Wia si liisɛmi, a tiŋmi mi ku tuu dunia, ɛɛ
nɛ saa ma jaŋ bul di mii tuusɛ Wia joŋŋoo nɛ
di mi nɛ bula bul di mi ŋaa Wia Bii nɛ? 37 Di
mi nɛ bi mi Nyimma tiŋtiŋŋaa ka tiŋ, ma sí mi
wiaa laa dii. 38 Ama di mi níi tiŋ mi Nyimma
tiŋtiŋŋaa, má laa mi wiaa dii a tiŋ tiŋtimii-la mi
síi tiŋ wiaa, ari ma sí bi wialiŋ mi si bula pima
laa dii kala. Ŋii lɛ nɛ ma jaŋ wuo to jiŋ a laa dii
ari mi Nyimma hɛmi lɛ nɛ. Mi ma hɛu lɛ." 39 U si
bul ŋii, ba bira chichɛ di ba kɛnu, u fori ba nisiŋ
lɛ.

40 Ŋii nɛ Yesu bira miira mu kieli Jɔɔdaŋ fuoŋ,
a mu lee-la Jɔɔŋ fa síi fo niaa Wii-chuɔlɛ liiŋ a
hɛ dimɛ. 41 Niaa yuga a kɔ u teeŋ. Ba si di Jɔɔŋ
fa bi wu-magil kala ŋaa, ama wialiŋ kala u fa si

bula a tigɛ baala deeŋ lɛ ŋaa wututii nɛ. 42 Niaa
fa yuga a laa u wiaa dii lee-la.

11

Lazɔrɔs sii suuŋ lɛ

1-2 Baal kubala nɛ fa hɛ taŋ kubala lɛ, taŋ-
la yiriŋ nɛ Bɛtani. Baal-la yiriŋ nɛ fa Lazɔrɔs.
U dihaalaa Mɛɛri ari Maata ma fa hɛ lee-la nɛ.
Mɛɛri deeŋ nɛ bua kubala lɛ joŋ tulaali a bisa
hɛ la Tiina Yesu naasiŋ lɛ, aŋ kɛŋ u nyu-punaa
a tiikɛ. Ŋii nɛ Lazɔrɔs fa wiwiilɛ. 3 U dihaalaa
tiŋ ba mu bula pi Yesu a bul, "La Tiina, nii-la ŋ
si cho ka wiilu nɛ." 4 Yesu si nii wiiŋ deeŋ, u
si, "Nyanyaliŋ deeŋ dee bi maga di Lazɔrɔs wiila
suu, ama di Wia yiriŋ to ŋii lɛ nɛ a yirɛ, di mi ma
Wia Bie yiriŋ to dimɛ yirɛ."

5 Yesu fa cho Maata ari u ŋaana ari Lazɔrɔs
nɛ kiŋkɛŋ. 6 U si nia di Lazɔrɔs ka wiilu lee-
la u fa si hɛ, ŋii nɛ u bira chua dimɛ tapulaa
balia. 7 Ŋii hariŋ nɛ u bula pi u haritooroo a bul,
"Má leŋ di la miira mu Judiya tiŋteeŋ." Bɛtani fa
hɛ Judiya tiŋteeŋ lɛ nɛ. 8 Ŋii nɛ Yesu haritooroo
bula pu a bul, "La kuhiaŋ, Ju̱u tiŋŋaa faa chɛ di
ba paa tabiaa yagiŋ lee-la nɛ, u bi diene, aŋ ka ŋ
biraa chɛ di ŋ mu dimɛ ŋii?" 9 Ŋii nɛ Yesu magɛ
namaga a dagɛ ari u suuŋ bua ha bi yie. U si,
"Tapuluŋ kɛŋ hawaba fii ari balia nɛ. Ŋii wiaa,
di nuu níi vɛŋ wiihɛyɛ, u bi jaŋ gigɛrɛ kiaa, bɛɛ
wiaa leriŋ pulla nɛ. 10 Ama di ŋ níi vɛŋ titaŋiŋ,
ŋ yie gigɛrɛ kiaa nɛ, bɛɛ wiaa pulumuŋ tuo."
11 Ŋii nɛ Yesu bira bula pi u haritooroo a bul, "La
naŋdɔŋɔ Lazɔrɔs piŋ doŋ nɛ, ama mi saa jaŋ mu

chisu doŋ lɛ.” 12 Ŋii nɛ u haritooroo bula pu, “Di
u nɛ piŋ doŋ, ŋii-na u jaŋ duori.” 13 Yesu si bul
ŋii, u si ari Lazɔrɔs suba nɛ, aŋ ka u haritooroo
biinɛ ari doŋ titia nɛ u sɛnɛ piŋ. 14 Ŋii nɛ Yesu
chaasa bula piba ari Lazɔrɔs suba nɛ. 15 Ŋii nɛ
Yesu bul, “A tiŋ ma wiaa mi tuɔŋ tɔrɔ ari bua-
la lɛ Lazɔrɔs si suba mi tuo lee-la. Ŋii lɛ nɛ ma
jaŋ to a wuo laa mi wiaa dii. Má leŋ di la mu u
teeŋ.” 16 Yesu haritooroo tuɔŋ dɔŋɔ yiriŋ nɛ fa
Tɔmas. Ba kɛnu yiyirɛ daaliɛriŋ ma nɛ, bɛɛ wiaa
ba fa ŋaa daaliɛriŋ nɛ. Ŋii nɛ u bula pi u dɔŋsuŋ
tiŋŋaa a bul, “Má leŋ di la kala to Yesu hariŋ,
duu nɛ ŋaa suu maa, di la kala suu.”

17 Ŋii nɛ Yesu ari u haritooroo mu Bɛtani. Ba si
mu yi lee-la, niaa bula pu ari ba si hugi Lazɔrɔs,
u tapulaa banɛsɛ nɛ ŋla. 18 Bɛtani ari Jerusalɛm
fa ŋaa ari meel-daasiŋ balia nɛ. 19 J̱u̱u tiŋŋaa fa
yuga a lii Jerusalɛm kɔ Bɛtani di ba lɔllɛ Maata
ari Mɛɛri a tiŋ ba dibaala si suba wiaa. 20 Maata
si nia ari Yesu faa kɔ nɛ, u sii lii duu chemu wɛniŋ
lɛ, aŋ ka Mɛɛri-na fa hɛ dia lɛ. 21 Ŋii nɛ Maata
bula pi Yesu a bul, “Mi Tiina, di ŋ nɛ fa hɛ daha,
mi dibaala fa bi jaŋ suu. 22 Ari ŋii ma ha, mi
jima ari ŋ nɛ sul Wia chichɛ kuŋ-kala, u jaŋ piŋ.”
23 Ŋii nɛ Yesu bula pu ari u dibaala jaŋ bira sii a
kɛŋ miisiŋ. 24 Ŋii nɛ Maata bula pu, “Mi jima ari
dunia chɛ-dɛriŋ u jaŋ sii suuŋ lɛ, bua-la lɛ nialiŋ
kala si suba si jaŋ sii.” 25 Ŋii nɛ Yesu bula pu,
“Mi nɛ ŋaa nii-la si jaŋ sii suuŋ lɛ, a chisɛ niaa
suuŋ lɛ di ba kɛŋ miisiŋ. Nuu-kala si laa mi wiaa
dii, di ŋ suba maa, ŋ jaŋ sii a kɛŋ miisiŋ. 26 Nii-la
ma kala si weye aŋ laa mi wiaa dii, u bi jaŋ kɔ

duu suba. Ŋ laa wiiŋ deeŋ dii koo?” 27 Ŋii nɛ
Maata bul, “Oo, mi Tiina. Mi laa dii ari ŋ nɛ ŋaa
Kirisito, nii-la Wia si liisa, a ŋaa Wia Bie maa,
nii-la si maga duu kɔ dunia deeŋ.”

28 Maata si bul wiaa deeŋba dɛrɛ, u miira juu
dia a luɔra yirɛ u ŋaana Mɛɛri, a muŋso a bula
pu a bul, “Mɛɛri, la kuhiaŋ kɔ nɛ aa yiriŋ.”
29 Mɛɛri si nii ŋii, u sii lima a lii duu chemu.
30 Bua-la lɛ di Yesu ha bi taŋ-la tuɔŋ jua, u ha
hɛ lee-la Maata si chemu nɛ. 31 J̱u̱u timma-la ari
Mɛɛri fa si hɛ dia lɛ baa nyagu, ba na Mɛɛri duu
sii lima. Ba si na ŋii, ba sii to u hariŋ, bɛɛ wiaa
ba fa biina duu chɛ duu mu yel nɛ lee-la ba fa si
hugi u dibaala. 32 Mɛɛri si yi lee-la Yesu fa si hɛ a
nau, u tuu tel u naasiŋ lɛ aŋ bul, “Mi Tiina, di ŋ
nɛ fa hɛ daha, mi dibaala fa bi jaŋ suu.” 33 Yesu
si na Mɛɛri ari J̱u̱u timma-la síi to u hariŋ kɔ di
baa yel, u tuɔŋ faasa chei. U yaraa ma faasa vɛŋ.
34 Ŋii nɛ u piɛsɛba a bul, “Nii lɛ nɛ ma hugu?” Ba
bula pu, “La Tiina, ku na lee-la.” 35 Ba si bul ŋii,
Yesu yel. 36 Ŋii nɛ J̱u̱u timma-la bul, “Má bee na
u si chou ŋii.” 37 Dɔŋsuŋ ma piɛsɛ a bul, “Ka u
nɛ suri nyulimaa siaa ŋii, u saa fa bi jaŋ wuo ŋaa
di Lazɔrɔs sí suu?”

38 Ba si bul ŋii, Yesu yaraa bira vɛŋ. Ŋii nɛ ba
mu yi bua-la leriŋ. Bua-la fa hɛ buŋ lɛ nɛ. Ba
joŋ tabiiŋ tɔ niiŋ. 39 Ŋii nɛ Yesu bul di ba suri
tabii-la bua-la niiŋ. Ŋii nɛ Maata, baal-la si suba
dihaala dɔŋɔ, bula pu, “Mi Tiina, u si suba, u
tapulaa banɛsɛ nɛ jiniŋ. Ŋla uu suɔru.” 40 Ŋii nɛ
Yesu bula pu a bul, “Mi bi bula piŋ ari ŋ nɛ laa
mi wiaa dii, ŋ jaŋ na ŋii Wia si kɛŋ doluŋ?” 41 Ŋii

nɛ ba kɛŋ tabii-la suri. Yesu wula beŋ wia nyuŋ
aŋ bul, “Mi Nyimma, mii lɔlluŋ ari ŋ si jegile nii
mi teeŋ. 42 Mi jima ari ŋŋ jegili mi teeŋ nɛ bua-
na kala lɛ. Ama mi bul wiiŋ deeŋ a tiŋ nialiŋ
si hɛ daha wiaa nɛ, di ba wuo laa dii ari ŋ nɛ
tiŋmi.” 43 Yesu si bul ŋii dɛrɛ, ŋii nɛ u faasa bul,
“Lazɔrɔs, ku lii!” 44 U si bul ŋii, baal-la si suba
sii ku lii. U si ku lii, gɛri-kɔsumɔɔ nɛ fa vɔɔ u
naasiŋ ari u nisaa kala. Gɛriŋ dɔŋɔ ma tɔ u siaa.
Ŋii nɛ Yesu bula pi nialiŋ a bul, “Má kɛnu puro
ta duu viiri.” Ba kɛnu puri.

Ba vuura di ba kpu Yesu
Mat. 26.1-5; Maak 14.1-2; Luuk 22.1-2

45 Ju̱u timma-la fa si kɔ di ba chuɔlɛ Mɛɛri, a to
u hariŋ mu a na wii-la Yesu si ŋaa, ba tuɔŋ niaa
yuga a laa u wiaa dii. 46 Ka dɔŋsuŋ ma miira mu
bula pi Farisii tiŋŋaa wii-la Yesu si ŋaa. 47 Ŋii nɛ
Farisii timma-la ari nialiŋ si kpu pusuŋ pipi Wia
kuhiasiŋ ari niaa dɔŋsuŋ hilimi a hɔnɔ vuurɛ a
bul, “Bɛɛ nɛ la jaŋ ŋaa? Má na wu-magila-la kala
baala deeŋ síi ŋaa nɛ. 48 Di la nɛ leŋe duu ŋiŋaa
wiaa deeŋba, nuu-kala jaŋ laa u wiaa dii. Ŋii
hariŋ Rom tiŋteeŋ niaa jaŋ kɔ a kɛŋ la Wia-dia
ari la tiŋteeŋ kala kaa laa.” 49 Ju̱u nihiasi-la tuɔŋ
dɔŋɔ nɛ ba faa yirɛ Kayafas. Jina-la lɛ u nɛ fa
ŋaa nialiŋ si kpu pusuŋ pipi Wia kuhiaŋ. Ŋii nɛ
u bul, “Ma bi wii jiŋ. 50 Ma bi jiŋ di ni-bala nɛ laa
tiŋteeŋ niaa kala nyuŋ suu, u nɛ kpia la tiŋteeŋ
niaa kala si suba, koo ma bi wiiŋ deeŋ jiŋ?” 51 U
si bul ŋii, u bi naga u titia doluŋ lɛ nɛ u bul ŋii,
ama u si ŋaa nialiŋ si kpu pusuŋ pipi Wia kuhiaŋ
jina-la, ŋii nɛ tii u wuo bul wiaa, Wia Diŋ-zɔŋ-la

doluŋ lɛ, ari Yesu jaŋ laa tiŋteeŋ niaa kala nyuŋ
suu, 52 tiŋteeŋ deeŋ niaa ma duŋduŋa wiaa dee,
ama duu wuo pɛ kɛsɛ Wia biiri-la si pisa hɛ leree
dɔŋsuŋ maa a hɛ dɔŋɔ lɛ. 53 A chiŋ tapulii-la a
kaa mu Ju̱u tiŋŋaa kuhiasi-la vuurɛ ŋii ba si jaŋ
to kpu Yesu.

54 Ŋii wiaa Yesu bira bi chaasaa gɔllɛ kpilii Ju̱u
tiŋŋaa tuɔŋ. U lii dimɛ a mu lee kubala baa yirɛ
Ɛfirim a kpagɛ giri-bine tuɔŋ. Ba di u haritooroo
hɛ dimɛ.

55 Bua-la lɛ di Ju̱u tiŋŋaa diisiŋ kieliŋ gbiele-la
kpaga. Ŋii nɛ Ju̱u tiŋŋaa yuga a lii ba jasiŋ lɛ a
mu Jerusalɛm, di ba piisɛ ba disinniŋ ta, aŋ ka
di gbiele-la-na yi. 56 Ŋii nɛ ba bee chichɛ Yesu
gbiele-la tuɔŋ. Ba si hɔŋ Wia-dia tuɔŋ, ŋii nɛ ba
pipiɛsɛ dɔŋɔ, "Ma biina u jaŋ kɔ gbiele-la koo, u
bi jaŋ kɔ?" 57 Bua-la lɛ, di nialiŋ si kpu pusuŋ
pipi Wia kuhiasiŋ ari Farisii tiŋŋaa pa niiŋ, di
nuu-kala nɛ jiŋ Yesu si hɛ lee-la, duu dagɛ, di ba
wuo kɛnu.

12

Mɛɛri ŋaa nuuŋ tisɛ Yesu naasiŋ
Mat. 26.6-13; Maak 14.3-9

1 Lɛɛlɛ u ka tapulaa balidu nɛ, ka di Ju̱u tiŋŋaa
diisiŋ kieliŋ gbiele-la-na yi. Ŋii nɛ Yesu sii mu
Bɛtani, lee-la Lazɔrɔs si hɛ, baal-la u fa si chisa
suuŋ lɛ. 2 Ŋii nɛ u juu Lazɔrɔs dia. Ba ŋaa
kudiilee di ba huɔru. Ŋii nɛ Lazɔrɔs ari niaa
dɔŋsuŋ pɛ Yesu lɛ di ba dii kudiile-la. Maata nɛ
fa kɛŋ kudiile-la gɔllɔɔ kpaa. 3 Ŋii nɛ Mɛɛri joŋ
nuuŋ ari loŋ. U suɔra sima. U yalliŋ ma hɛyɛ.

Ŋii nɛ u joŋo bisa hɛ Yesu naasiŋ lɛ, a kɛŋ u nyu-
punaa kaa tiikɛ. Nuu-la suɔra su̱ dia-la kala. 4 Di
Yesu haritooroo dɔŋɔ baa yirɛ Judas Isikarɔt, duu
fa hɛ dimɛ, nii-la fa si jaŋ joŋ Yesu yallɛ. Ŋii nɛ u
bul, 5 "Bɛɛ nɛ tii ba bi nuuŋ deeŋ joŋo yallɛ siidi
bui balia, a joŋ moribie-la pi summoo?" 6 U si
bul ŋii, u bi naga duu cho summo-la nɛ tii, ama
u fa ŋaa gaaru nɛ. U nɛ faa kori ba moribiee
a yie liliisɛ moribie-la si hɛ dimɛ. 7 Ŋii nɛ Yesu
bula piba a bul, "Má leŋ haal-la. Má leŋ duu ŋaa
ŋii a gbɛrɛ tapulii-la ba si jaŋ hugimi. 8 Ma di
summoo jaŋ hɛ dimɛ bua-na kala lɛ. Ama la di
ma bi jaŋ hɛ dimɛ deeŋ deeŋ."

9 Niaa yuga Ju̱u timma-la tuɔŋ a nii di Yesu hɛ
Bɛtani lɛ, a sii mu dimɛ. Yesu duŋduŋa wiaa dee
ba mu dimɛ. Ba mua ka di ba pɛ na Lazɔrɔs,
nii-la u fa si chisa suuŋ lɛ nɛ. 10 Ŋii nɛ nialiŋ
si kpu pusuŋ pipi Wia kuhiasiŋ vuurɛ di ba kpu
Lazɔrɔs maa. 11 A tiŋ Yesu si chisɛ Lazɔrɔs suuŋ
lɛ wiaa Ju̱u tiŋŋaa yuga a via ba nihiasiŋ niiŋ,
aŋ laa Yesu wiaa dii.

Ba zil Yesu kaa juu Jerusalɛm
Mat. 21.1-11; Maak 11.1-11; Luuk 19.28-40

12 Taŋ si pula, ni-daŋ-la si kɔ diisiŋ kieliŋ
gbiele-la nii ari Yesu ka kɔ Jerusalɛm nɛ. 13 Ŋii
nɛ ba kala kaarɛ abɛɛ pipaariŋ a kaa mu di ba
chemu, a faasa ŋaa goŋ a bubul, "Tabarikala.
Wia jaŋ pɛ nii-la síi kɔ la Tiina Wia doluŋ lɛ. U nɛ
ŋaa la Iziral tiŋŋaa kuoro." 14 Ba síi ŋaa ŋii, ŋii
nɛ Yesu na kaku-bie a hɔŋ u nyuŋ. Ba fa ŋmuŋsɛ
ŋii nɛ Wia teniŋ tuɔŋ a bul,

15 “Ma nialiŋ sí hɛ Zaayɔŋ lɛ, ma sí fawulluŋ fá.
Ma kuoro níi kɔ ma teeŋ a jil kaku-bie.”
16 Yesu haritooroo fa bi wii-la bubuɔŋ jiŋ, ama
Yesu si suba aŋ sii suuŋ lɛ a laa yiriŋ ŋii, bua-la
lɛ nɛ ba liisi ari wialiŋ ba si ŋmuŋsa a tigɛu lɛ
nɛ, ba sɛnɛ ŋaau lɛ ŋii. 17 Ni-daŋ-la fa si hɛ dimɛ
a na Yesu duu yirɛ Lazɔrɔs u sii a lii suuŋ bua lɛ,
ŋii nɛ baa bul wii-la. 18 Ni-daŋ-la si nia ari Yesu
ŋaa wu-magiliŋ deeŋ, ba kala lii di ba chemu.
19 Ŋii nɛ Farisii timma-la bula pi dɔŋɔ a bul, “La
bi wii-kala wuo ŋiŋaa. Má bee na, dunia niaa
kala níi to u hariŋ ŋii.”

Yesu bul u suuŋ wiaa

20 Nialiŋ si lii Giriis tiŋteeŋ dɔŋsuŋ ma fa hɛ
nialiŋ si mu Jerusalɛm di ba chuɔlɛ Wia gbiele-la
lɛ tuɔŋ nɛ. 21 Ŋii nɛ niaa deeŋba mu Filip teeŋ.
Filip fa lii Bɛtisaada nɛ, Galilii tiŋteeŋ. Ba bula
pi Filip ari baa chɛ di ba na Yesu nɛ. 22 Filip ma
mu bula pi Aŋduru. Ŋii nɛ ba balia-la mu bula
pi Yesu. 23 Ŋii nɛ Yesu bula piba a bul, “Bua-la
lɛɛlɛ kpaga nɛ di mi-na Nuhuobiine Bie laa yiriŋ.
24 Wutitii nɛ mi bulaa pima, di ŋ nɛ joŋ mii-biiŋ
du̱u, u yie pua nɛ tiŋteeŋ, aŋ nyu, a hɛ mii-biee
yugɛ. Di ŋ nɛ bi joŋo du̱u tiŋteeŋ duu pua, u bi
jaŋ kɛŋ biee. 25 U si nagɛ ŋii mii-biiŋ ŋ si joŋo
du̱u lɛ, ŋii titia nɛ u nagɛ nuhuobiine ma lɛ. Nii-
la kala síi chɛ duu laa u miisiŋ, u jaŋ via u miisiŋ
ta, ama nii-la kala si via u miisiŋ ta dunia deeŋ lɛ,
u tiina jaŋ kɛŋ miisi-la si bi dɛrɛ. 26 Nii-la kala si
cho duu tima pipimi, see tiina to mi hariŋ. Lee-la
kala mi si hɛ, u tiina ma jaŋ hɛ dimɛ. Di nuu-kala
nɛ tima pipimi, mi Nyimma jaŋ zil u tiina.

[27-28] Lɛɛlɛ mi tuɔŋ bi di-bala pina. Bɛɛ nɛ saa
mi jaŋ bul? Mi saa bul di mi Nyimma sí leŋe di
wialiŋ kala si jaŋ ŋaami lɛ ŋaa koo? Ai, mi bi
jaŋ wuo bul ŋii. Wiaa deeŋba si jaŋ ŋaami lɛ
wiaa nɛ tii mi kɔ dunia. Mi Nyimma, leŋ di niaa
yirɛ ŋ yiriŋ." Ŋii nɛ nuu yiikoro lii wia nyuŋ a
bul, "Mi paala laa yiriŋ nɛ. Mi saa jaŋ bira leŋ di
niaa yirɛ mi yiriŋ." [29] Ni-daŋ-la si chiŋ dimɛ a nii
nii-la yiikoro, dɔŋsuŋ si di taŋ nɛ dɔmɔ. Dɔŋsuŋ
ma si di Wia tiŋdaaru nɛ bul wiaa pu. [30] Ŋii nɛ
Yesu bula piba, "Ma wiaa nɛ tii yiikoro deeŋ bul
ŋii, mi wiaa dee. [31] Bua-la lɛ Wia si jaŋ dii dunia
niaa sariya yie nɛ. Bua deeŋ lɛ nɛ u ma jaŋ kiri
Sitaani ta, nii-la si ŋaa dunia niaa kuoro. [32] Ama
di ba nɛ kpaasɛmi daa-gɛsɛɛ nyuŋ, mi jaŋ ŋaa
di niaa kala kɔ mi teeŋ." [33] U si bul wiiŋ deeŋ,
u bula dagɛ suu-la yiri u si jaŋ suu nɛ. [34] Ŋii nɛ
nialiŋ bul, "Ba dagɛla ari ba ŋmuŋsɛ Wia teniŋ
tuɔŋ a bul di Kirisito, nii-la Wia si liisa, bi jaŋ
suu, duu jaŋ hɛ dimɛ deeŋ deeŋ. Ɛɛ nɛ saa ŋ bul
di ba jaŋ kɛŋ Nuhuobiine Bie a kpaasɛ daa-gɛsɛɛ
nyuŋ? Kubɛɛ nɛ saa Nuhuobiine Bie deeŋ wiaa
ŋ síi bul?" [35] Ŋii nɛ Yesu bula pi nialiŋ a bul,
"Puluŋ-la si hɛ ma teeŋ, u bi jaŋ dieni. Puluŋ-la
ha si hɛ dimɛ ŋii, má vɛŋ puluŋ-la lɛ, di birimiŋ
síma tɔ. Nii-la síi vɛŋ birimiŋ tuɔŋ bi jiŋ lee-la
u síi mu. [36] Puluŋ-la si hɛ ma teeŋ ŋii, má laa
u wiaa dii. Di ma nɛ ŋaa ŋii, ma ma jaŋ kɛŋ
pulumuŋ a ma chaanɛ."

Yesu si bul wiaa deeŋba dɛrɛ, u lii a kɛŋ u titia
faa di ba síu na. [37] U si ŋaa wu-magila-la kala ba
na, ari ŋii kala, ba ha bi u wiaa laa dii. [38] Ba si bi

u wiaa laa dii ŋii, ŋii leŋe wialiŋ nii-la fa síi bul
wiaa, Wia Diŋ-zɔŋ-la doluŋ lɛ baa yirɛ Azaaya si
bula ŋaa wutitii nɛ. U fa bula,
"Nuu-kala bi wialiŋ la si bula piba laa dii.
Nuu-kala ma bi la Tiina Wia doluŋ na."
39 Ba sɛnɛ bi Wia wiaa wuo laa dii. Ŋla nɛ Azaaya
bira bul a tigɛba lɛ. 40 U si,
"Wia tɔ ba siaa nɛ
aŋ nyirɛ ba tuɔŋ,
di ba siaa sí kuŋ-kala wuo na,
di ba sí wiaa bubuɔsaa ma wuo jiŋ.
Di ŋii dee, ba fa jaŋ kɔ Wia teeŋ duu pullɛ
ba tuɔŋ, di ba birima tutou."
41 Azaaya fa na Kirisito fa si jaŋ kɛŋ doluŋ, ŋii
nɛ tii u bul ŋii. 42 Ari ŋii ma kala J̱uu tiŋŋaa
kuhiasiŋ yuga a laa Yesu wiaa dii, ama a tiŋ
Farisii tiŋŋaa wiaa fawulluŋ fa kɛŋba. Ba bi wuo
chaasa bul ari ba laa u wiaa dii, di ŋii dee, ba fa
jaŋ kiriba Wii-chuɔlɛ dia lɛ. 43 Ba fa cho di niaa
nɛ bibɛsɛba lɛ a kii Wia si bɛsɛba lɛ.
44 Ŋii nɛ Yesu faasa bul, "Nii-la kala si laa mi
wiaa dii, u ma laa nii-la si tiŋmi wiaa dii nɛ. Mi
duŋduŋa wiaa dee u laa dii. 45 Nii-la kala si nami,
u ma na nii-la si tiŋmi nɛ. 46 Mi ku tuu dunia di
mi ŋaa dunia pulumuŋ nɛ a chaanɛ. Nii-la kala
si laa mi wiaa dii bira bi jaŋ hɛ birimiŋ tuɔŋ.
47 Nii-la kala si nii mi wu-bulaa aŋ bi baa to, mi
bi u tiina sariya ka dii, bɛɛ wiaa mi bi kɔ di mi dii
dunia niaa sariya. Mi kɔ di mi laa dunia niaa ta
nɛ. 48 Wialiŋ mi si bula pima nɛ jaŋ dii tiina si bi
mi wiaa laa dii sariya chɛɛ-la dunia si jaŋ dɛrɛ.
49 Wialiŋ mi si bula, mi titia doluŋ lɛ dee mi bul.
Mi Nyimma-la si tiŋmi, u titia nɛ dagɛmi wialiŋ

mi síi bul. 50 Mi jima ari wialiŋ u síi dagu jaŋ pi
nialiŋ síi toba miisi-la si bi dɛrɛ. Ŋii wiaa, wialiŋ
kala mi síi bul ŋaa mi Nyimma nɛ dagɛmi."

13

Yesu sɔŋ u haritooroo naasiŋ

1 Lɛɛlɛ u ka tapulii kubala nɛ, ka di Ju̱u tiŋŋaa
diisiŋ kieliŋ gbiele-la yi. Bua deeŋ lɛ Yesu jiŋ ari
u jaŋ leŋ dunia deeŋ aŋ mu u Nyimma teeŋ. U
cho nialiŋ síi to u hariŋ nɛ dunia deeŋ lɛ. Bua
deeŋ lɛ saa dagɛ ari u cho u haritooroo nɛ a mu
kieli. 2 Tapulii-la didaaniŋ Yesu ari u haritooroo
hɔŋ di ba dii kudiilee. Bua deeŋ lɛ di Sitaani
ku juu Saamɔŋ bie Judas Isikarɔt duu joŋ Yesu
yallɛ. 3 Yesu fa jima ari u nɛ lii Wia teeŋ nɛ. U
si lii Wia teeŋ ŋii, u jaŋ bira miira mu u teeŋ. U
bira jima ari u Nyimma fa joŋ kuŋ-kala doluŋ nɛ
a hɛ u nisiŋ lɛ. 4 Ŋii nɛ Yesu sii kudiile-la nyuŋ,
a wuri u gɛri-baliŋ bil, aŋ joŋ pɔpɔ vɔɔ u tiŋa,
5 a ŋaa liiŋ hɛ taasi-gbaŋa lɛ, a suomo susɔŋ u
haritooro-la naasiŋ a kɛŋ pɔpɔ-la titiikɛ. 6 U si
ku yi Saamɔŋ Piita lɛ, ŋii nɛ Piita piɛsu a bul,
"Mi Tiina, ŋŋ chɛ di ŋ nɛ sɔŋ mi naasiŋ?" 7 Ŋii
nɛ Yesu bula pu, "Bua deeŋ lɛ ŋ bi jiŋ wii-la mi
síi ŋaa, ama u hariŋ lɛ ŋ jaŋ jiŋ u bubuɔŋ." 8 Ŋii
nɛ Piita bira bula pu a bul, "Ŋ bi jaŋ sɔŋ mi-na
naasiŋ da." Ŋii nɛ Yesu ma bul, "Di mi nɛ bi ŋ
naasiŋ sɔmɔ, ŋ bira bi mi haritooru ŋaa." 9 Ŋii
nɛ Piita bira bul, "Mi Tiina, di ŋii-na nɛ, sí mi
naasiŋ duŋduŋa sɔŋ, sɔŋ mi nyuŋ ari mi nisaa
maa." 10 Ŋii nɛ Yesu bul, "Nii-la kala si fo liiŋ, u
yaraa kala zɔmɔ nɛ, u saa bira bi maga duu fo

liiŋ, [see duu sɔŋ u naasiŋ duŋduŋa.] Ma kala
saa bi disinniŋ kɛnɛ, ama ni-bala duŋduŋa nɛ
kɛŋ disinniŋ ma tuɔŋ.”
11 Yesu paala jiŋ nii-la síi
chɛ duu joŋu yallɛ nɛ. Ŋii nɛ tii u bul di ba kala
tuɔŋ dee bi pulla ŋii.

12 Yesu si sɔŋ u haritooro-la naasiŋ dɛrɛ, u bira
joŋ u gɛriŋ laalɛ a bira mu hɔŋ u di-hɔnuŋ, ŋii
nɛ aŋ piɛsɛba a bul, “Ma jiŋ wii-la mi si ŋaama
lɛ bubuɔŋ nɛɛ?
13 Ma kɛŋmi kaa yirɛ ma kuhiaŋ
ari ma Tiina. U saa kɛŋ woŋbiiŋ nɛ di ma yirɛmi
ŋii, bɛɛ wiaa mi nɛ sɛnɛ ŋii.
14 Mi si ŋaa ma
Tiina ari ma kuhiaŋ aŋ sɔŋ ma naasiŋ, u maga
di ma saa sɔŋ ma dɔŋsuŋ tiŋŋaa naasiŋ.
15 Mi
laa sipaaŋ ŋaama-na nɛ, di ma saa wuo ŋiŋaa
ŋii dɔŋɔ lɛ.
16 Wutitii nɛ mi bulaa pima, tiŋtinnu
kala bi u kuhiaŋ kii, nii-la ma ba si tima, u ma bi
nii-la si timu kii.
17 Ma lɛɛlɛ si jiŋ wiaa deeŋba
ŋii, di ma níi ŋaaba, ma tuɔŋ jaŋ tɔrɛ.
18 Ma kala
dee mi bul ari ma tuɔŋ jaŋ tɔrɛ. Mi jiŋ nialiŋ mi
si liisa nɛ. Wii-la ba si ŋmuŋsa Wia teniŋ tuɔŋ
sɛnɛ jaŋ ŋaa wutitii. Ba bula ari la di nii-la kala
si pɛ dɔŋɔ lɛ dii kudiilee nɛ jaŋ miira gollimi lɛ.
19 Mi bul wiiŋ deeŋ pipima nɛ, ka duu-na ŋaa, di
ŋii nɛ sɛnɛ kɔ duu ŋaa, ma jaŋ laa mi wiaa dii
ari mi nɛ ŋaa Kirisito, nii-la wiaa ba si ŋmuŋsa.
20 Wutitii nɛ mi bulaa pima, nii-la kala si kɛŋ nii-
la mi si tima woruŋ, u tiina kɛŋ mi ma woruŋ
nɛ. Nii-la ma kala si kɛŋmi woruŋ, u tiina ma
kɛŋ nii-la si tiŋmi woruŋ nɛ.”

Yesu bula ari ba jaŋ joŋu yallɛ.
Mat. 26.20-25; Maak 14.17-21; Luuk 22.21-23

21 Yesu si bul wiaa deeŋba dɛrɛ, u tuɔŋ bi di-
bala pina. Ŋii nɛ u chaasa bul, “Wutitii nɛ mi
bulaa pima, ma dɔŋɔ nɛ jaŋ joŋmi yallɛ.” 22 Ŋii
nɛ u haritooro-la miira didaasɛ dɔŋɔ. Ba bi jiŋ
tiina u síi dagu. 23 Yesu haritooro-la tuɔŋ nii-la
u fa si cho nɛ fa hɔnɔ kpagu. 24 Ŋii nɛ Saamɔŋ
Piita lɔgɛ u haritooro-la dɔŋɔ duu piɛsɛ Yesu-na
di kubɛɛ nɛ u didagɛ? 25 Ŋii nɛ haritooro-la fa
si kpagɛ Yesu wasa suusa mu yi Yesu a piɛsu a
bul, “Mi Tiina, kubɛɛ nɛ?” 26 Ŋii nɛ Yesu bul,
“Mi si jaŋ joŋ boroboro yuu disiŋ a pi nii-la, u
nɛ ŋii.” Ŋii nɛ u joŋ boroboro-la a yuu disiŋ a
joŋo pi Judas, nii-la si ŋaa Saamɔŋ Isikarɔt bie.
27 Judas si yia laa boroboro-la dɛrɛ, Sitaani ku
juu-u. Ŋii nɛ Yesu bula pu, “Wii-la ŋ síi chɛ di ŋ
ŋaa, ŋaau lima lima.” 28 Nialiŋ dɔŋsuŋ kala fa
síi dii kudiile-la, ba bi jiŋ wii-la kala u fa si bula
bubuɔŋ. 29 Judas fa síi kori ba moribiee ŋii, Yesu
haritooro-la dɔŋsuŋ fa biina ari Yesu faa chɛ duu
mu yɔɔ kialiŋ ba síi chɛ di ba dii nɛ gbiele-la lɛ,
koo duu joŋ kuŋ nɛ a pi summoo. 30 Judas si laa
boroboro-la dɛrɛ, u guu sii a lii lima lima. Bua-la
lɛ titaŋ nɛ.

Yesu bil ŋi̱i-falii nɛ a pi niaa

31 Judas si lia, ŋii nɛ Yesu bul di niaa jaŋ na
u-na Nuhuobiine Bie doluŋ si magɛ ŋii. Niaa ma
jaŋ tou lɛ nɛ a na ŋii Wia si kɛŋ doluŋ. 32 Ŋii nɛ
Yesu bira bul, “Mi si jaŋ dagɛ Wia doluŋ si magɛ
ŋii, ŋii nɛ Wia ma jaŋ dagɛ mi-na Nuhuobiine
Bie doluŋ si magɛ ŋii. U jaŋ ŋaa ŋii lima. 33 Mi
biiriŋ, mi bira bi jaŋ hɛ ma teeŋ dieni. Ma jaŋ
bee chɛmi. Ama mi si bul ŋii a pi J̱u̱u tiŋŋaa, mi

jaŋ bul ŋii a pima maa. Lee-la mi si jaŋ mu, ma
bi jaŋ wuo mu dimɛ. 34 Ŋi̱i-falii nɛ mi bilee pima.
U nɛ ŋla: Ma jima ari mi choma nɛ woruŋ. Má
cho dɔŋɔ ari mi si choma ŋii. 35 Di ma nɛ cho
dɔŋɔ, ŋii lɛ nɛ niaa kala jaŋ to jiŋ ari ma sɛnɛ
ŋaa mi haritooroo nɛ."

Yesu bula pi Piita ari u jaŋ bul u buu jiŋ
Mat. 26.31-35; Maak 14.27-31; Luuk 22.31-34

36 Ŋii nɛ Saamɔŋ Piita piɛsɛ Yesu a bul, "Mi
Tiina, nii nɛ ŋ mumu?" Ŋii nɛ Yesu ma bula pu
a bul, "Lee-la mi si jaŋ mu, ŋ bi jaŋ wuo to mu,
ama u hariŋ nɛ ŋ jaŋ wuo to." 37 Ŋii nɛ Piita bira
piɛsu a bul, "Mi Tiina, bɛɛ nɛ tii mi bi jaŋ wuo
to ŋ hariŋ lɛɛlɛ? Mi paala ŋaa siri di mi joŋ mi
miisiŋ yɔɔ suuŋ nɛ ŋ wiaa." 38 Ŋii nɛ Yesu piɛsu
a bul, "Ŋ sɛnɛ ŋaa siri di ŋ joŋ ŋ miisiŋ yɔɔ suuŋ
nɛ mi wiaa? Wutitii nɛ mi bulaa piŋ, ka di ji-
bele-na yel, ŋ jaŋ bul naaŋsiiŋ butori ari ŋ bimi
jiŋ."

14

Yesu si u nɛ ŋaa woŋbii-la síi mu Wia teeŋ

1 Ŋii nɛ Yesu si, "Ma sí leŋe di ma tuɔŋ vugimɛ.
Má laa Wia wiaa dii a laa mi ma wiaa dii. 2 Mi
Nyimma jaŋ lɛ diisiŋ yuga hɛ dimɛ. Di ŋii fa dee,
mi bi jaŋ bula pima ari mi jaŋ mu wasɛ leriŋ a
bilma lɛ. 3 Di mi nɛ mua a wasɛ lee-la bilma lɛ
dɛrɛ, mi jaŋ bira kɔ a kɛŋma kaa mu mi teeŋ
Wia-jaŋ lɛ, di la kala hɛ di-bala. 4 Lee-la ma mi
si jaŋ mu, ma jiŋ woŋbiiŋ nɛ." 5 Ŋii nɛ Tɔmas
bula pu a bul, "La Tiina, la bi jiŋ lee-la ŋ síi mu,
ɛɛ nɛ la jaŋ wuo ŋaa jiŋ u woŋbiiŋ?" 6 Ŋii nɛ

Yesu bula pu a bul, “Mi nɛ ŋaa woŋbiiŋ aa mu
Wia-jaŋ. Mi nɛ bira Wutitii Tiina maa, a biraa
pi niaa ma miisiŋ. Nuu-kala bi mi Nyimma teeŋ
wuo mu, see duu tomi lɛ. 7 Di ma nɛ jiŋmi, ma
jiŋ mi Nyimma ma nɛ. A lii jiniŋ saa ma paala
jimu nɛ a nau maa.”

8 Ŋii nɛ Filip bula pu a bul, “Mi Tiina, dagɛla
la Nyimma, wii-la kala la síi chɛ nɛ ŋii.” 9 Ŋii nɛ
Yesu piɛsu a bul, “Filip, la di ŋ hɛ dimɛ a dieni
ŋii, ka ŋ ha bimi jiŋŋ? Nii-la kala si nami, u na mi
Nyimma ma nɛ. Bɛɛ nɛ saa tii ŋ bul di mi dagɛma
mi Nyimma? 10 Ŋ bi laa dii ari mi hɛ mi Nyimma
lɛ nɛ, mi Nyimma ma hɛmi lɛɛ? Wialiŋ kala mi
si yie bulaa pima, mi titia doluŋ lɛ dee mii bul.
Wialiŋ ma mi síi ŋaa, mi Nyimma hɛmi lɛ níi ŋaa
ŋii. 11 Má laa dii ari mi hɛ mi Nyimma lɛ nɛ, mi
Nyimma ma hɛmi lɛ. Di ma nɛ bi ŋii wuo laa dii,
má laa dii a tiŋ wialiŋ mi síi ŋaa wiaa. 12 Wutitii
nɛ mi bulaa pima, nii-la kala si laa mi wiaa dii,
u jaŋ wuo ŋiŋaa wialiŋ mi síi ŋaa. U jaŋ paala
wuo ŋaa kii wialiŋ mi síi ŋaa, bɛɛ wiaa mi jaŋ
miira mu mi Nyimma teeŋ. 13 Kuŋ-na kala ma si
piɛsɛ chichɛ mi doluŋ lɛ, mi jaŋ joŋo pima. Mi
jaŋ ŋaa ŋii di niaa wuo tomi lɛ a na mi Nyimma
si kɛŋ doluŋ ŋii, a yirɛ u yiriŋ. 14 Di ma níi chɛ
kuŋ-kala mi doluŋ lɛ, mi jaŋ ŋaa pima.”

Yesu bula ari u jaŋ joŋ Wia Diŋ-zɔŋ-la a hɛ niaa lɛ

15 Ŋii nɛ Yesu bira bul, “Di ma nɛ chomi, ma
jaŋ tuto mi niiŋ wiaa. 16 Di ma níi ŋaa ŋii, mi
jaŋ sul mi Nyimma duu joŋ u Diŋ-zɔŋ-la pima,
duu pipɛma lɛ. U jaŋ hɛ ma teeŋ a kaa mu wuu.

17 U jaŋ didagɛma wutitii. Dunia niaa buu jiŋ.
Ba bi jaŋ wuo nau, ŋii nɛ tii u bi jaŋ wuo hɛba
lɛ. Ama ma-na jimu nɛ. U hɛ ma teeŋ nɛ. U saa
jaŋ hɛma lɛ.

18 Mi bi jaŋ leŋ ma duŋduŋa ta, mi jaŋ miira
kɔ ma teeŋ. 19 U ka mua dunia niaa bira bi jaŋ
nami, ama ma-na jaŋ nami. Mi si jaŋ kɛŋ miisiŋ
ŋii, ma ma jaŋ kɛŋ miisiŋ. 20 Tapulii-la Wia si
jaŋ joŋ u Diŋ-zɔŋ-la hɛma lɛ nɛ, ma jaŋ jiŋ ari
mi hɛ mi Nyimma lɛ nɛ, ma ma hɛmi lɛ, mi ma
hɛma lɛ. 21 Nii-la kala si nii mi niiŋ wiaa aa toba,
u tiina nɛ chomi. Mi Nyimma ma saa jaŋ cho
nii-la si chomi. Mi ma jaŋ cho tiina a kɛŋ mi titia
kaa dagu.” 22 Ŋii nɛ Judas bul (nii-la ba síi yirɛ
Isikarɔt dee), “Mi Tiina, ɛɛ nɛ ŋ jaŋ ŋaa a kɛŋ ŋ
titia dagɛla, aŋ bi ŋ titia kaa dagɛ dunia niaa?”
23 Ŋii nɛ Yesu bula pu a bul, “Nii-la kala si chomi,
u jaŋ tuto mi niiŋ wiaa. U si ŋaa ŋii, mi Nyimma
ma jaŋ chou. La di mi Nyimma kala ma jaŋ ku
hɛu lɛ. 24 Nii-la si bimi cho, u bi mi niiŋ wiaa ka
to. Wialiŋ ma si nii saa, mi titia dee bi bul. Ama
mi Nyimma-la si tiŋmi nɛ dagɛmi mii bul.

25 Mi ha hɛ ma teeŋ nɛ, ŋii nɛ mi bul wiaa
deeŋba pipima. 26 Ama mi Nyimma jaŋ joŋ u
Diŋ-zɔŋ-la duu ku tuu a hɛma lɛ mi doluŋ lɛ.
U jaŋ pɛma lɛ a wuo dagɛma wii-kala, a leŋ di
ma liisi wialiŋ kala mi si bula pima. 27 Mi síi
mu ŋii, mi jaŋ leŋ di ma hɔŋ ari yarifiɛlaa di
ma tuɔŋ tɔrɛ. Yarifiɛla-la mi si pima, u bi naga
yarifiɛla-la dunia niaa si kɛnɛ nɛ. Ma sí leŋe di
ma tuɔbiinaa vugimɛ, a bira sí leŋe di fawulluŋ
ma kɛŋma. 28 Ma nia ari mi si bula pima ari mi

jaŋ miira viiri aŋ bira miira kɔ ma teeŋ. Di ma
nɛ fa chomi, ma tuɔŋ fa jaŋ tɔrɛ ari mi si mu mi
Nyimma teeŋ, bɛɛ wiaa u nɛ kɛŋ doluŋ a kiimi.
29 Mi laa sipaaŋ bul wiaa deeŋba pipima nɛ, ka
di ba-na ŋaa, ma jaŋ laaba dii. 30 Mi bi jaŋ wuo
bul wiaa ma teeŋ a dieni, bɛɛ wiaa dunia kuoro
ka kɔ nɛ. U bi dol kala kɛnɛ mi lɛ. 31 Ama mii
chɛ di dunia niaa jiŋ ari mi cho mi Nyimma nɛ.
Ŋii nɛ tii mi ŋiŋaa wialiŋ kala u si si di mi ŋaa.
Má leŋ di la lii. Má sii."

15

Yesu nɛ ŋaa tii-titii-la ba síi yirɛ vaiŋ

1 Ŋii nɛ Yesu si, "Mi nagɛ tia-la titia ba síi yirɛ
vaiŋ nɛ. Ama mi nɛ tii-titii-la. Mi Nyimma ma
nagɛ nii-la síi beŋ tia-la nɛ. 2 Naakel-la kala si
mɛrɛ tia-la lɛ aŋ bi nɛŋ, u yie kere ta nɛ, naakel-la
kala síi nɛŋ, u yie buoro ta nɛ, ka di u wuo faasa
nɛŋ woruŋ. 3 Ma tuɔŋ paala bira bi disinniŋ
kɛnɛ a tiŋ wialiŋ mi si bula pima. 4 Má mɛrɛmi
lɛ di mi ma mɛrɛma lɛ. Tia naakelee duŋduŋa
bi jaŋ wuo nɛŋ, see di ba mɛrɛ tia geŋtine lɛ.
Ma ma bi jaŋ wuo tiŋ tiŋtiŋ-zɔŋŋɔɔ, see di ma
mɛrɛmi lɛ." 5 Ŋii nɛ Yesu bira bul, "Mi nagɛ tia
nɛ, ma ma nagɛ tia-la naakelee. Nii-la kala si
mɛrɛmi lɛ, mi ma mɛrɛ tiina lɛ. Ŋii nɛ jaŋ wuo
ŋaa duu tiŋ tiŋtiŋ-zɔŋŋɔɔ woruŋ, a tiŋ bɛɛ wiaa
di ma nɛ bimi lɛ mɛrɛ, ma bi jaŋ wuo ŋaa wii-
kala. 6 Di nuu nɛ bimi lɛ mɛrɛ, ba jaŋ joŋ tiina
yuo ta, a nagɛ ba si yie keri tia naakelee ta, ba
hil. Ba paaba a yuo hɛ nyiniŋ lɛ ba dii ŋii. 7 Di
ma mɛrɛmi lɛ, mi niiŋ wiaa mi si bula pima jaŋ

hɛ ma tuɔŋ. Di ma nɛ ŋaa ŋii, kuŋ-kala ma si
piɛsɛmi chichɛ, mi jaŋ wuo ŋaa pima. 8 Di ma
nɛ tiŋ tiŋtiŋ-zɔŋŋɔɔ woruŋ, ŋla nɛ mi Nyimma
yiriŋ jaŋ yirɛ. Ma jaŋ wuo dagɛ ŋii ari ma ŋaa
mi haritooroo nɛ. 9 Mi choma ari mi Nyimma
si chomi ŋii nɛ. Ŋii wiaa, má mɛrɛmi lɛ di mi
choma a kaa mu wuu. 10 Di ma níi to mi niiŋ
wiaa, mi jaŋ choma a kaa mu, ari mi síi to mi
Nyimma niiŋ wiaa a mɛrɛu lɛ u chomi ŋii. 11 Mi
bul wiaa deeŋba pima di ma wuo na tuɔtɔru-la
mi si joŋo pima. Ŋii nɛ ma tuɔŋ jaŋ faasa tɔrɛ
woruŋ a mu dɛrɛ.

12 Mi choma nɛ woruŋ. Wii-la mi si bula pima
di maa ŋaa nɛ ŋla: Má cho dɔŋɔ ari mi si choma
ŋii. 13 Di nuu nɛ ŋaa siri duu joŋ u miisiŋ yɔɔ
suuŋ u naŋdɔŋɔ wiaa, u chou nɛ woruŋ. Nuu-
kala bi nii-la cho magɛ nia deeŋ. 14 Di ma níi
ŋaa wialiŋ mi síi bula pima di maa ŋaa, ma jaŋ
ŋaa mi naŋdɔŋsuŋ. 15 Mi bira bi jaŋ kɛŋma kaa
yirɛ mi tiŋtinnaa, bɛɛ wiaa tiŋtinna bi wii-la u
kuhiaŋ síi ŋaa jiŋ. Ama mi-na bul wialiŋ kala
mi Nyimma si bula pimi pima nɛ. Ŋii nɛ tii mi
kɛŋmaa yirɛ mi naŋdɔŋsuŋ. 16 Ma dee bimi liisa,
mi nɛ liisɛma. Mi liisɛma di ma mu faasa ŋaa
wu-zɔŋŋɔɔ nɛ, wu-zɔmɔ-la si bi jaŋ lɛl. Di ma
níi ŋaa ŋii, mi Nyimma jaŋ pima kuŋ-kala ma
si piɛsu chichɛ mi doluŋ lɛ. 17 Wii-la mi si bula
pima di maa ŋaa nɛ ŋla: Má cho dɔŋɔ.

Yesu bul ŋii dunia niaa si jaŋ bɛrɛ ba di u haritooroo

18 Di dunia niaa nɛ bɛrɛma, ma jiŋ ari ba laa
sipaaŋ bɛrɛmi nɛ. 19 Di ma nɛ fa ŋaa dunia

niaa, dunia niaa fa jaŋ choma woruŋ, ari ba si
cho dɔŋɔ ŋii. Ma di dunia niaa bi kubala ŋaa.
Mi liisɛma dunia niaa tuɔŋ nɛ. Ŋii nɛ tii ba
bɛrɛma. 20 Mi laa sipaaŋ bula pima ari tiŋtinnu
bi u kuhiaŋ kii. Má liisi wiiŋ deeŋ. Ba si dɔgisɛmi
ŋii, ba jaŋ dɔgisɛma ma ŋii. Di ba nɛ fa sɛi mi
niiŋ wiaa, ba fa jaŋ sɛi ma ma niiŋ wiaa. 21 Ba
jaŋ ŋaa wiaa deeŋba kala a tiŋ ma síi to mi hariŋ
wiaa. Ba si bi nii-la si tiŋmi jiŋ nɛ tii baa ŋaa ŋii.
22 Di mi nɛ fa bi ku bul wiaa piba, ba si ŋaa wu-
bɔmɔ-la kala, mi fa bi jaŋ wuo bul di ba chei wii-
kala. Ama mi si folo ku bul wiaa piba, ba bira bi
jaŋ wuo bul ari ba bi wii-kala cheye. 23 Nii-la si
bɛrɛmi, tiina bɛrɛ mi Nyimma ma nɛ. 24 Wialiŋ
kala mi si ŋaa, nuu-kala biba ŋaa. Di mi nɛ fa
biba ŋaa di ba na, ba fa bi jaŋ chei wii-kala. Ama
ba naba kala nɛ aŋ ha bɛrɛ la di mi Nyimma kala.
25 Ba si bɛrɛmi ŋii, wialiŋ kala ba si ŋmuŋsa Wia
teniŋ tuɔŋ sɛnɛ ŋaa. Ŋla nɛ ba ŋmuŋsɛ, 'Mi bi
wii-kala ŋaa chei, ka ba bɛrɛmi.' 26 Ama mi jaŋ
leŋ di Wia Diŋ-zɔŋ-la lii mi Nyimma teeŋ a ku
tuu hɛma lɛ. U jaŋ pɛma lɛ a dagɛma wutitii. U
nɛ jaŋ bul mi wiaa pima. 27 Ma ma jaŋ bul mi
wiaa pi niaa, bɛɛ wiaa mi si suomo didagɛ niaa,
la di ma kala níi to dɔŋɔ.

16

1 Mi bul wiaa deeŋba kala pipima di ma sí
hariŋ miiru nɛ. 2 Bua-la jaŋ yi di J̱u̱u tiŋŋaa
kirima ta Wii-chuɔlɛ diisiŋ lɛ. Bua ma dɔŋ jaŋ
yi di niaa kpuma aŋ biinɛ di baa to Wia woŋbiiŋ
nɛ ŋii. 3 Ba jaŋ ŋaa wiaa deeŋba kala a tiŋ ba sí
bi mi Nyimma jiŋ, a bimi ma jiŋ. 4 Mi bul wiaa

deeŋba kala pipima di bua-la nɛ ku yi di wiaa
deeŋba ŋiŋaa, ma jaŋ liisi ari mi bula pima.

Wia Diŋ-zɔŋ-la tiŋtiŋŋaa

La di ma kala fa síi to dɔŋɔ, ŋii nɛ tii mi bi
wiaa deeŋba bula pima faafaa. 5 Ama lɛɛlɛ mii
mu nii-la si tiŋmi nɛ, aŋ ka ma kuŋ-kala ha bi
mi piɛsa a bul di nii nɛ mii mu? 6 Mi si bul wiaa
deeŋba pima lɛɛlɛ ŋla, ma tuɔŋ cheye nɛ. 7 Ama
wutitii nɛ mi bulaa pima ŋla. Mi síi mu ŋii, u jaŋ
zɔmɔ pima. Di mi nɛ bi mua, Wia Diŋ-zɔŋ-la si
jaŋ kɔ a pɛma lɛ bi jaŋ kɔ. Ama di mi nɛ mua,
mi jaŋ leŋ duu kɔ. 8 Duu nɛ saa kɔ, u jaŋ leŋ
di dunia niaa jiŋ ari ba ŋaa haachɛba nɛ. U jaŋ
bira dagɛba ŋii ba si jaŋ to a kɛŋ tuɔ-pula Wia
sipaaŋ, a bira dagɛba ari Wia jaŋ dii ba sariya.
9 Ba jaŋ jiŋ ari ba si bi mi wiaa laa dii, u ŋii ŋaa
haachɛ nɛ. 10 Mi si miira mu mi Nyimma teeŋ
ŋii, ma bira bi jaŋ nami. U ŋii ma jaŋ dagɛ ari
mi kɛŋ tuɔ-pula nɛ Wia sipaaŋ. 11 Wia si folo dii
dunia kuoro Sitaani sariya ŋii, ba ma jaŋ jiŋ ari
Wia ma jaŋ dii ba sariya.
12 Wiaa yuga nɛ mi ha kɛŋ di mi bula pima,
ama ma biba wuo nyalimɛ. 13 Ama di Wia Diŋ-
zɔŋ-la nɛ kɔ, u jaŋ dagɛma wutitii kala. U bi
jaŋ bubul wiaa u titia doluŋ lɛ, ama wialiŋ kala
u si nii mi Nyimma niiŋ lɛ nɛ u jaŋ bul. U ma
jaŋ dagɛma wialiŋ kala si jaŋ ŋaa. 14 U jaŋ leŋ
di niaa yirɛ mi yiriŋ, bɛɛ wiaa wialiŋ kala mi si
kɛnɛ mi bul, u jaŋ kaa ku bula pima. 15 Ku-la kala
mi Nyimma si kɛnɛ ŋaa mi kuŋ nɛ. Ŋii nɛ tii mi
bula pima ari wialiŋ kala mi si kɛnɛ mi bul, Wia
Diŋ-zɔŋ-la jaŋ kaa ku bula pima."

Yesu bula pi u haritooroo ari ba tuɔŋ jaŋ tɔrɛ

16 Ŋii nɛ Yesu bira bula piba a bul, "Ma bira
bi jaŋ nami. Tapulaa baŋmɛnɛ chɛɛŋ nɛ ma jaŋ
bira nami." 17 Ŋii nɛ u haritooroo dɔŋsuŋ pipiɛsɛ
dɔŋɔ a bul, "Wiiŋ deeŋ bubuɔŋ nɛ bɛɛ? U bula
pila ari tapulaa baŋmɛnɛ la bi jaŋ nau, di tapulaa
baŋmɛnɛ chɛɛŋ nɛ la bira jaŋ nau. U bira bula
ari u si jaŋ mu u Nyimma teeŋ nɛ tii la bira bi jaŋ
nau. 18 U si yie bul di tapulaa baŋmɛnɛ deeŋ, u
bubuɔŋ nɛ bɛɛ? La bi u bubuɔŋ jiŋ." 19 Yesu jima
ari baa chɛ di ba piɛsu nɛ. Ŋii nɛ u bula piba, "Mi
si si tapulaa baŋmɛnɛ ma bi jaŋ nami, di tapulaa
ma baŋmɛnɛ chɛɛŋ ma jaŋ bira nami, ŋii wiaa nɛ
ma pipiɛsɛ dɔŋɔɔ? 20 Wutitii nɛ mi bulaa pima,
ma jaŋ ŋmuŋmoo niiŋ kala, di dunia niaa tuɔŋ
tɔrɛ, ma tuɔŋ jaŋ chei, ama ma tuɔ-chei-la jaŋ
miira birimɛ tuɔtɔruŋ. 21 Di haala luoruŋ níi wii
duu chɛ u lul, u yie tuunɛ niiŋ nɛ. U hɛɛŋ yie nɛ.
Duu nɛ saa ku lul bile dɛrɛ, u yu u hɛɛ-la kala lɛ.
U si lul bie nɛ tii u tuɔŋ yie tɔrɛ. 22 Ŋii nɛ saa u
jaŋ nagɛma ma lɛ. Lɛɛlɛ ma tuunɛ niiŋ nɛ, ama
mi jaŋ bira nama di ma tuɔŋ kala tɔrɛ. Bua-la
lɛ nuu-kala bi jaŋ wuo ŋaa di ma tuɔŋ bira chei.
23 Di tapulii-la nɛ yie, ma bi jaŋ piɛsɛmi chichɛ
kuŋ-kala. Wutitii nɛ mi bulaa pima, mi Nyimma
jaŋ pima kuŋ-kala ma si piɛsu chichɛ mi doluŋ
lɛ. 24 Lɛɛlɛ ŋla ma ha bi kuŋ-kala piɛsu chichɛ
mi doluŋ lɛ. Ŋii wiaa má saa piɛsu, u jaŋ joŋo
pima, di ma tuɔŋ faasa tɔrɛ a mu dɛrɛ.

25 Wiaa deeŋba kala mi síi bul, namagaba nɛ
mii magɛ. Ama bua kubala jaŋ yi, mi bira bi jaŋ
magɛ namagaba, mi jaŋ chaasa bul wiaa pima

a mu tigɛ mi Nyimma lɛ, di ma jiŋ ba bubuɔsaa
woruŋ. 26 Di tapulii-la nɛ yie, ma nɛ jaŋ piɛsu
chichɛ kiaa mi doluŋ lɛ. Mi bi si mi nɛ jaŋ sula
pima, 27 bɛɛ wiaa mi Nyimma titia ma choma nɛ.
Ma chomi nɛ a laa mi wiaa dii ari mi lii u teeŋ nɛ.
Ŋii nɛ tii u ma choma. 28 Mi lii mi Nyimma teeŋ
nɛ a ku tuu dunia. Lɛɛlɛ mi saa jaŋ leŋ dunia aŋ
miira mu mi Nyimma teeŋ."

29 Ŋii nɛ u haritooro-la bula pu a bul, "Lɛɛlɛ
ŋ chaasaa bul wiaa nɛ. Ŋ bira bi namagaba ka
magɛ. 30 Lɛɛlɛ la jima di ŋ jiŋ wii-wii-kala nɛ,
ŋ bí chɛ di nuu-kala piɛsiŋ wii-kala. Wiiŋ deeŋ
nɛ ŋaa di la jiŋ ari ŋ lii Wia teeŋ nɛ." 31 Ŋii nɛ
Yesu piɛsɛba, "Lɛɛlɛ saa ma laa mi wiaa dii nɛɛ?
32 Bua-la jaŋ yi, u saa paala yi ma nɛ, ma kala jaŋ
pisɛ a mu ma diisiŋ, aŋ ka mi duŋduŋa. Ama
saa, mi bi jaŋ ŋaa mi duŋduŋ. Mi Nyimma hɛmi
lɛ nɛ. 33 Mi bul wiaa deeŋba pima di ma wuo
hɔŋ ari yarifiɛlaa nɛ. Dunia deeŋ tuɔŋ ma jaŋ
na hɛɛŋ. Ama má leŋ di ma nyuŋ nyaasɛ. Mi
yuo dii dunia nɛ."

17

Yesu chuɔlɛ Wia pi u haritooroo

1 Yesu si bul wiaa deeŋba dɛrɛ, u wula beŋ wia
nyuŋ aŋ bul, "Mi Nyimma, bua-la yie nɛ. Leŋ di
mi-na ŋ Bie laa yiriŋ, di mi ma leŋ di ŋ yiriŋ yirɛ.
2 Ŋ nɛ joŋ doluŋ pimi di mi bibeŋ nuhuobiinee
kala, a joŋ miisi-la si bi dɛrɛ a pi nialiŋ kala ŋ
si liisa pimi. 3 Nialiŋ si jima ari ŋ nɛ sɛnɛ ŋaa
Wia, Wia bira tuo, aŋ pɛ jiŋ mi-na Yesu Kirisito,
nii-la ma ŋ si tima, ba nɛ kɛŋ miisi-la si bi dɛrɛ.

4 Mi leŋe ŋ laa yiriŋ nɛ tiŋteeŋ deeŋ lɛ. Mi tiŋ
tiŋtimii-la dɛrɛ nɛ, tiŋtimii-la ŋ si joŋo pimi di
mi tiŋ. 5 Oo, mi Nyimma, leŋ di mi yiriŋ yirɛ ŋ
sipaaŋ lɛɛlɛ, yiri-la la di ŋ kala fa si laa, aŋ ka
ŋ-na suomo ŋaa dunia.

6 Mi leŋe nialiŋ ŋ si liisa pimi dunia niaa tuɔŋ
jimiŋ nɛ. Ba fa ŋaa ŋ kiaa nɛ, ŋ nɛ liisɛba pimi.
Ba nɛ sɛi ŋ niiŋ wiaa. 7 Lɛɛlɛ ba jima ari wii-
kala mi si ŋaa, mi ŋaa ŋ doluŋ lɛ nɛ. 8 Mi bul
ŋ niiŋ wialiŋ ŋ si bula pimi piba nɛ. Ba laa dii
a jiŋ ari wutitii nɛ, mi sɛnɛ lii ŋ teeŋ nɛ. Ba ma
laa dii ari ŋ nɛ tiŋmi. 9 Mi suluŋ pipiba nɛ. Mi
biŋ sula pipi dunia niaa, see nialiŋ ŋ si liisa pimi
duŋduŋa. Ba nɛ ŋaa ŋ kiaa. 10 Nialiŋ kala mi si
kɛnɛ ŋaa ŋ niaa nɛ. Nialiŋ kala ŋ ma si kɛnɛ ŋaa
mi ma niaa nɛ. Ba nɛ leŋe mi laa yiriŋ. 11 Lɛɛlɛ
mii kɔ ŋ teeŋ nɛ, mi bira bi jaŋ hɛ dunia lɛ, ama
ba-na jaŋ hɛ dunia lɛ. Mi Nyimma, ŋ nɛ ŋaa nii-
la si bi disinniŋ kɛnɛ. Beŋ nialiŋ ŋ si liisa pimi
woruŋ ŋ doluŋ lɛ, a leŋ di ba ŋaa kubala, ari la di
ŋ kala si ŋaa kubala ŋii. 12 Mi fa si hɛ ba teeŋ, mi
beŋ ba nyuŋ nɛ woruŋ ŋ doluŋ lɛ, dol-la ŋ si joŋo
pimi nɛ mi kaa beŋba. Mi si ŋaa ŋii, ba kubala
ma bi lɛlɛ, see nii-la si maga duu lɛl, di wialiŋ ba
fa si ŋmuŋsa Wia teniŋ tuɔŋ sɛnɛ ŋaa. 13 Lɛɛlɛ
saa mii kɔ ŋ teeŋ nɛ. Mi ha si hɛ dunia lɛ ŋii,
ŋii nɛ mi bul wiaa deeŋba piba di ba tuɔŋ faasa
tɔrɛ, ari mi tuɔŋ si tɔrɛ ŋii. 14 Mi bul ŋ niiŋ wiaa
piba nɛ. Ba di dunia niaa bi kubala ŋaa, ari la di
dunia niaa si bi kubala ŋaa ŋii. Ŋii nɛ tii dunia
niaa bɛrɛba. 15 Mi bi si di ŋ liisɛba dunia lɛ, ama
mi si di ŋ pɔba nɛ a liisɛba Sitaani nisiŋ lɛ. 16 Ba

di dunia niaa bi kubala ŋaa, ari la di dunia niaa
si bi kubala ŋaa ŋii. 17 Ŋ niiŋ wiaa ŋaa wutitiiba
nɛ. Dagɛba, di ba bira sí disinniŋ kɛŋ. 18 Ŋ nɛ
tiŋmi dunia niaa teeŋ. Ŋ si tiŋmi ŋii, ŋii titia nɛ
mi ma tiŋba dunia niaa teeŋ. 19 Mi joŋ mi miisiŋ
nɛ a yɔɔ suuŋ ba wiaa. Mi ŋaa ŋii di ba ma ŋaa
siri di ba joŋ ba miisiŋ yɔɔ suuŋ wutitii wiaa nɛ.

20 Mi biŋ sula pipiba duŋduŋ, mi pɛ sula pi
nialiŋ si laa mi wiaa dii a tiŋ ba si bul mi wiaa
piba lɛ nɛ. 21 Mii suluŋ ŋii di ba kala wuo ŋaa
kubala nɛ. Ŋ hɛmi lɛ nɛ. Mi ma hɛŋ lɛ. Leŋ di
ba kala ma wuo hɛla lɛ. Di ŋ nɛ ŋaa ŋii, dunia
niaa jaŋ wuo laa dii ari ŋ nɛ tiŋmi. 22 Ŋ si leŋ mi
laa yiriŋ ŋii, ŋii nɛ mi ma leŋ ba laa yiriŋ. Mi
ŋaa ŋii di ba kala wuo ŋaa kubala nɛ, ari la di
ŋ kala si ŋaa kubala ŋii. 23 Mi hɛba lɛ nɛ, ŋ ma
hɛmi lɛ. La hɛ dɔŋɔ lɛ ŋii di ba wuo ŋaa kubala
nɛ. Ŋii nɛ dunia niaa jaŋ jiŋ ari ŋ nɛ tiŋmi. Ba
ma jaŋ jiŋ ari ŋ choba nɛ ari ŋ si chomi ŋii. 24 Mi
Nyimma, ŋ paala chomi nɛ a leŋ mi laa yiriŋ, ka
dunia-na suomi. Mi saa chɛ di ŋ leŋ di nialiŋ ŋ
si liisa pimi, di ba hɛ mi teeŋ lee-na kala mi si
jaŋ hɛ, di ba wuo na ŋii ŋ si leŋe mi laa yiriŋ.
25 Mi Nyimma, ŋ kɛŋ wutitii. Dunia niaa biŋ jiŋ,
ama mi-na jimiŋ nɛ. Niaa deeŋba ma jiŋ ari ŋ nɛ
tiŋmi. 26 Mi saa ŋaa ba jimiŋ nɛ, mi saa ha jaŋ
leŋ di ba jimiŋ. Mi ŋaa ŋii, di ŋii ŋ si chomi, di
ba ma cho dɔŋɔ, di mi ma hɛba lɛ.”

18

Ba kɛŋ Yesu
Mat. 26.47-56; Maak 14.43-50; Luuk 22.47-53

1 Yesu si bul wiaa deeŋba dɛrɛ, ba duu har-
itooroo sii kieli fuo-naaŋ kubala ba kaa yirɛ
Kidirɔŋ. Lee kubala nɛ fa hɛ dimɛ ba chɔŋsɛ
tiisiŋ. Ŋii nɛ Yesu ari u haritooroo juu lee-la.
2 Ba vɛnɛɛ mu lee-la nɛ, ŋii nɛ tii Judas, nii-la si
joŋu yallɛ, ma wuo jiŋ dimɛ. 3 Ŋii nɛ Judas kɛŋ
laali-yuoroo dɔŋsuŋ ari nialiŋ si kpu pusuŋ pipi
Wia kuhiasiŋ tiŋtinni-biisiŋ, ari Farisii tiŋŋaa
tiŋtinni-biisiŋ, di ba mu kɛŋ Yesu. Ba mu lee-la
Yesu si hɛ. Ba síi mu ŋii, ba kori chaanaa, ka-
pilaa ari nyiniŋ ari ba ba-kiaa. 4 Yesu jiŋ wii-la
kala fa si jaŋ ŋaau lɛ nɛ. Ŋii nɛ u mu cheŋba
a piɛsɛba, “Kubɛɛ nɛ maa chɛɛ?” 5 Ŋii nɛ ba si,
“Yesu si lii Nazarɛt nɛ la chichɛ.” Ŋii nɛ u bula
piba, “Mi nɛ ŋla.” Judas, nii-la fa si jaŋ joŋu
yallɛ, u ma fa hɛ ba tuɔŋ nɛ. 6 Yesu si bul ŋii,
ba miira yala mu hariŋ a tuu tel. 7 Ŋii nɛ Yesu
bira piɛsɛba a bul, “Kubɛɛ nɛ maa chɛ?” Ba si,
“Yesu si lii Nazarɛt.” 8 Ŋii nɛ Yesu bula piba, “Mi
laa sipaaŋ bula pima ari mi nɛ ŋla. Di ma níi
chɛmi, má leŋ di ni-kaanaa viiri.” 9 (U bul ŋii di
wii-la u fa si bula, duu wuo sɛnɛ ŋaa wutitii. U fa
bula ari nialiŋ kala Wia si liisa pu, ba kuŋ-kala
bi lɛlɛ.) 10 Saamɔŋ Piita fa kori tokobii nɛ. Ŋii nɛ
u tuurɛ a ta nialiŋ si kpu pusuŋ pipi Wia kuhiaŋ
dia-yomo na-diiŋ digiliŋ a keri. Yomo-la yiriŋ nɛ
fa Malikas. 11 Ŋii nɛ Yesu bula pi Piita a bul, “Joŋ
ŋ tokobii-la hɛ u pɛɛŋ lɛ. U bi maga di mi na
hɛɛ-la, mi Nyimma síi chɛ di mi na, koo?”

Ba kɛŋ Yesu kaa mu Anas sipaaŋ

12 Ŋii nɛ laali-yuoroo ari ba kuhiaŋ ari Ju̱u
tiŋŋaa titinni-biisi-la kɛŋ Yesu a vɔbu. 13 Ba laa

sipaaŋ kɛnu kaa mu Anas teeŋ nɛ. Anas nɛ fa ŋaa
Kayafas hiili-baala. Jina-la Kayafas ma nɛ fa ŋaa
nialiŋ si kpu pusuŋ pipi Wia kuhiaŋ. 14 Kayafas
nɛ fa laa sipaaŋ bula pi Ju̱u tiŋŋaa ari ni-bala nɛ
laa tiŋteeŋ niaa kala nyuŋ suu, u nɛ kpia ni-daŋ
si suba.

Piita si u bi Yesu jiŋ
Mat. 26.69-70; Maak 14.66-68; Luuk 22.55-57

15 Saamɔŋ Piita ari Yesu haritooroo dɔŋɔ to
Yesu hariŋ, a juu nialiŋ si kpu pusuŋ pipi Wia
kuhiaŋ kaala. Kuhiaŋ-la fa jiŋ Yesu haritooro
deeŋ nɛ. Ŋii wiaa haritooru-la to Yesu hariŋ a
juu kaala-la tuɔŋ. 16 Ka Piita chiŋ kaala-la jeeŋ
hariŋ boiŋniiŋ. Ŋii nɛ Yesu haritooro-la dɔŋɔ,
nii-la nialiŋ si kpu pusuŋ pipi Wia kuhiaŋ si jima,
u miira lii, a bula pi toli-bie kubala si pɔ boiŋ-la
niiŋ duu leŋ di Piita ku juu, aŋ kɛŋ Piita ku juu.
17 Ŋii nɛ tolo-la si chiŋ boi-la niiŋ piɛsɛ Piita, "Ŋ
ma bi baal-la haritooroo dɔŋɔ ŋaa?" Ŋii nɛ Piita
si, "Ai, mi dee." 18 Di waariŋ fa hɛ dimɛ. Ŋii nɛ
dia-la tiŋtinnaa ari nialiŋ si kpu pusuŋ pipi Wia
kuhiaŋ tiŋtinni-biisiŋ hɛ nyiniŋ a china golli aa
wieni. Piita ma mu chiŋ ba teeŋ aa wieni nyiŋ-la.

Yesu bul u suuŋ wiaa
Mat. 26.59-66; Maak 14.55-64; Luuk 22.66-71

19 Ŋii nɛ nialiŋ si kpu pusuŋ pipi Wia kuhiaŋ
piɛsɛ Yesu wiaa a tigɛ u haritooroo lɛ ari wialiŋ
u fa síi dagu. 20 Ŋii nɛ Yesu bul, "Wialiŋ kala mi
si bula, mi yie chiŋ ni-daŋ tuɔŋ nɛ a bul. Mi yie
chaasa chiŋ Wii-chuɔlɛ diisiŋ tuɔŋ nɛ ari Wia-dia
tuɔŋ, lee-la Ju̱u tiŋŋaa kala si yie ku hilimi nɛ a
bul. Mi ha bi wii-kala luɔra bul. 21 Bɛɛ nɛ saa tii

ŋ piɛsɛmi? Piɛsɛ nialiŋ si nii wialiŋ mi si bula, di
ba dagiŋ. Ba jiŋ wialiŋ mi si bula nɛ.” 22 Yesu si
bul ŋii, nialiŋ si kpu pusuŋ pipi Wia tiŋtinni-bie
dɔŋɔ fallɛ Yesu chaŋkpaŋiŋ lɛ aŋ bul, “Ŋla nɛ u
magɛ di ŋ bul wiaa nialiŋ si kpu pusuŋ pipi Wia
kuhiaŋ teeŋ koo?” 23 Ŋii nɛ Yesu bul, “Di mi nɛ
bul wii chei, u maga di ŋ bul di nuu-kala nii nɛ.
Ka di wii-la mi si bula nɛ ŋaa wutitii, bɛɛ nɛ tii
ŋ fallɛmi?” 24 Ba si vɔɔ Yesu ŋii, ŋii nɛ Anas leŋ
ba kɛnu ŋii kaa mu nii-la si kpu pusuŋ pipi Wia
kuhiaŋ Kayafas teeŋ.

Piita bira bula ari u bi Yesu jiŋ
Mat. 26.71-75; Maak 14.69-72; Luuk 22.58-62

25 Ka Piita ha chiŋ kaala-la tuɔŋ aa wieni nyiŋ-
la. Ŋii nɛ nialiŋ dɔŋsuŋ piɛsu a bul, “Ŋ ma bi
baala deeŋ haritooroo dɔŋɔ ŋaa?” Piita kaa via
aŋ bul, “Ai, mi dee.” 26 Ŋii nɛ nialiŋ si kpu pusuŋ
pipi Wia kuhiaŋ dia tiŋtinnaa dɔŋɔ ma pɛu lɛ. U
fa ŋaa nii-la Piita si ta u digiliŋ keri, u naaŋbii
nɛ. U piɛsu a bul, “Mi fa bi ma di baal-la na, lee-
la ba si chɔŋsɛ tiisiŋŋ?” 27 Ŋii nɛ Piita bira kaa
via aŋ bul di ai, u dee. U bul ŋii dɛrɛ di ji-bele
yele.

Ba kɛŋ Yesu kaa mu Paalit teeŋ
Mat. 27.1-2, 11-14; Maak 15.1-5; Luuk 23.1-5

28 Chichuɔ-fiɛla fɛlɛlɛ ba kɛŋ Yesu lii Kayafas
dia lɛ, a kɛnu kaa mu baal kubala dia baa yirɛ
Paalit. Paalit nɛ fa hɔŋ Rom kuori-baliŋ nyuŋ
lee-la. Ju̱u tiŋŋaa bi to juu. Ba bi chɛ di ba ŋaa
disinniŋ a chei ba kisiŋ lɛ, aŋ wuo dii diisiŋ kieliŋ
gbiele kudiilee. 29 Ŋii nɛ Paalit lii a piɛsɛba a bul,
“Bɛɛ nɛ ma si baala deeŋ ŋaa chei?” 30 Ŋii nɛ ba

bula pu a bul, “Di u nɛ fa bi wii ŋaa chei, la fa
bi jaŋ kɛnu kaa kɔ ŋ teeŋ.” 31 Ŋii nɛ Paalit bula
piba a bul, “Má kɛnu kaa mu to ma titia woŋbiiŋ
lɛ a dii u sariya.” Ŋii nɛ ba bula pu a bul, “La bi
woŋbiiŋ kɛnɛ di la kpu nuu-kala.” 32 Yesu fa si
daga ari u jaŋ suu daa-gɛsɛɛ nyuŋ, u ŋii sɛnɛ ŋaa
wutitii. 33 Ŋii nɛ Paalit miira juu dia a yirɛ Yesu
a piɛsu, “Ŋ nɛ ŋaa Ju̱u tiŋŋaa kuoroo?” 34 Ŋii nɛ
Yesu piɛsu, “Ŋ titia nɛ bul wiiŋ deeŋ koo nuu nɛ
bul ŋii piŋ a tigɛmi lɛ?” 35 Ŋii nɛ Paalit bira bul,
“Mi bi Ju̱u tiina ŋaa. Ŋ titia nia ari nialiŋ si kpu
pusuŋ pipi Wia kuhiasiŋ nɛ joŋuŋ hɛ mi nisiŋ
lɛ. Bɛɛ nɛ ŋ ŋaa chei?” 36 Ŋii nɛ Yesu bul, “Mi
kuoruŋ tuo dunia deeŋ lɛ, di mi kuoruŋ nɛ fa hɛ
dunia deeŋ lɛ, mi niaa fa jaŋ yuo laami, di Ju̱u
tiŋŋaa sími wuo kɛŋ. Ama mi kuoruŋ tuo daha.”
37 Ŋii nɛ Paalit piɛsu a bul, “Ŋ saa ŋaa kuoru
nɛ koo?” Ŋii nɛ Yesu bul, “Wii-la ŋ si bula ŋaa
wutitii nɛ. Ba paala lulmi di mi ku ŋaa kuoru nɛ.
Mi ku tuu dunia di mi dagɛ niaa, di ba jiŋ wutitii
nɛ. Nii-la kala si cho duu jiŋ wutitii yie jegile nii
mi teeŋ nɛ.” 38 Ŋii nɛ Paalit piɛsu, “Wutitii nɛ
bɛɛ?”

Ba bula ari ba jaŋ kpu Yesu
Mat. 27.15-31; Maak 15.6-20; Luuk 23.13-25

Ŋii nɛ Paalit miira lii di-jaliŋ Ju̱u timma-la teeŋ
a bula piba a bul, “Mi bi wii-la na baala deeŋ si
cheye. 39 Ama jina-na kala, di diisiŋ kieliŋ gbiele-
la nɛ yie-na kala, mi yie vɛnɛ liisɛ nialiŋ ba si
kaa tɔ dia dɔŋɔ nɛ pima. U ŋii nagɛ ari ma kisiŋ
nɛ. Ma saa chɛ di mi liisɛ Ju̱u tiŋŋaa kuoru-la
nɛ ta pimaa?” 40 Ŋii nɛ ba kpia goŋ a bul, “Ai,

nia deeŋ dee! Liisɛ Barabas ta. (Barabas fa ŋaa
gaaru nɛ.)”

19

1 Ŋii nɛ Paalit leŋ ba kɛŋ Yesu a viiru. 2 Ba
si viiru dɛrɛ, laali-yuoroo kɛŋ sɔsuŋ sua nyuŋ-
chuulo a nagɛ kuoro nyuŋ-chuulo a joŋo chuu,
a joŋ gɛri-fiaŋ laalu 3 aŋ chuɔlu a bul, “Ju̱u tiŋŋaa
kuoro, laa chuɔluŋ!” aŋ pɛ fallu. 4 Ŋii nɛ Paalit
bira miira lii nialiŋ teeŋ a bula piba a bul, “Má
bee na, mi kɛnu kaa kuu lii ma teeŋ nɛ di ma jiŋ
ari mi-na bi wii-kala na u si cheye a magɛ di ba
kpuu.” 5 Ŋii nɛ Yesu ku lii a ha chu sɔsuŋ nyuŋ-
chuulo-la ari gɛri-fiaŋ-la ba si joŋo laalu. Ŋii nɛ
Paalit bula piba, “Má na baal-la.” 6 Nialiŋ si kpu
pusuŋ pipi Wia kuhiasiŋ ari ba tiŋtinni-biisiŋ si
nau, ba kpia goŋ a bul, “Leŋ di ba kpaasu daa-
gɛsɛɛ nyuŋ.” Ŋii nɛ Paalit bula piba, “Má titia
kɛnu kpaasɛ daa-gɛsɛɛ nyuŋ. Mi-na bi wii-la u
si cheye na.” 7 Ŋii nɛ Ju̱u timma-la bira bul, “U
kɛŋ u titia yirɛ Wia Bii nɛ. La kisiŋ lɛ nii-la kala
si ŋaa ŋii, u maga di ba kpuu nɛ.” 8 Fawulluŋ
fa paala kɛŋ Paalit nɛ. U si nia ari ba bul ŋii,
fawulluŋ wasa kɛnu. 9 Ŋii nɛ u bira miira juu
dia-la a piɛsɛ Yesu a bul, “Nii nɛ ŋ lii?” Yesu
bi wii-kala bula. 10 Ŋii nɛ Paalit piɛsu, “Ŋ tɔrɛ ŋ
niiŋ nɛɛ? Ŋ bi jiŋ mi kɛŋ doluŋ di mi joŋuŋ taa, a
bira kɛŋ doluŋ di mi leŋ di ba kpaasiŋ daa-gɛsɛɛ
nyuŋ?” 11 Ŋii nɛ Yesu bula pu, “Ŋ fa bi dol kala
kɛnɛ mi lɛ. Wia nɛ piŋ dol-la. Ama nii-la si joŋmi
hɛ ŋ nisiŋ lɛ nɛ faasa kɛŋ haachɛba a kiiŋ.”
12 Paalit si nii ŋii, u fa cho duu joŋ Yesu ta.
Ŋii nɛ Ju̱u tiŋŋaa faasa kpia goŋ a bul, “Di ŋ

nɛ joŋu ta, ŋ bira bi la tiŋteeŋ kuori-baliŋ ba
síi yirɛ Siiza naŋdɔŋ ŋaa. Nii-la kala si kɛŋ u
titia yiyirɛ kuoru, u tiina ŋaa kuori-baliŋ diŋdɔŋ
nɛ.” 13 Paalit si nii ŋii, u kɛŋ Yesu kaa ku lii, aŋ
mu hɔŋ u sariya diiri kpasa nyuŋ. Ba kɛŋ lee-la
kaa yirɛ Gabata nɛ Hiiburu yiikoro lɛ. U bubuɔŋ
nɛ: Lee-la tabiaa ŋaa mula mula nɛ. 14 Di wia jil
nyu-gbaŋa. Tapulii-la nɛ Ju̱u tiŋŋaa ŋaa siri di
u taŋ nɛ pula di ba gbieli diisiŋ kieliŋ gbiele-la.
Ŋii nɛ Paalit bula piba a bul, “Má na ma kuoro.”
15 Ŋii nɛ ba faasa kpia goŋ a bul, “Leŋ di ba kɛnu
kaa mu kpaasu daa-gɛsɛɛ nyuŋ.” Ŋii nɛ Paalit
piɛsɛba a bul, “Maa chɛ di mi kpaasɛ ma kuoro
daa-gɛsɛɛ nyuŋ nɛɛ?” Ŋii nɛ nialiŋ si kpu pusuŋ
pipi Wia kuhiasiŋ bul, “La bi kuoru kala kɛnɛ a
pɛ Siiza lɛ.” 16 Ŋii nɛ u joŋ Yesu piba di ba kaa
mu kpaasɛ daa-gɛsɛɛ nyuŋ.

Ba kpaasɛ Yesu daa-gɛsɛɛ nyuŋ
Mat. 27.32-44; Maak 15.21-32; Luuk 23.26-43

17 Ŋii nɛ ba kɛŋ Yesu lii. U lii a baasɛ u titia daa-
gɛsɛɛ a mu lee-la ba síi chɛ di ba kpaasu. Lee-la
yiriŋ nɛ nyu-kuŋkogulo. Hiiburu yiikoro lɛ baa
yirɛ lee-la Gɔligɔta nɛ. 18 Lee-la nɛ ba kpaasu
daa-gɛsɛɛ nyuŋ. Ba fa kpaasɛ niaa balia ma nɛ
daa-gɛsɛɛ nyuŋ a pɛ Yesu lɛ. Dɔŋɔ hɛ u na-diiŋ,
dɔŋɔ ma hɛ u na-gua. Ka Yesu hɛ tutuɔbaaniŋ.
19 Ŋii nɛ Paalit ŋmuŋsa mɛrɛ daa-gɛsɛ-la lɛ a bul,
“Ju̱u tiŋŋaa kuoro Yesu a lii Nazarɛt.” 20 Lee-la
kpagɛ Jerusalɛm nɛ. Ŋii nɛ Ju̱u tiŋŋaa yuga a
karimɛ wii-la Paalit si ŋmuŋsa mɛrɛ daa-gɛsɛ-la
lɛ. U ŋmuŋsɛ wii-la ari yiikorusuŋ batori nɛ. U
kɛŋ Hiiburu tiŋŋaa yiikoro ŋmuŋsɛ, a kɛŋ Latiŋ

yiikoro ma ŋmuŋsɛ, a kɛŋ Giriik tiŋŋaa yiikoro
ma ŋmuŋsɛ. 21 Ŋii nɛ J̱ụu tiŋŋaa nialiŋ si kpu
pusuŋ pipi Wia kuhiasiŋ bula pi Paalit ari u sí
ŋmuŋsa bul di J̱ụu tiŋŋaa kuoro nɛ, ama duu bul
di baala deeŋ nɛ si u nɛ ŋaa J̱ụu tiŋŋaa kuoro.
22 Ŋii nɛ Paalit bul, “Wii-la mi si folo ŋmuŋsɛ ŋii,
mi bira bi kaa birimɛ.”
23 Laali-yuoro-la si kpaasɛ Yesu daa-gɛsɛ-la
nyuŋ dɛrɛ, ba paa u gɛnniŋ a kaa kpaa leree
banɛsɛ. Laali-yuoru kala kɛŋ dɔŋɔ. Gɛri-bal
kubala ma nɛ fa hɛ dimɛ. Ba yie yuo ŋii nɛ, ba bi
gɛripɛɛ kala yɛrɛ mɛrɛu lɛ. 24 Ŋii nɛ laali-yuoro-
la bula pi dɔŋɔ a bul, “Ma sí leɲe di la kɛŋ gɛri-la
kiɛsɛ, má leŋ di la tɔŋsɛ, a na nii-la si jaŋ dii duu
laa gɛri-la.” Wiiŋ deeŋ ba ŋaa di wialiŋ ba fa si
ŋmuŋsa Wia teniŋ tuɔŋ, duu ŋaa wutitii nɛ. Ba
fa si,

“Ba paa mi gɛnniŋ kpaa dɔŋɔ nɛ
aŋ tiŋ mi gɛriŋ dɔŋɔ wiaa a tɔŋsɛ.”

25 Nialiŋ fa si china kpagɛ Yesu daa-gɛsɛ-la nɛ
ŋla: Yesu naaŋ, ari u naaŋ dihaala, ari Kilopas
haala Mɛɛri, ari Mɛɛri Magidaliŋ. 26 Yesu si na u
naaŋ ari u haritooru-la u fa si cho, di ba china,
ŋii nɛ u bul u naaŋ lɛ a bul, “Haal, bee na ŋ bie
nɛ ŋla,” 27 aŋ bira bula pi u haritooru-la ma a
bul, “Na ŋ ma naaŋ nɛ ŋla.” A chiŋ bua-la lɛ u
haritooru-la kɛŋ Yesu naaŋ-la a kaa mu u dia ba
hɛ dimɛ.

Yesu suba

Mat. 27.45-56; Maak 15.33-41; Luuk 23.44-49

28 Yesu jima ari lɛɛlɛ wii-wii-kala dɛrɛ nɛ, ka
duu wuo leŋ di wialiŋ ba si ŋmuŋsa Wia teniŋ
tuɔŋ, di ba ŋaa wutitii, ŋii nɛ u si lii-nyuasuŋ nɛ

kɛnu. 29 Di siniŋ si nyala su̱ gbaŋa chiŋ dimɛ.
Ba joŋ suosuo a siŋ siŋ-la lɛ, a kɛŋ sakeliŋ liisɛ
suosuo-la, a kaa jila hɛ Yesu niiŋ lɛ. 30 Ŋii nɛ Yesu
nyua siŋ-la. U si nyua siŋ-la dɛrɛ, ŋii nɛ u bul,
“Wii-kala dɛrɛ nɛ”, aŋ kɛŋ u nyuŋ chugili a suu.
31 Tapulii-la nɛ Ju̱u tiŋŋaa ŋaa siri a gbɛrɛ ba
diisiŋ kieliŋ gbiele-la. Tapulii-la ma ŋaa chɛ-
wiesii-la chɛɛŋ nɛ. Ŋii nɛ tii ba bi chɛ di nialiŋ
sagɛ daa-gɛsɛ-la nyuŋ chɛɛ-la. Ŋii nɛ ba mu sul
Paalit duu leŋ di laali-yuoroo mu bori ba naasiŋ
aŋ soriba daa-gɛsɛ-la nyuŋ. U sɛi. 32 Ŋii nɛ laali-
yuoro-la mu kɛŋ baala-la ba si kpua a pɛ Yesu lɛ
naasiŋ kaa bori. 33 Ba kɔ Yesu leriŋ duu suba. Ŋii
wiaa ba bi u naasiŋ boro. 34 Ama laali-yuoro-la
dɔŋɔ joŋ u timiŋ a tɔɔ Yesu sɛmɛ lɛ u luri. Ŋii
nɛ chaliŋ ari liiŋ lii. 35 Mi-na Jɔɔŋ nɛ na wiaa
deeŋba ari mi siiŋ aa bulba. Wutitii nɛ mi bul.
Mi bul wiaa deeŋba pipima di ma ma laa dii.
36 Wiaa deeŋba kala ŋaa di wialiŋ ba si ŋmuŋsa
Wia teniŋ tuɔŋ ŋaa wutitii nɛ. Ba ŋmuŋsa a bul,
“Ba bi jaŋ bori u haŋgbel-bala maa.”
37 Wia teniŋ sɛmɛ dɔŋɔ ba bira bula ari ba jaŋ
beŋ nii-la ba si tɔbɔ.

Ba hugi Yesu

Mat. 27.57-61; Maak 15.42-47; Luuk 23.50-56

38 Yesu si suba, baal kubala ma fa hɛ dimɛ.
Baa yirɛ Josɛf. U fa lii Arimatiya tiŋteeŋ nɛ. U
ma fa ŋaa Yesu haritooroo dɔŋɔ nɛ. Ama u-na
faa luɔru nɛ a tiŋ Ju̱u tiŋŋaa wiaa. Uu fába nɛ.
Ŋii nɛ u mu sul Paalit duu leŋ duu sori Yesu
ku-suuŋ. Paalit pu woŋbiiŋ. Ŋii nɛ u mu sori.
39 Nikodiimas, nii-la fa si laa sipaaŋ mu Yesu teeŋ

titaŋiŋ, u ma to Josɛf hariŋ mu, a pɛ kɛŋ tii-
keli-zɔŋ kubala baa yirɛ mɛɛ ari dɔŋɔ maa baa
yirɛ alɔis. Ba yuŋuŋ magɛ nuhuobiine yuŋuŋ nɛ.
40 Ba balia nɛ mu joŋ Yesu ku-suuŋ, a joŋ gɛripɛ-
pula, a joŋ kialiŋ misɛ gɛripɛ-pula-la, a kaa bɛ
Yesu. J̱u̱u tiŋŋaa yie ŋaa ŋii nɛ a huhugi ba
suunuŋ. 41 Lee kubala nɛ kpagɛ lee-la ba fa si
kpaasɛ Yesu daa-gɛsɛ-la nyuŋ. Ba chɔŋsɛ tiisiŋ.
Tiisi-la tuɔŋ buŋ kubala nɛ fa hɛ dimɛ ba lɔsɛ.
Ama ba ha bi nuu-kala hugo dimɛ. 42 U si ka
tapul-bala ka di J̱u̱u tiŋŋaa gbieli-baliŋ yi, ka bua-
la ma kpagɛ lee-la, ŋii nɛ ba joŋ Yesu hugi dimɛ.

20

Yesu lii u bua lɛ
Mat. 28.1-8; Maak 16.1-8; Luuk 24.1-12

1 Lahadi chɛɛŋ siipuuraa di leriŋ kala ha bire,
Mɛɛri Magidaliŋ mu bua-la leriŋ a na tabii-la ba
si joŋo tɔ bua-la niiŋ duu suro. 2 Ŋii nɛ u fá mu
Saamɔŋ Piita ari Yesu haritooro-la dɔŋɔ teeŋ, nii-
la Yesu fa si cho woruŋ, a bula piba a bul, "Ba
liisɛ la Tiina Yesu bua-la tuɔŋ nɛ. La bi jiŋ lee-
la kala ba si joŋu bil." 3 Ŋii nɛ Piita ari Yesu
haritooro-la dɔŋɔ-la sii mu bua-la leriŋ. 4 Ba kala
balia fá. Ŋii nɛ dɔŋɔ-la tiina kieli Piita, a laa
sipaaŋ fá mu bua-la leriŋ. 5 U si yi bua-la leriŋ,
u bi bua-la tuɔŋ jua. U tuu ṯiŋ nɛ a nyilimi a na
gɛnni-la ba fa si joŋo bɛ Yesu, di ba pina, ka u
buu na. 6 Ka Piita to hariŋ kɔ a ku juu bua-la
tuɔŋ, a na gɛnni-la ba fa si joŋo bɛ Yesu, di ba
pina. 7 Ka gɛri-la ba fa si joŋo vɔɔ Yesu nyuŋ
ma, duu chuolo piŋ u duŋduŋa. 8 Ŋii nɛ nii-la

si laa sipaaŋ mu bua-la leriŋ ma juu bua-la tuɔŋ
a na wii-la si ŋaa, a laa dii ari Yesu sii suuŋ lɛ
nɛ. 9 Ama ba bi wii-la ba fa si ŋmuŋsa Wia teniŋ
tuɔŋ bubuɔŋ jiŋ ari u maga di Yesu sii suuŋ lɛ nɛ.
10 Ŋii nɛ Yesu haritooro-la miira mu ba diisiŋ.

Yesu kɛŋ u titia ku dagɛ Mɛɛri
Mat. 28.9-10; Maak 16.9-11

11 Bua-la lɛ di Mɛɛri miira mu bua-la teeŋ.
Ŋii nɛ u chiŋ dimɛ aa yel. Uu yel ŋii nɛ aŋ pɛ
nyinyilimi bua-la tuɔŋ. 12 U nyilimi bua-la tuɔŋ
ŋii nɛ a na Wia tiŋdaaraa balia bua-la tuɔŋ a
laalɛ gɛri-pulluŋ. Dɔŋɔ hɔŋ Yesu nyuŋ fa si mu
lee-la. Dɔŋɔ ma hɔŋ u naasiŋ fa si mu lee-la.
13 Ŋii nɛ ba piɛsu a bul, “Haal, bɛɛ nɛ tii ŋ yiyel?”
Ŋii nɛ u bul, “Ba joŋ mi Tiina Yesu kaa lɛl nɛ. Mi
bi jiŋ ba si joŋu kaa mu bil lee-la.” 14 U si bul ŋii
dɛrɛ aŋ ŋaa duu birimɛ, duu na baal duu chiŋ
dimɛ. Yesu nɛ fa ŋii. Ama Mɛɛri fa bi jiŋ ari
Yesu nɛ. 15 Ŋii nɛ Yesu ma piɛsɛ Mɛɛri, “Bɛɛ nɛ
tii ŋ yiyel? Kubɛɛ nɛ ŋ chichɛ?” Mɛɛri fa biina
baal-la síi beŋ tiisi-la nɛ. Ŋii nɛ u piɛsu, “Kuhiaŋ,
di ŋ nɛ joŋo, dagɛmi lee-la ŋ si kaa mu bil, di
mi mu joŋu kaa viiri.” 16 Ŋii nɛ Yesu yiru a bul,
“Mɛɛri.” Ŋii nɛ u miira daasɛ aŋ bul ari Hiiburu
yiikoro, “Rabboni, ŋ nɛɛ?” (Rabboni bubuɔŋ nɛ
kuhiaŋ.) 17 Ŋii nɛ Yesu bula pu a bul, “Sími kɛŋ.
Mi ha bi mi Nyimma teeŋ jila. Ama mu bula pi
mi naaŋbiiriŋ ari mi jaŋ jil mi Nyimma teeŋ. U
ŋaa ma ma Nyimma nɛ a ŋaa mi Wia, a ŋaa ma
ma Wia.” 18 Ŋii nɛ Mɛɛri Magidaliŋ mu Yesu
haritooro-la teeŋ, a bula piba a bul duu na u
Tiina Yesu nɛ, a bul wialiŋ ma kala u si bula pu.

Yesu kɛŋ u titia ku dagɛ u haritooroo
Mat. 28.16-20; Maak 16.14-18; Luuk 24.36-49

19 Lahadi chɛɛŋ titaŋiŋ u haritooroo hilimi dia
tuɔŋ aŋ kɛŋ boiŋ yagɛ. Baa fá J̱uu timma-la nɛ.
Ŋii nɛ tii ba kɛŋ borusuŋ tɔ a yagɛ. Ŋii nɛ Yesu
ku chiŋ ba tutuɔbaaniŋ aŋ bul, "Ma jaŋ hɔŋ ari
yarifiɛlaa." 20 U si bul ŋii dɛrɛ, u kɛŋ u nisaa
ari u sɛmɛ dagɛba. U haritooroo kala tuɔŋ tɔrɛ
ba si na ba Tiina Yesu. 21 Ŋii nɛ Yesu bira bula
piba, "Ma jaŋ hɔŋ ari yarifiɛlaa. Mi Nyimma si
tiŋmi ŋii, ŋii titia nɛ mi maa tiŋma di ma tiŋ mi
tiŋtiŋŋaa." 22 U si bul ŋii dɛrɛ, u wiese hɛba lɛ aŋ
bul, "Má laa Wia Diŋ-zɔŋ-la duu hɛma lɛ. 23 Di
ma nɛ joŋ nuu haachɛba a chɛu, u bira bi haachɛ
kɛnɛ. Di ma nɛ bira bi nuu haachɛba joŋo chɛu,
u ha kɛŋ u haachɛba nɛ."

Yesu kɛŋ u titia ku dagɛ Tɔmas

24 Bua-la lɛ Yesu si kɛŋ u titia ku dagɛ u
haritooro-la, u haritooro-la dɔŋɔ fa tuo. U yiriŋ
nɛ Tɔmas. Ba fa ŋaa daaliɛri nɛ. Ŋii nɛ tii
baa yiru daaliɛriŋ maa. 25 Ŋii nɛ u haritooro-la
dɔŋsuŋ bula pu a bul di ba na Yesu. Ŋii nɛ Tɔmas
bula piba a bul, see duu na hɛmɛ-la buasuŋ u
nisaa lɛ, a joŋ u neniiŋ hɛ bua-la lɛ, a joŋ u neniiŋ
hɛ u sɛmɛ bua-la ma lɛ, u bi jaŋ laa dii ari wialiŋ
ŋaa wutitii.

26 Tapulaa chori pɛgɛ Yesu haritooro-la bira juu
dia a kɛŋ boiŋ yagɛ. Bua-la-na lɛ di Tɔmas hɛ ba
tuɔŋ. Di Yesu ku juu chiŋ ba tutuɔbaaniŋ aŋ bul,
"Ma jaŋ hɔŋ ari yarifiɛlaa." 27 Ŋii nɛ aŋ ka u bula
pi Tɔmas, "Joŋ ŋ neniiŋ a hɛ mi nisiŋ bua-la lɛ aŋ
beŋ mi nisaa, aŋ kɛŋ ŋ nisiŋ hɛ mi sɛmɛ bua-la

ma lɛ a na, aŋ laa mi wiaa dii, aŋ sí kaa lɛrɛ.”
28 Ŋii nɛ Tɔmas yiru a bul, “Mi Tiina, ŋ nɛ mi
Wia!” 29 Ŋii nɛ Yesu piɛsu, “Ŋ si nami nɛ tii ŋ
laa mi wiaa dii koo? Nialiŋ si bimi na aŋ laa mi
wiaa dii, ba tuɔŋ jaŋ tɔrɛ.”

30 Yesu ŋaa wu-magilaa yugɛ u haritooroo na a
pɛ wialiŋ mi si ŋmuŋsa teniŋ deeŋ tuɔŋ. Aŋ ka
mi bi ba-na ŋmuŋsa hɛ teniŋ deeŋ tuɔŋ. 31 Ama
mi ŋmuŋsɛ wiaa deeŋba di ma wuo laa dii ari
Yesu nɛ ŋaa Kirisito, nii-la Wia si liisa aŋ pɛ ŋaa
Wia Bie maa. Di ma nɛ laa wiaa deeŋba dii, ma
jaŋ kɛŋ miisiŋ u doluŋ lɛ.

21

Yesu kɛŋ u titia dagɛ u haritooroo balipɛ

1 Yesu bira kɛŋ u titia dagɛ u haritooroo
dɔŋsuŋ muga kubala niiŋ baa yirɛ Tabiiras. U
haritooro-la nɛ ŋla: 2 Saamɔŋ Piita ari Tɔmas,
nii-la ba fa si kaa yirɛ daaliɛriŋ maa, ari Natanial
fa si lii taŋ kubala nɛ baa yirɛ Keena a hɛ Galilii
tiŋteeŋ. Zɛbidii biiriŋ balia ma nɛ fa hɛ dimɛ, ari
Yesu haritooroo balia maa. 3 Ŋla nɛ u to a kɛŋ u
titia ku dagɛba: Ba fa chiŋ muga-la niiŋ nɛ. Ŋii
nɛ Saamɔŋ Piita bula pi haritooro-la ku-kaanaa
ari uu mu duu kɛsɛ cheŋfilee nɛ. Ŋii nɛ ba kala
bul di ba jaŋ to mu. Ŋii nɛ ba mu jɔŋ liiŋ daboro
a juu liiŋ tuɔŋ, ama titaŋ-la kala ba bi cheŋfilii
kala kɛnɛ.

4 Taŋ si pulaa kɔ di Yesu chiŋ lii-la niiŋ, ama u
haritooro-la bi jiŋ ari u nɛ. 5 Ŋii nɛ Yesu piɛsɛba,
“Mi naŋdɔŋsuŋ, ma kɛsɛ cheŋfilee nɛɛ?” Ŋii
nɛ ba bul di ba bi kubala ma kɛnɛ. 6 Ŋii nɛ u

bula piba di ba joŋ ba joŋba, a yuo hɛ liiŋ tuɔŋ
liiŋ daboro-la na-diiŋ sɛmɛ, di ba nɛ ŋaa ŋii, ba
jaŋ kɛsɛ cheŋfilee. Ŋii nɛ ba joŋ joŋ-la yuo kɛsɛ
cheŋfilee su̱. U si suo ŋii, ba bi wuo lilɛrɛ. 7 Ŋii
nɛ haritooru-la Yesu si cho woruŋ bula pi Piita
a bul, "La Tiina Yesu nɛ!" Bua-la lɛ di Piita fa
wuri u gɛriŋ nɛ. U si nii ŋii, u joŋ u gɛriŋ a laalɛ,
aŋ lii liiŋ daboro-la lɛ, a fula juu liiŋ duu duoro
mu Yesu teeŋ. 8 Lee-la ari lii-la niiŋ fa bi bol.
U fa yi naakieliŋ zɔlɔ nɛ. Ka Yesu haritooro-la
ku-kaanaa lɛrɛ joŋ-la ari cheŋfilie-la ku lii lii-la
niiŋ.

9 Ba si ku lii lii-la niiŋ, ba na hɔlɔɔ nyiniŋ di
cheŋfilee chɛbɛ, ka ba na boroboro maa. 10 Ŋii
nɛ Yesu bula piba a bul, "Má liisɛ cheŋfilie-la
dɔŋsuŋ ma si kɛsɛ lɛɛlɛ a kaa kɔ." 11 Ŋii nɛ
Saamɔŋ Piita mu lɛrɛ joŋ-la ku lii lii-la niiŋ, di
cheŋfili-balaa suo. Cheŋfilie-la fa ŋaa zɔlɔ ari
mahiŋ balia ari fii ari batori nɛ. Cheŋfilie-la yuga
ŋii ma nɛ, aŋ ka joŋ-la bi kiɛsa. 12 Ŋii nɛ Yesu
bula piba a bul, "Má ku lii billɛ ma niiŋ." U si bul
ŋii, u haritooroo kuŋ-kala bi piɛsɛ a bul di kubɛɛ
nɛɛ? Ba kala jima ari ba Tiina Yesu nɛ. 13 Ŋii nɛ
Yesu joŋ boroboro-la a piba, a joŋ cheŋfilie-la ma
a piba di ba dii. 14 U si sii suuŋ lɛ u butori nɛ ŋii
u si kɛŋ u titia kaa ku dagɛ u haritooroo.

Yesu bul wiaa a pi Piita

15 Ba si dii boroboro-la ari cheŋfilie-la dɛrɛ,
ŋii nɛ Yesu piɛsɛ Saamɔŋ Piita a bul, "Jɔɔŋ bie
Saamɔŋ, ŋ chomi a kii niaa deeŋba nɛɛ?" Ŋii
nɛ Piita si, "Oo mi Tiina, ŋ titia jima ari mi choŋ
nɛ." Ŋii nɛ Yesu bula pu, "Beŋ mi niaa nyuŋ, ari

pie-daara si yie beŋ u piesee nyuŋ ŋii.” 16 Ŋii
nɛ Yesu bira piɛsu, “Jɔɔŋ bie Saamɔŋ, ŋ chomi
nɛɛ?” Ŋii nɛ u bira bul, “Oo mi Tiina, ŋ jima
ari mi choŋ nɛ.” Ŋii nɛ Yesu bira bula pu, “Beŋ
mi niaa nyuŋ, ari pie-daara si yie beŋ u piesee
nyuŋ ŋii.” 17 Ŋii nɛ Yesu bira piɛsu torimuŋ a
bul, “Jɔɔŋ bie Saamɔŋ, ŋ chomi nɛɛ?” Yesu si
piɛsu torimuŋ ŋii, u tuɔŋ chei. Ŋii nɛ Piita bula
pu, “Mi Tiina, ŋ jiŋ wii-kala nɛ, ŋ jima ari mi
choŋ nɛ.” Ŋii nɛ Yesu bira bula pu, “Beŋ mi niaa
nyuŋ, ari pie-daara si yie beŋ u piesee nyuŋ ŋii.
18 Wutitii nɛ mi bulaa piŋ, ŋ fa si ŋaa haŋbie, ŋ
yie kɛŋ ŋ damɛrɛ kaa vɔɔ ŋ tiŋa nɛ aa mu lee-la
kala ŋ si cho. Ama di ŋ nɛ ku hiɛsɛ, ŋ jaŋ kɛŋ ŋ
nisaa jee, aŋ ka di nuu dɔŋ nɛ joŋ damɛrɛ-la a
vɔbuŋ aŋ kɛniŋ mu lee-la ŋ si bi cho di ŋ mua.”
19 Yesu si bul wiiŋ deeŋ, u dagɛ Piita si jaŋ suu
ŋii a laa yiriŋ pi Wia. Ŋii hariŋ lɛ nɛ Yesu bula
pu duu to u hariŋ.

20 Ŋii nɛ Piita daasɛ hariŋ a na Yesu haritooru-
la Yesu fa si cho woruŋ, nii-la fa si suusa mu
kpagɛ Yesu bua-la lɛ ba fa síi dii diisiŋ kieliŋ
gbiele-la kudiilee, a fa piɛsu, “Mi Tiina, kubɛɛ nɛ
chɛ duu joŋuŋ yallɛɛ?” 21 Piita si nau, ŋii nɛ u
piɛsɛ Yesu a bul, “Mi Tiina, ka baala deeŋ, bɛɛ
nɛ jaŋ ŋaau lɛ?” 22 Ŋii nɛ Yesu bula pu, “Di mi
níi chɛ duu hɛ dimɛ ka di mi-na miira kɔ dunia,
ŋ sipaa tuo dimɛ. To mi hariŋ.” 23 Ŋii nɛ ba
ŋmoo doworo pi nialiŋ kala si laa Yesu wiaa dii
ari Yesu haritooro deeŋ-na bi jaŋ suu. Ama Yesu
bi ŋii bula. U si duu níi chɛ di haritooru-la hɛ
dimɛ ka di u-na miira kɔ dunia, Piita sipaa tuo.

24 Mi-na Jɔɔŋ nɛ na wiaa deeŋba aa ŋmuŋsɛ

teniŋ deeŋ. La saa jima ari wialiŋ kala mi si bula
ŋaa wutitii nɛ. 25 Yesu ŋaa wiaa dɔŋsuŋ yugɛ a
pɛ wialiŋ mi si ŋmuŋsa hɛ teniŋ deeŋ lɛ. Wialiŋ-
na mi bi ŋmuŋsa. Di mi nɛ fa ŋmuŋsɛ wialiŋ
kuŋ-kuŋ-kala, teŋ-la fa jaŋ yuga kii dunia kala.

Yesu Kiristito Wu-Zɔŋŋɔɔ (Ghana)
Sisaala-Tumuluŋ NT Ghana

copyright © 2014 Wycliffe Bible Translators, Inc.

Language: (Sisaala, Tumulung)

Contributor: Wycliffe Bible Translators, Inc.

All rights reserved.

2020-11-30

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 22 Feb 2024 from source files dated 29 Jan 2022
b3eb8618-120f-5a96-8c1c-1dbc16914330